

ŽELEZAR

JESENICE, 16. OKTOBRA 1986

ŠT. 41 • XXXV

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Bradaskja, lektorica — novinarka Lilijana Kos, novinar — fotoreporter Borut Grce, novinarka Tanja Kastelic administracija — Mira Keserović in Diana Huseinbašić. Naslov: Uredništvo Železarka, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP ljudska pravica Ljubljana.

Kako do konca leta

V tretjem četrtletju se je zaostanek za planirano realizacijo količinsko in po asortimentu povečal. Zaostanek v skupni proizvodnji je že 35.000 ton, zato so ukrepi za izboljšanje proizvodnje do konca leta, o katerih bo na svoji naslednji seji razpravljala delavski svet Železarne in ki jih v nekaterih temeljnih organizacijah (Žičarna in Elektrode) že uresničujemo, nujni.

Razlog za zaostajanje skupne in gotove proizvodnje pa ni zaostajanje proizvodnje jekla, saj je malenkostno in bi ga lahko pokrili z medfaznimi zalogami. Celotnega zaostanka v proizvodnji jekla, ki je predvsem posledica okvare ASEA peči in izjemno slabega stanja plavža 1 pred remontom, ne bo mogoče v celoti nadoknaditi, se je pa mogoče planiranim količinam in asortimentu močno približati. Predvsem s povečanjem proizvodnje v SM jeklarni, kar ob dobrem delu plavžarjev po remontu plavža 1 ne bo nemogoče, če bomo rešili problem pomanjkanja kadrov.

V valjarni bluming štekel je osrednji problem valjanje preko ogrodka štekel v kombinaciji kvarto ogrodge — potisna peč. Rešitev tega problema je pomembna tudi kot predprava na zagon nove jeklarne, zato imajo ti ukrepi v okviru delovne organizacije prednost. Predvsem bo treba kadrovske dopolnitve adjustažo, tekoče izvajati vso proizvodnjo surovega jekla, prevajati celotno zalogo surovega jekla pred globinskimi peč-

mi in intervenirati program valjanja preko potisne peči.

Zaostanek pločevinskega dela za proizvodnjo v istem obdobju lanskega leta je približno 4000 ton, k čemur je treba prišteti še 6000 ton izpada prodaje štekel. Zaostanek je mogoče nadoknaditi z boljšo proizvodnjo na štekl, za kar je vložka dovolj. Hkrati je mogoče povišati program za valjarno debele pločevine. V pločevin-skem delu je mogoče mesečno proizvodnjo do konca leta povečati za 1400 ton.

Zaostanek proizvodnje v žičnem delu je v glavnem posledica nižje porabe toplo valjane žice v predelavi Železarne. Zaostanek za planom je viden v valjarni žice in žebeljarni, hkrati pa ima okrogli program ob sočasni velikih zalogah občasno težavo s posameznimi kvaliteta. V oktobru je Valjarna žice in profilov prešla na obratovni sistem 4+1, predvideno pa je tudi povečanje proizvodnje v Jeklovleku, Elektrodah in Žičarni.

Glede na razpoložljive tehnične kapacitete in medfazne zaloge je v

večini obratov pereče pomanjkanje kadrov. Zato je predvidena začasna ustavitev proizvodnje v Vratnih podbojih in prerazporeditev delavcev v druge obrate.

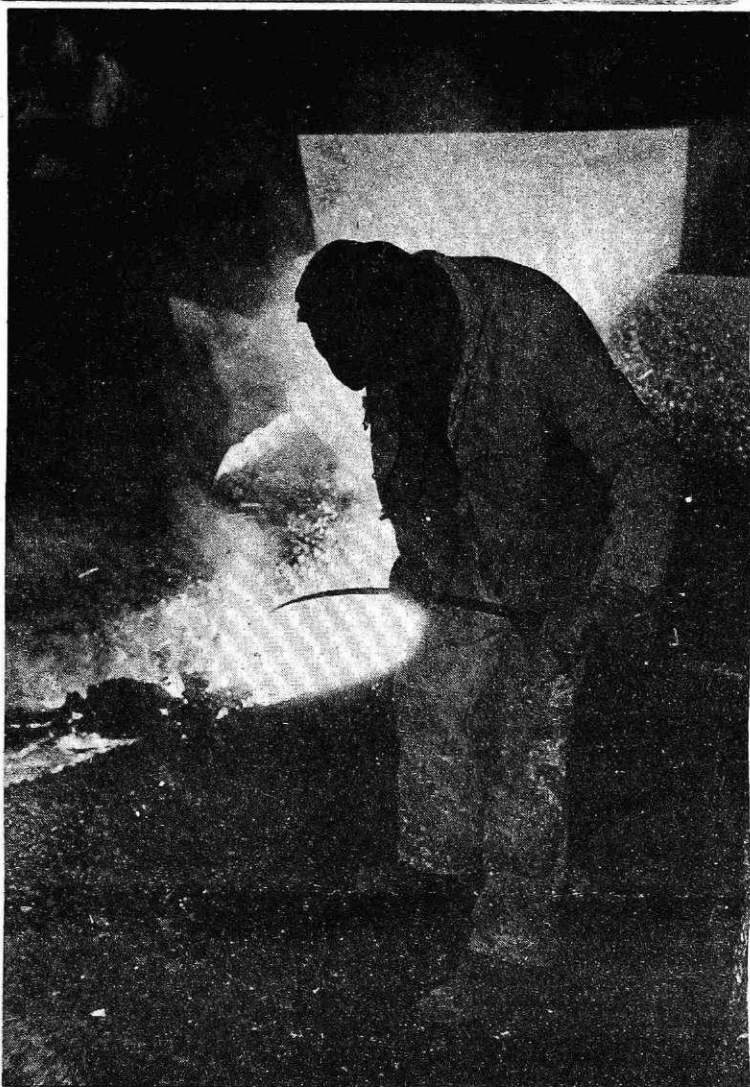
Povečanje skupne proizvodnje za 9880 ton bo vplivalo na povečanje gotove proizvodnje za prodajo za 3660 ton, hkrati pa se bodo zmanjšale tudi medfazne zaloge.

Povečanje proizvodnje v obratih, ki delajo po sistemu 5+2, zahteva mesečno dva delovna dneva več. Način reševanja tega problema je odvisen od vodstev posameznih temeljnih organizacij in ga bodo reševali v sodelovanju s poslovnim odborom. Ponekod (v Elektrodah in Žičarni) so se že odločili, da bodo delali vse sobote do konca leta. Če kljub vsem ukrepom ne bo dovolj delavcev, bo treba na delovna mesta v proizvodnji prerazporediti delavce iz skupnih služb.

Uspešno uresničenje vseh naštetih ukrepov bi pomenilo povečanje realizacije za 850 mio din mesečno, k čemur pa niso prišteti ugodni učinki zmanjšanja medfaznih zalog. Podrobneje bo o ukrepih za povečanje proizvodnje do konca leta razpravljala delavski svet Železarne na svoji naslednji seji, ki bo v sredo, 22. oktobra. Seveda pa lahko zavijamo rokave že sedaj.

Borut Grce

Dobro delo plavžarjev

Plavžarji so v septembru prvič po lanskem maju dosegli z družbeni planom predvideno proizvodnjo grodlja. Remont plavža 1 je bil izredno uspešen, saj se je po njem zmanjšala poraba koksa. Hkrati so plavžarji dobili boljši koks, kar je še povečalo ugoden rezultat.

Dobro delo plavžarjev in plavžarjev se pozna tudi pri kvaliteti grodlja, saj je zdaj delež prve kvalitete približno 75 odstotkov (proti prejšnjim 60 do 65 odstotkom). Tudi delavci so si bolj prizadevali, kar je vplivalo tudi na izid referendumu o novi organiziranosti v tej temeljni organizaciji.

Vodja temeljne organizacije pravi, da so s koksom in rudo dobro preskrbljeni, močno pa jih pesti pomanjkanje delavcev. Zato bi morali tudi v jeklarni kar najbolj izkoristiti dobro delo plavžarjev, dokler še delajo.

Borut Grce

Nujno povečati konvertibilni izvoz

Za letos smo izvoz načrtovali zelo ambiciozno, saj je nastop na zunanjem trgu za našo železarno zelo pomemben. Smisel stalnega izvoza je predvsem, da lahko potem normalno uvažamo in tako preskrbimo proizvodnjo s potrebnimi surovinami in polproizvodi, srečanje s trdo svetovno konkurenco pa je tudi zelo velika izkušnja. Nenazadnje izvažamo tudi zato, da prodamo svoje proizvodne viške.

O tem, kako smo izpolnili načrtovane cilje devetih mesecev in s kakšnimi težavami se pri tem srečujemo, smo se pogovarjali z vodjo izvoza Alojzjem Burjo in vodjo uvoza Jurijem Lacknerjem.

Načrtovan izvoz na konvertibilno področje smo v devetih mesecih izpolnili 71,5 odstotno, na klirinško področje 123,3 odstotno, skupen lastni izvoz pa 90,2 odstotno. S klirinškim izvozom smo lahko zelo zadovoljni, konvertibilni pa je precej slab, predvsem zato, ker nismo storili vsega, kar bi lahko. Tu mislimo predvsem na slabo izpolnjevanje proizvodnih načrtov.

Obstajajo pa tudi objektivni vzroki, zakaj imamo z našim izvozom takšne težave. V vseh državah zahodnega trga je namreč črna metalurgija v obupnih težavah, zato vsak brani svoje tržišče; pojavil se je tudi izredno velik protekcionizem, ki se odraža tudi v antidumpinskih postopkih in podobnem. V žebeljarni so zaradi pomanjkanja delavcev naredili manj žebeljev, zato bomo morali ta izpad nadoknaditi z izvozom navojnih žičnikov, saj je naročil zanje dovolj. Svoje so prispevale tudi cene naših izdelkov, ki so zaradi izredno velike svetovne konkurence nizke.

Pri uvozu pa imamo največ težav zaradi zakonodaje, ki se preveč hitro spreminja. Komaj dobro pregledamo nek zakon in ga začnemo izvajati, že je v veljavi nekaj drugega. Takšno hitro spreminjanje zakonodaje je za zunanjetrgovinsko poslovanje zelo boleče, saj ne moremo dolgoročno načrtovati, ker nikdar ne vemo, kakšni bodo zakonski okviri naše dejavnosti oziroma, koliko bomo lahko uvozili in izvozili.

Največji problem pri tem je, da je naš uvoz neposredno odvisen od izvoza, saj vsaka tona neizpolnjenega izvoza pomeni toliko manj denarja za uvoz. Takšno zmanjševanje uvoznih pravic se bo najbolj poznalo drugo leto, ko bomo potrebovali veliko več suvorin za novo jeklarno.

Letos pri uvozu nismo imeli večjih problemov, zato je preskrba dokaj ugodna in večjih proizvodnih težav ne bi smelo biti. Pri uvozu opreme ni

bilo težav, saj smo tekoče uvažali opremo za novo jeklarno, modernizacijo valjarne debele pločevine in žičarne ter drugo manjšo opremo.

Velike težave pa imamo zaradi zastoj naših plačil uvoza z zahodnega trga. Na deviznem trgu kronično primanjkuje deviz, zato naša plačila zamujajo tudi po štiri mesece. To je za ugled naše železarne zelo slabo, vendar na to žal ne moremo vplivati. Sedaj je namreč devizni trg centraliziran in vsako naročilo odobrijo v Beogradu. Preden je postopek zaklju-

čen, mine veliko časa, mi pa nimamo nobene možnosti, da bi neko naročilo kot nujno takoj plačali. Ko smo nujna naročila še plačevali z denarjem s svojega deviznega računa, je bilo drugače.

Z rezultati v devetih mesecih ne moremo biti zadovoljni. Čeprav smo letos pri izvozu na klirinško področje res veliko naredili, zaradi neizpolnjenega konvertibilnega izvoza ne dosegamo skupnega načrtovanega izvoza. Od vrednosti izvoza pa je zelo odvisno, koliko in kaj bomo lahko uvozili, zato moramo do konca leta nujno povečati konvertibilni izvoz. Mogoče tudi z začasnimi ukrepi, kot je stimulacija, o kateri že razpravljamo.

Lilijana Kos

Požarna varnost je naša vsakdanja skrb

Zaščita pred požari ni samo aktivnost posameznih dejavnikov družbene samozastite, je področje, o katerem se v zadnjem času na podlagi lanskeletnih katastrofalnih požarov zelo intenzivno razpravlja v vseh okoljih in na vseh nivojih od DPO, OZD oziroma TOZD od federacije navzdol. Prevladuje v glavnem mnenje, da moramo temu izredno pomembnemu področju obrambno samozastitnega sistema posvetiti kar največ pozornosti. To je še toliko bolj pomembno v mesecu požarne varnosti.

Potekale so že razprave v okviru SZDL, sindikatov, izvršnih svetov od federacije do občin, vendar je še vedno preveč formalizma, ker ni bistvenega napredka na področju požarne varstva kot pomembne sestavine družbene samozastite razen v okoljih, ki se neposredno ukvarjajo s požarnim varstvom bodisi preventivno ali operativno (SIS za varstvo pred požarom, gasilske organizacije, požarne inšpekcije, CZ in poklicne gasilske enote).

Zakon o varstvu pred požarom opredeljuje precej konkretnih ukrepov, vendar je še vedno mnogo vprašanj, ki se morajo reševati samoupravno. Zaradi pravočasnega in učinkovitega gašenja požara ter odstranjevanja vzrokov za nastanek požara je opredeljena obveznost za vse delovne organizacije oziroma druge dejavnike, ki so dolžni skrbeti za požarno varnost, za ustrezne na-

prave in sredstva za gašenje, za prehode in izhode ob evakuaciji ljudi in imetja, za ureditev instalacij, ki predstavljajo potencialno nevarnost za požar, da so povsod ustrezna navodila in opozorila itd. Torej je skrb za dobro požarno varnost vsakodnevna skrb nas vseh. Za uspešno izvajanje požarne varnosti je pomembna tudi vzgoja tako delovnih ljudi in občanov kot tudi pripadnikov enot CZ oziroma gasilskih enot. O področju požarne varnosti se premalo (ali skoraj nič) razpravlja v okviru komitejev za SLO in DS, na samoupravnih skrb nas vseh. Če pa je to področje na dnevnem redu je bolj informativno brez ustreznih sklepov in smernic.

Omenim naj, da se nam kljub povečani preventivni samozastitni dejavnosti in akciji »Nič nas ne sme presenetiti« kot stalni obliki aktivnosti močno poslabšuje lanskeletno ugodno požarno-varnostno stanje.

To se kaže zlasti v večji materialni škodi. Tam, kjer pa beležimo določene pomanjkljivosti, v glavnem popuša formalno nadzorna dejavnost požarne preventive znotraj TOZD oziroma DO ali DSSS ter v ostalih družbenih in zasebnih objektih. Še vedno ni v celoti prisotno uresničevanje enega temeljnih ciljev na področju požarne varnosti, ki predpostavlja, da je požarna varnost sestavina odgovornega delovanja in obnašanja slehernega delavca in občana. Odgovornost za požarno varnost je tudi sestavni del nalog vodstvenih oziroma vodilnih delavcev ter pooblaščenih delavcev za požarno varnost. Kljub temu pa dosegamo določene uspehe, še zlasti če upoštevamo lanskeletne požare v Dalmaciji ter ostale na področju SFRJ in SR Slovenije. Tudi glede urejenosti požarne varstva je možna primerjava, od katere je v precejšnji meri odvisen rezultat akcij. Stanje bi z malo več dobre volje in posluha do požarne varnosti znatno izboljšali.

Naj za ilustracijo navedem le nekaj podatkov za našo občino glede požarov in drugih intervencij v katerih je sodelovala naša poklicna gasil-

(Nadaljevanje na 2. strani)

PRVA POLOVICA OKTOBRA USPEŠNA

Po dveh mesecih spet prese-gamo plan skupne proizvodnje že v prvi polovici meseca. Do 13. oktobra smo po podatkih statistične službe izdelali 51.990 ton skupne proizvodnje, kar je 100,8 odstotka družbenega plana in 103,7 odstotka operativnega programa. Načrtovano količino izpolnjujejo temeljne organizacije Valjarna bluming štekel, Valjarna debele pločevine, HV Bela, Žičarna, Profilarna in Elektrode.

V TOZD Plavž so izdelali 5.693 ton grodlja in dosegli plan 94,9 odstotno.

V TOZD Jeklarna s 16.673 tonami vlitega jekla dosegajo plan 99,8 odstotno. SM jeklarna plan izpolnjuje, v elektro jeklarni pa so zaradi okvare na Lectromelt peči nekoliko pod planom.

V devetih odpremnih dneh smo prodali 12.428 ton končnih izdelkov in storitev, kar je 93,7 družbenega in 94,9 odstotka operativnega programa. Plan odpreme izpolnjujejo štiri TOZD: Valjarna debele pločevine, HV Bela, Profilarna in Jeklovlek.

NA REFERENDUMU SMO REKLI DA ZA NOVO ORGANIZIRANOST; KAJ PA SEDAJ?

Terminski plan aktivnosti za realizacijo projekta Organiziranost Železarn Jesenice, smo do sedaj izpolnjevali v predvidenih rokih. Manjši zamik pomeni le ponovitev referenduma v Hladni valjarni Bela, ki ga v programu nismo predvidevali, vendar pa ta zamik, ni tolikšen, da ne bi s prvim januarjem 1987 dejansko uresničili novo organiziranost.

Z referendumom smo si prižgali zeleno luč, da lahko nadaljujemo z ostalimi aktivnostmi, ki jih moramo uresničiti v zadnjih treh mesecih letošnjega leta in so pogoj, da s 1. januarjem 1987 začnemo z novo organizacijo.

Ker se verjetno veliko zaposlenih sprašuje, kaj pa zdaj in kako naprej, je prav, da povemo, katere aktivnosti predvidevamo v Železarni v zadnjih treh mesecih letošnjega leta.

nova
organiziranost

Program aktivnosti je naslednji:
1. Volitve v samoupravne organe novih organizacijskih enot.

To aktivnost naj bi opravili v oktobru, nosilca za izvedbo te naloge bosta sindikat in CPSI.

2. Konstituiranje samoupravnih organov in delegacij.

Rokovno naj bi to nalogo opravili v prvi polovici novembra, nosilca za izvedbo naloge sta sindikat in CPSI.

3. Imenovanje vršilcev dolžnosti direktorjev TOZD in delovne skupnosti.

To nalogo naj bi opravili na konstituantnih sejah delavskih svetov. Za izvedbo te naloge so zadolženi kadrovske sektor, DPO, PO in novi delavski sveti.

4. Dopolnitev sistema pridobivanja celotnega prihodka za TOZD in delovno skupnost.

Rokovno je ta naloga opredeljena, da jo zaključimo prvega decembra letos, s tem, da bomo verjetno samoupravne splošne akcije, ki bodo urejale to področje, sprejemali v letu 1987 (januar in februar). Za izvedbo te naloge je že imenovana delovna skupina, naloga pa je opredeljena kot projektna naloga.

5. Samoupravni sporazum o združitvi TOZD v DO ŽJ in Statut DO Železarn Jesenice.

Delovna skupina, ki je imenovana za pripravo samoupravnih aktov, naj bi to nalogo zaključila do decembra 1986.

6. Mezo in mikro organizacija TOZD in delovne skupnosti.

Ta naloga bo izredno zahtevna in se bo izvajala postopoma. Do konca leta naj bi pripravili le najnujnejše spremembe, to je tiste, ki so potrebne, da s 1. januarjem 1987 začne nova organizacija teči. Nadaljevali pa

jo bomo tudi v letu 1987. Za realizacijo te naloge so odgovorni direktorji TOZD, poslovodni odbor in oddelek za organizacijo dela.

Kot je razvidno iz programa, nas v zadnjih treh mesecih letošnjega leta čaka še izredno obsežno strokovno delo, za kar bo potrebna izredna angažiranost strokovnih ekip, ki bodo delale na posameznih nalogah, kakor tudi samoupravna in politična podpora pri izvedbi.

Za prehod na novo organiziranost bodo posamezni sektorji morali do

prvega januarja 1987 pripraviti potrebne strokovne rešitve, prilagojene novi organizaciji (plan, šifracija, tok dokumentacije, obračun, poročila itd.).

Z DA na referendumu, ko smo se odločili za novo organiziranost, smo naredili prvi korak in nas v prihodnje čaka še trdo strokovno delo, ki bo moralo biti podprto z ustreznim samoupravnim in političnim aktivnostjo.

Martin Šketa

Požarna varnost ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ska in reševalna enota v prvih devetih mesecih letošnjega leta v primerjavi s prejšnjim letom za isto obdobje:

V občini smo imeli 43 požarov s 97.228.200 din škode od tega v Železarni Jesenice 19 požarov z 81.393.000 din škode. V lanskem letu pa smo beležili nekaj več požarov — 59 in je bila ocenjena škoda znatno manjša 2.928.000 din ali z indeksom 3.321. Letos beležimo tudi 46 začetnih požarov, ki so bili pogostejši brez povzročene škode. Naj omenim, da je še vedno na prvem mestu med vzroki požara MALOMARNOST v 17 primerih, naravni pojav v šestih primerih, električni stik v šestih primerih, razlitje ali brizg žlindre oziroma taljenega jekla v treh primerih, dimniški požar v dveh primerih, namerni požig v dveh primerih, otroška igra v enem primeru, samovžig v enem primeru, vodna eksplozija v enem primeru, v štirih primerih pa ni ugotovljen vzrok požara.

Ostale akcije:

Reševalnih akcij in prevozov z rešilnim avtom je bilo 458, varnostnih spremstev na plinovodih in visokih peceh je bilo 126, požarnovarnostnih spremstev je bilo 79, preventivnih pregledov je bilo skupaj 1687 ali porabljeno 2562 ur, pregledano in usposobljeno je bilo 9859 gasilskih ročnih aparatov, opravili smo 133 izobraževalnih oblik ali 442 ur ter s 3143 udeleženci itd. To je le nekaj pomembnejših podatkov naše aktivnosti v prvih devetih mesecih. Predvsem je zaskrbljujoče naraščanje požarov v organizacijah združenega dela. Spomnimo se le največjih tovrstnih požarov v lanskem letu: KRKA Novo mesto — TOZD Zelišča, REK E. Kardelj — TOZD Rudarstvo v Hrastniku, SALONIT Anhovo in letošnji v Železarni (Jeklarna), ki predstavlja jo glavno povzročeno škodo. Nastali pa so v glavnem zaradi popuščanja požarnovarnostnega osveščanja, neodgovornosti določenih kadrov, zanemarjanja požarne preventive itd. Vse to potrjuje, da je stanje požarne varstva še vedno odvisno predvsem od človeka. Zato moramo vse aktivnosti usmeriti v osveščanje ljudi, kolektivov in družbe kot celote še zlasti v mesecu požarne varnosti. Na zavest ljudi bomo lahko vplivali le z dobro načrtovanim metodnim in organiziranim izobraževanjem in širjenjem požarnovarnostne kulture. Za mesec požarne varnosti je izdelan program aktivnosti v okviru občine od OGZ do slehernega društva. Svoj program pa izvaja tudi naša Poklicna gasilska in reševalna služba s specialnimi vajami, predavanji, prikazi filmov, preventivnimi pregledi, prispevki in članki itd.

Zato menim, da ni odveč če na podlagi ugodne klime in družbeno politične aktivnosti, ki se odvijajo preko SZDL in sindikatov naznanimo ne-

ce, vendar boljše rezultate tudi potrebujemo. Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarn je za oktober postavil še zahtevnejši cilj, zato da smo lahko izplačali nekaj več stimulacije, kot jo je dopuščal rezultat septembra. Večjo obvezo bo treba nemudoma izpolniti. Leto se bliža koncu, zato časa za odlašanje ni več.

Osební dohodek za september je za 126 odstotkov večji kot je bil lani isti mesec. Poprečje za devet mesecev pa je za 116 odstotkov višje od istega obdobja lani in za 81 odstotkov višje od celoletnega poprečja.

Oddelek za nagrajevanje

TABELA: 1 Primerjava ur in zaslužkov za september s predhodnimi obdobji

Obdobje	ur na zaposl.	OD iz sredstev DO z nadomest. za bol. odsotnost nad 30 dni			% učinka	Indeks OD na leto 1985
		na uro	na delavca	za 182 ur		
L 1980	187,8	49,79	9.351	9.062	40,0	15,37
L 1981	186,9	67,17	12.553	12.225	45,4	20,73
L 1982	185,9	82,77	15.389	15.064	47,3	25,54
L 1983	184,8	105,54	19.499	19.208	49,0	32,57
L 1984	185,2	157,90	29.244	28.738	51,3	48,73
L 1985	185,5	324,05	60.116	58.978	54,5	100,00
I. 1986	187,4	457,89	85.826	83.336	56,5	141,30
II.	174,9	464,13	81.204	84.472	57,2	143,23
III.	185,9	496,84	92.394	90.424	57,3	153,32
IV.	186,6	596,46	110.136	108.556	58,9	184,06
V.	188,4	616,80	116.266	112.258	58,6	190,34
VI.	183,8	604,09	111.045	109.943	57,1	186,41
VII.	187,4	658,58	123.433	119.862	59,1	203,23
VIII.	186,4	685,22	127.735	124.710	58,9	211,45
IX. 1986	179,4	721,92	129.710	131.389	58,4	222,78
I—IX. 1986	184,3	589,58	108.668	107.304	58,0	181,94
IX. 1985	185,1	319,14	59.075	58.082	53,5	98,48
I—IX. 1985	184,9	272,65	50.416	49.622	54,1	84,14

Osební dohodek za september

Operativni plan za september dosegamo 98 odstotno (11.290 ton). Osem TOZD je operativni plan doseglo in preseгло, družbeni plan pa v poprečju presega 105,5 odstotno.

Močno preseganje izkazuje TOZD Valjarna debele pločevine (197,9 %) in TOZD Valjarna žice in profilov (132,6 %).

Operativnega in družbenega plana pa niso dosegle TOZD HV Bela, HV Jesenice, Žičarna, Vratni podboji.

Struktura prodane proizvodnje je bila v septembru boljša kot v avgustu. K povečanju osebnega dohodka so prispevale zlasti tri temeljne organizacije z izboljšanjem svojih rezultatov.

TOZD Plavž in Jeklarna sta svojo proizvodnjo močno povečale. TOZD Profilarna pa je usmerila svojo proizvodnjo predvsem v izvoz in pri tem zaposlila delavce drugih TOZD za tretjino delovnega časa.

Osební dohodek na delavca je v poprečju za 1,5 odstotka višji od avgusta ali za 1974 din na osebo. Najvišje povečanje je v TOZD Profilarna (12,2 %), sledijo pa ji TOZD Plavž (7,8 %) in Jeklarna (7,6 %).

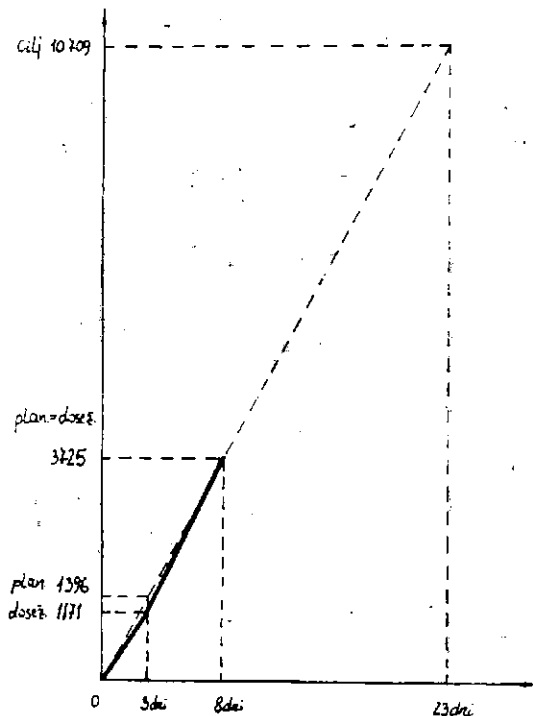
September ima 22 delovnih dni ali 176 ur delovnega časa. Največje število ur izkazuje Profilarna (206,8 ure na zaposlenega). V tem času je seveda všteta tretjina delovnega časa.

Število nadur v septembru se je dvignilo za 2936, najvišji procent nadur v efektivnih urah je v TOZD Vzdrževanje (6,3 %), sledita ji HV Jesenice in Družbena prehrana (6,1 %), najmanjši procent pa izkazuje delovna skupnost KO-FI (1 %). Tudi šte-

vilo ur za manjkajoče je za 321 ur višje od avgusta.

Pri izpolnjevanju cilja poslovanja smo bili v septembru manj uspešni. Res je, da smo cilj poslovanja postavili ostriše kot za predhodne mese-

doseganje skupnega cilja poslovanja

V osmih dneh oktobra smo dosegli 3725 mio din realizacije ali 100 odstotkov.

Tak tempo, kot smo ga zastavili v prvi tretjini meseca, je treba obdržati do konca, ker imamo postavljen zelo visok cilj, poravnati pa je treba še dolg iz septembra.

Oddelek za nagrajevanje

kaj smernic za področje požarne varnosti v organizacijah združenega dela:

— Požari, ki so v preteklem obdobju ogrožali človeška življenja in povzročili ogromno škodo so pustili tudi škodljive posledice v varnostni in politični situaciji v naši državi. Zato je nujno področje požarne varnosti obravnavati kot sestavni del varnostno-politične ocene v vseh OZD oziroma TOZD tako v okviru komitejev za SLO in DS kakor tudi na samoupravnih organih z namenom bolj učinkovitega pristopa in odnosa do požarnega varstva.

— Nesplošnost zakonskih predpisov, neupoštevanje projektiranih naprav za zaščito od požara, ki so kot pogoj soglasja za določeno gradnjo, brez soglasja strokovnih služb oziroma inšpekcijskih organov se spustijo v pogon določeni objekti in še vrsto takih in podobnih pomanjkljivosti so dostikrat tudi vzroki za nastanek požara. Tudi neurejeni dostopi slabijo ali celo onemogočijo uspešno intervencijo gasilcev — reševalcev. Tu ne gre za osebne želje, temveč za skupno in dokaj odgovorno nalogo pri reševanju ljudi oziroma družbene in zasebne lastnine. Požarna varnost se marsikje ne upošteva kot dejavnost posebnega družbenega pomena, kot sestavni del razvoja družbene reprodukcije, samoupravljanja in kot vsakodnevna aktivnost in skrb vseh zaposlenih delavcev in občanov.

— SZDL in sindikati naj bi v bodoče posvetili več skrbi pri razvijanju zavesti in prepričanja delovnih ljudi in občanov po potrebi vseh

oblik požarne preventive ter krepitev požarno varnostne kulture še zlasti v organizacijah združenega dela in v KS.

— V organizacijah združenega dela posvetiti več pozornosti gasilskim enotam in splošnim enotam CZ, da prevzamejo določene naloge požarnega varstva predvsem v primeru potrebnih intervencij. Več skrbi posvetiti vzgoji kadrov v omenjenih enotah.

— V vseh organizacijah združenega dela uresničiti določila zakona od imenovanja odgovornih delavcev za področje požarne varnosti. Gasilske enote in enota PGRS ne morejo biti odgovorne za vse, ker so namenjene predvsem za preventivne in operativne posege ter za strokovno pomoč pri usposabljanju delovnih ljudi in občanov.

— V vseh šolah naj bo namenjeno nekaj časa tudi za vzgojo s področja požarne varnosti.

— V vseh organizacijah združenega dela in v KS naj vsaj enkrat letno ocenjujejo stanje požarne varnosti preko komitejev za SLO in DS, delavskih svetov in svetov KS ter oblikujejo in posredujejo koristne predloge tako za gasilske in reševalne enote kakor tudi odgovorne delavce v svojih sredinah.

Prispevek naj spodbudi resnejšo obravnavo požarne varnosti, kar bi v marsičem prispevalo k učinkovitejšemu varstvu pred požarom, ohranjanju dragocenih človeških življenj ter družbene in zasebne lastnine. Požarna varnost je tudi osebna varnost slehernega delavca in občana.

Sandi Kotnik

Tabela: 2 Struktura osebnega dohodka za september

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	Din na fiz. zap.	Struktura OD v %			
			26=100	23=100	19=100	25=100
1. Osnovni OD	296.232.120	47.855	36,1	37,2	43,0	36,8
2. Učinek	173.209.294	27.865	21,1	21,8	25,1	21,5
3. Stim. za proizv.	26.500.148	4.263	3,2	3,3	3,8	3,3
4. Ocena del. prisp.	39.305.531	6.323	4,8	4,9	5,7	4,9
5. Skupaj 1—4	535.247.093	86.106	65,2	67,2	77,6	66,5
6. Nočni dodatek	19.176.241	3.085	2,3	2,4	2,8	2,4
7. Popold. dodatek	16.814.023	1.740	1,3	1,4	1,6	1,3
8. Nadurni dodatek	7.859.444	1.264	1,0	1,0	1,1	1,0
9. Nedel. dodatek	7.572.950	1.218	0,9	1,0	1,1	0,9
10. Sobotni dodatek	2.589.096	417	0,3	0,3	0,4	0,3
11. Praznič. dodatek	4.388	1	—	—	—	—
12. Skupaj 6—11	48.016.142	7.725	5,8	6,1	7,0	6,0
13. Otežkoč. dodatek	11.472.268	1.846	1,4	1,4	1,7	1,4
14. Dod. za del. dobo	24.081.105	3.874	2,9	3,0	3,5	3,0
15. Sobotni dopust	7.175.250	1.154	0,9	0,9	1,0	0,9
16. Premije	19.019.500	3.060	2,3	2,4	2,8	2,4
17. Stim. za dos. cilj	31.575.368	5.080	3,8	4,0	4,6	3,9
18. Ostala plačila	12.323.880	1.982	1,6	1,5	1,8	1,5
19. Skupaj 5 + 12 do 18	688.910.606	110.827	83,9	86,5	100,0	85,5
20. Plačan praznik	— 10.396	— 2	—	—	—	—
21. Red. izr. dopust	84.232.141	13.550	10,3	10,6	12,2	10,4
22. Nadom. OD za bol. odsot. do 30 dni	23.167.991	3.727	2,8	2,9	3,4	2,9
23. Skupaj OD iz sred. DO	796.300.342	128.102	97,0	100,0	115,6	98,8
24. Nadom. OD za bol. odsot. nad 30 dni	9.993.029	1.608	1,2	1,3	1,5	1,2
25. Skupaj 23 + 24	806.293.371	129.710	98,2	101,3	117,1	100,0
26. Ost. refund.	15.046.743	2.421	1,8	1,9	2,2	1,9
27. Skupaj izpl. netto OD	821.340.114	132.131	100,0	103,2	119,3	101,9

Prodaja v septembru

S prodajo in storitvami prevladujo v višini 27.639 ton smo septembra za 2 odstotka zaostali za načrtovano količino prodaje, nekoliko višji operativni program pa smo izpolnili 95,6 odstotno. Struktura prodanih izdelkov ni dosegla načrtovane višine, bila pa je boljša kot v istem mesecu lani ter boljša kot avgusta. Ker je bila povprečna prodajna cena na planirani ravni, je tudi osnovna realizacija zaostala za načrtovano za dva odstotka, za vrednostjo iz operativnega programa pa za 13 odstotkov. Če upoštevamo še rezultate storitvenih TOZD, ki so razen TOZD Vzdrževanja presegle načrtovano realizacijo, je bila skupna zunanja neto realizacija 8.934 mio din, kar je le odstotek manj kot smo načrtovali, medtem ko je bruto realizacija, kjer je vsa prodaja obračunana po domačih prodajnih cenah, zaostala za vrednostjo iz operativnega programa za 104 mio din.

Pregled prodaje po posameznih TOZD nam kaže, da so načrtovano količino in vrednost prodaje dosegli oziroma presegli TOZD Livarna, Valjarna žice in profilov in Valjarna debele pločevine, TOZD Valjarna bluming štekel pa je presegla le načrtovano vrednost prodaje. Ostale TOZD so tako vrednostno kot količinsko zaostale za planom.

Načrtovano strukturo prodaje so presegle TOZD Livarna, Hladna valjarna Bela in Željalna (za 5 %), Hladna valjarna Jesenice (za 1 %) in Vratni podboji (za 18 %). Ostale TOZD so zaostale za načrtovano strukturo prodaje, vendar so zaostanki majhni. Največji je v TOZD Valjarna žice in profilov (9,3 %), sledi pa ji TOZD Žičarna (6,4 %). V primerjavi s strukturo prodaje septembra lani pa so zostale le TOZD Hladna valjarna Jesenice, Profilarna, Jeklovlek in Elektrode.

Devetmesečni prodajni rezultati so zaradi slabih predhodnih mesecev vrednostno in količinsko nekoliko slabši od septembarskih, saj smo s prodajo in storitvami prevladujo v skupni višini 272.475 ton družbeni načrt izpolnili 96 odstotno, za operativnim programom pa smo zaostali le za dober odstotek. S prodajo naših izdelkov smo ustvarili 79.948 mio din osnovne realizacije, kar je 93 odstotkov načrtovane višine. Upoštevanje vrednostnih rezultatov storitev prevladujo, ki so v devetih mesecih presegle načrtovano višino in rezul-

tatov storitvenih TOZD je za odstotek izboljšalo doseganje plana skupne zunanje realizacije, ki je bila 82.614 mio din.

V posameznih TOZD so višjo količino in vrednost prodaje od načrtov dosegli le v TOZD Valjarna debele pločevine, TOZD Livarna je presegla načrtovano vrednost prodaje, TOZD Valjarna žice in profilov pa količino.

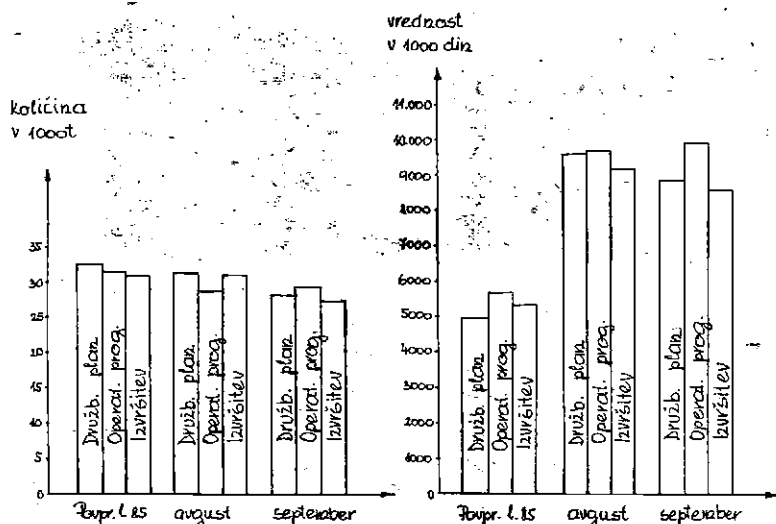
Vse ostale TOZD v devetih mesecih ne dosegajo predvidenih rezultatov. Prodajna cena je na nivoju Železarnice dosegla 97 odstotkov načrtovane višine, v posameznih TOZD pa so načrtovano prodajno ceno presegli v TOZD Livarna, Valjarna bluming štekel in Valjarna debele pločevine.

Izračun doseganja strukture prodaje s pomočjo metode izračuna agregatnih indeksov nam je pokazal, da smo v devetih mesecih letos imeli za dva odstotka slabšo strukturo prodanih izdelkov kot smo načrtovali, vendar za 6,4 odstotka boljše kot v istem obdobju lani.

Doseganje načrtovane strukture in količine prodaje sta cilja, ki bi nam zagotavljala boljše poslovne rezultate.

Polonca Marjanovič

Osnovna realizacija in prevallanje

Možnosti nadaljnega zaposlovanja žensk

Ženske danes uspešno delajo na številnih področjih, ki so bila v preteklosti tipično moška, vendar se še vedno srečujejo s težavami, kadar skušajo dokazati, da so kos »moškim« opravilom. To še posebej velja za zaposlovanje žensk, kjer je miselnost o delitvi dela na žensko in moško globoko zakoreninjena.

O tem priča tudi struktura brezposelnih v jeseniški občini. Ob koncu letošnjega septembra je bilo brez dela 157 občanov, med njimi kar 115 žensk. Večinoma so bili nezaposleni občani brez izobrazbe in z nižjimi stopnjami izobrazbe, precej pa je bilo tudi takih s srednjo izobrazbo. V vseh teh kategorijah pa so prevladovala ženske, kar dokazuje, da težje najdejo delo kot moški, ne glede na izobrazbo.

V jeseniški železarni prevladuje težko fizično delo, zato je zaposlovanje žensk še bolj pereče kot v občini. Poleg tradicionalne miselnosti, da ženske za dela in naloge v Železarni niso primerne, obstajajo tudi objektivni omejitveni razlogi za zaposlovanje žensk. Ker večina delavcev dela v treh izmenah ali celo po sistemu 4 + 1, se pogosto dogaja, da morajo tudi ženske delati ponoči. Vodja oddelka za kadre Božidar Ahec, meni, da je to nujno zlo, ki se mu v tem trenutku žal še vedno ne moremo izogniti, kadrovskega sektorja pa mora za vsa dela in naloge, ki vključujejo nočno delo žensk, pridobiti dovoljenje republiškega komiteja za delo. Kljub temu so ženske večkrat prisiljene sprejeti delo v več izmenah (mnoge izmed njih imajo doma otroke, stare manj kot tri leta), ker sicer v železarni zanje ne bi bilo dela. Človek pa v stiski naredi marsikaj, tudi na škodo otrok.

Zaradi neskladja med potrebami in željami pri zaposlovanju — primanjkuje moške delovne sile, med prosilci za zaposlitev pa prevladujejo ženske — oddelek za kadre nima možnosti, da bi upošteval probleme posameznikov in jim zagotovil ustrezna delovna mesta, zato postaja tudi nadalje zaposlovanje žensk v Železarni precej problematično.

Kljub navedenim objektivnim okoliščinam, ki omejujejo zaposlovanje žensk, pa je odstotek zaposlenih delavk v Železarni sorazmerno visok. V začetku letošnjega septembra je bilo v Železarni zaposlenih 6222 delavcev, od tega 24,7 odstotka žensk. V neposredni proizvodnji je bilo zaposlenih 4851 delavcev, med njimi 932 žensk. V skupnem številu 1371 uslužbenec pa so bile ženske zastopane kar 44 odstotno (602 uslužbenke).

Navedeni podatki zanikajo miselnost, da ženske v Železarni lahko

opravljajo le administrativna dela. Nasprotno, ženske se vedno bolj uveljavljajo tudi v neposredni proizvodnji, kjer pogosto opravljajo fizična dela. Tipična proizvodna dela TOZD, ki zaposluje pretežno ženske, je temeljna organizacija Elektrode, kjer je med 244 zaposlenimi 168 žensk. V Železarni pa prevzema ženske tudi nekatere vodilne funkcije (članice poslovodnega odbora, vodje TOZD, vodje sektorjev), kar dokazuje, da miselnost o nesposobnosti žensk za opravljanje vodilnih del in nalog postopoma izginja.

Pri zaposlovanju žensk v Železarni je v zadnjem času postalo aktualno sprejemanje žensk z drugimi poklici (trgovci, frizerki). Tako je delovna organizacija Golica Železarni očitala, da prevzema njene kadre, čeprav trgovci že sicer primanjkuje. Ob tem se zastavlja vprašanje, zakaj trgovke zanima delo v Železarni in ali je Železarna v resnici pravi »krivec« za to prehajanje. Čeprav je res, da so njihove delavke v Železarni cenjene, ker imajo razvite ročne spretnosti in je zato njihova prekvalifikacija razmeroma lahka, pa je verjetno res tudi to, da je denar tisto, kar

spodbuja trgovke, da se zaposlujejo v Železarni, pa čeprav večinoma le v proizvodnji.

Potrebno je poudariti, da so ta razmišljanja samo domneva, ki ni podkrepljena z dejstvi. Da bi prišli do ustreznih informacij, so se v jeseniški Železarni odločili, da bodo že v tem tednu začeli obsežno akcijo, ki bo vključila ugotavljanje možnosti za revizijo mikro-organizacije, možnosti za združevanje podobnih del in nalog ter analizo sedanjega stanja in možnosti dodatnega zaposlovanja žensk. Če bo naloga v vseh treh komponentah dala pričakovane rezultate, bo to bistveno pripomoglo k reševanju sedanjih kadrovske problematike.

Tudi o nadaljnjem zaposlovanju žensk bomo lahko potem spregovorili bolj natančno. Zaenkrat lahko ugotovimo le, da je to vprašanje v Železarni nerešeno in da bo treba za njegovo rešitev ne samo spremeniti miselnosti, ampak izboljšati tudi delovne pogoje. Skrb za boljše delovne pogoje bi morala biti neposredna naloga, pa naj gre za zaposlovanje žensk ali moških. Delovni pogoji, ki naenčajo zdravje delavca, prav gotovo niso primerna podlaga za večjo produktivnost, ki je končni cilj vsake gospodarske organizacije.

Tanja Kastelic

Seja delavskega sveta Železarne

Predsednik delavskega sveta Železarne Miro Mohorič je sklical deveto sejo delavskega sveta, ki bo v sredo, 22. oktobra, ob 10.30 v dvorani samoupraviteljev.

Za sejo je predlagal naslednji dnevni red:

1. Pregled izvajanja sklepov prejšnje seje
2. Poročilo o izvajanju projekta Jeklarna 2 in sprejem aneksa dve k izvajanju investicijskega programa
3. Poročilo o izidu referenduma z dne 24. septembra 1986
4. Poslovna politika za leto 1987
5. Predlog stimulacije za izvoz in cilja poslovanja
6. Ukrepi za povečanje proizvodnje v četrtem tromesečju
7. Poročilo komisije za vrednotenje del in nalog ter sprejem poslovnika za delo te komisije
8. Poročilo o stanju varnostnih in obrambnih priprav v Železarni Jesenice
9. Dopolnitev pravilnika o uporabi motornih vozil in zasebnih motornih vozil za službene potrebe Železarne
10. Ugotovitveni sklep o sprejemu dopolnitev pravilnika o nadomestilih stroškov za službena potovanja in drugih nadomestilih, ki bremenijo materialne stroške
11. Imenovanja
12. Delegatska vprašanja in pobude

CPSI — Z.V.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 20. DO 26. OKTOBRA

20. oktobra, Janez BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarca 9, ☎ 83-082.
 21. oktobra, Franc BRELIH, koor. za podr. storitev, Jesenice, Kurirska 3, ☎ 81-612.
 22. oktobra, Stanko ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90/a, ☎ 80-036.
 23. oktobra, Zdravko ČRV, vodja invest. razvoja, Jesenice, Cesta 1. maja 32, ☎ doma 260360.
 24. oktobra, Vinko ROTAR, vodja TOZD Remontne delavnice, Jesenice, Cesta talcev 8/a, ☎ 82-792.
 25. oktobra, Jože KOBENTAR, vodja kadrovskega sektorja, Hrušica 19.
 26. oktobra, Drago FINŽGAR, vodja TOZD Valjarna žice in profilov, Begunje 128/b.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 20. 10.	Stane Mencinger	Marko Sušnik
Torek — 21. 10.	Zdenko Cund	Miha Šlibar
Sreda — 22. 10.	Janez Faletič	Božidar Černe
Četrtek — 23. 10.	Primož Žvab	Ivan Mežik
Petek — 24. 10.	Jože Cej	Marjan Endliher
Sobota — 25. 10.	Sašo Dolžan	Pavel Zupan
Nedelja — 26. 10.	Franc Nečimer	Berti Krapež

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 20. do 25. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:
 DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Kralj — Odar in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.
 POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
 V soboto, 25. oktobra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
 ZOBNE AMBULANTE:
 DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta — dr. stom. Alojz Smolej.
 Za borce: od 7. do 8. ure.
 POPOLDNE: III. zobna ambulanta — mr. stom. Bela Gazafi.
 Za Vatrostalno: od 15.30 do 16.30.
 V soboto, 25. oktobra, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — mr. stom. Bela Gazafi.

DEŽURNI V VATROSTALNI

18. in 19. oktobra, Rudi KLUKOVIČ, Mojstrana, Kurirska pot 9, ☎ v slr bi 83-916.
 Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Kadrovske gibanje v septembru

	SKLENILI DELOVNO RAZMERJE			PREKINILI DELOVNO RAZMERJE							planirano število zaposlenih
	iz JLA	štipendisti	ostali	SKUPAJ	v JLA	disciplinsko	po sklepu odb. za DR	upokojeni	umrli	SKUPAJ	
PLAVŽ	1	4	5	2	2	6	9	1	20	196	
JEKLARNA	9	1	25	35	5	23	11	6	45	674	
LIVARNA	2	3	5	4				4	8	82	
VALJARNA BL. ŠT.	4	23	27	6	18	1	8		33	336	
VALJARNA ŽICE	1	4	22	27	1	6	5	5	17	154	
VALJ. DEB. PLOČ.	3	2	8	13	2	7	1	2	12	198	
HL. VALJARNA BELA	9	4	16	29	11	5	9		25	273	
HL. VALJARNA JES.	2	7	9	4	5	1	1		11	200	
ŽIČARNA	7	7	8	22	6	7	1	2	16	221	
PROFILARNA		2	2	2	4				6	60	
V RATNI PODBOJI				2					2	52	
JEKLOVLEK	1	14	15	9	2	2	2		15	141	
ELEKTRODE	3	3	6	12	6	1	3	2	12	253	
ŽELJARNA	1	1	2	4		1	1	1	4	80	
STROJ. DELAVNICE	9	8	8	25	17	3	11	16	47	301	
REMONT. DELAVNICE	20		17	37	12	4	14	10	41	502	
VZDRŽEVANJE	14	1	19	34	17	3	10	8	40	565	
ENERGETIKA	8	10	18	1	3	6	5	1	16	237	
TRANSPORT	10	20	30	7	6	7	8		28	360	
DS KO-FT		3	3	1		3	10	1	15	299	
DS KSI		3	38	41		2	18	12	32	361	
PRIPRAVNIKI S. V. VS ŠOLA	1	12	8	21	1		1		2	—	
DS ETN	2	6	8	2	2	5	7		16	492	
DRUŽBENA PREHRANA	1	24	25	1	1	3	3		8	187	
SKUPAJ	108	46	293	447	119	105	119	121	7	471	6224

Starostno sta bila UPOKOJENA Ivan Ambrožič, 1930 ETN — OTK, 40 let v ŽJ, Terezija Kavčič, 1934 Strojne delavnice, 35 let v ŽJ. Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživala težko zasluženi pokoj.
 UMRL je Marjan Veber, 1937 Energetika, 23 let v ŽJ. Svojem iskreno sožalje.

Seje odborov za gospodarstvo

TOZD Plavž

Odbor za gospodarstvo TOZD Plavž je na 16. seji 2. oktobra ocenil, da je plan za oktober v višini 14.300 ton grodlja previsok, ker se bo zaradi letnega remonta aglomeracije povečal delež surove rude v vsipu.

V septembru so plan presegli za 2,7 odstotka. Proizvedli so 14.279,6 ton grodlja.

Odbor je na predlog SEO sprejel začasno spremembo osnov za izračun premij za september. Glede predloga za odobritev otežkočenega dodatka za doseganje izjemnih proizvodnih rezultatov pa je menil, naj bi to rešili v okviru osnov za izračun dnevnih premij v njihovi TOZD.

TOZD Vratni podboji

Odbor za gospodarstvo v TOZD Vratni podboji je na 15. seji 8. oktobra potrdil plan za oktober v višini 120 ton, seznanil pa se je tudi s proizvodnimi rezultati v avgustu, ki so, milo rečeno, precej žalostni. Izdelali so namreč le 62 ton, kar pomeni 47,7 odstotno izpolnitev družbenega plana oziroma 51,7 odstotno izpolnitev operativnega plana. Odprema je bila z 112,5 tonami nekoliko boljša, saj pomeni 86,5 odstotno izpolnitev družbenega, oziroma 93,8 odstotno izpolnitev operativnega plana. Izplen je bil 0,1 odstotka pod planiranim. Kot vzrok za takšno izpolnjevanje plana navajajo pomanjkanje in razdrobljenost naročil, visoko odsotnost in pomanjkanje vložka.

Turističnemu društvu Žirovnica in Gasilskemu društvu Jesenice je odbor podaril po en vratni podboj.

TOZD Remontne delavnice

Odbor za gospodarstvo v TOZD Remontne delavnice je na 8. seji 30. septembra pregledal izvajanje ukrepov za izboljšanje proizvodnih in poslovnih rezultatov. Dogovorili so se, naj poročila člani odbora sproti pregledujejo pri svojih delovodjih, tako da bi prišli na sejo z delovodji (morebitnimi) pripombami. V okviru te točke so se seznanili tudi s sklepi izredne seje odbora za gospodarstvo Železarne (19. septembra), ki se nanašajo na razmere v TOZD Valjarna bluming štel in ki se poleg omenjenih TOZD, Vzdrževanja, Jeklarne, oddelka za operativno planiranje proizvodnje in sektorja TKR, tičejo tudi njihove TOZD. Odbor za gospodarstvo Železarne je na tej izredni seji na predlog poslovodnega odbora Železarne v TOZD Valjarna bluming štel razglasil izredne okoliščine.

Zaostri je tudi svoje stališče v zvezi s še nerealiziranim sklepom osme seje odbora z dne 5. avgusta: V primeru, da stanje v skladišču 83 do naslednje seje ne bo urejeno, bo namreč proti vodju obrata ERD uveden disciplinski postopek.

Odbor je potrdil predlog za likvidacijo nekaterih osnovnih sredstev v RTA (pisalni stroj Emona in štirje aparati UKM). Za izvedbo likvidacije je bila imenovana tudi tričlanska komisija.

V avgustu so bile v TOZD Remontne delavnice narejene 3303 ure nadurnega dela (največ v SRD: 1515 nadur, kar pa je še vedno 6,5 odstotka pod planom). V tehničnih službah je bil plan nadur presežen za 111 odstotka (74 nadur), v ERD za 103,6 (458 nadur), v GRD za 0,6 (560 nadur), v RTA pa za 157,8 odstotka (696 nadur). Plan nadur je bil v celoti presežen za tretjino. Glede na to, da je število nadur v obratih ERD in RTA precej nad planom, je odbor sklenil, naj vodstvi obeh obratov preverita možnosti za pogodbeno zaposlitev delavcev (iz drugih TOZD) za tretjino delovnega časa.

V skladu s vodstvom gradbeno-remontnih delavnic je odbor sklenil, da bodo delavci tega oddelka izvedli manjše popravilo strehe na stolpu gasilskega doma na Blejski Dobravi ter da naj tehnične službe TOZD v prihodnje izdelajo predračun stroškov za uslugo, preden vlogo obravnava odbor za gospodarstvo.

TOZD Družbena prehrana

Odbor za gospodarstvo v TOZD Družbena prehrana je na 4. seji 1. oktobra pregledal, kako izpolnjujejo sklepe 3. redne seje odbora z 21. marca 1986 in 1. izredne seje z 26. junija 1986. Ugotovil je, da so vsi vodje enot, razen referenta za vzdrževanje, oddali poročila oziroma predlo-

ge, kako izboljšati poslovne rezultate. Komisija za spremljanje dnevnega prihodka in stroškov v samopostrežni restavraciji pa bo podala svoje poročilo do 15. oktobra. Na osnovi tega poročila bo izdelan nov ključ razdelitve stroškov. Poleg tega bo treba poostrijeti kontrolo pri porabi vseh vrst materiala in glede odnosa delavcev do dela, v primeru, če bi imela samopostrežna restavracija še naprej izgubo.

V kantini Jeklovleka bodo po sklepu odbora v prvem četrtletju 1987 prešli na dnevno evidenco (TG), v kantini ŽIC pa na tedenski TG.

Člani odbora so se seznanili, da so se v točilnici Jeklarne 2 odločili za serviranje kave v decilitrskih PVC kozarčkih, ker so ukradli 40 skodelic za turško kavo.

Informirani so bili tudi o koriščenju investicijskih in amortizacijskih sredstev v letošnjem letu, plan koriščenja IV in AZ sredstev za leto 1987 pa bodo obravnavali na prihodnji seji.

Odbori za gospodarstvo v drugih TOZD razne prošilce običajno ne puščajo povsem praznih rok. Podobno pa jim po svojim močeh skuša pomagati tudi odbor za gospodarstvo v TOZD Družbena prehrana. Gobarski družini Jesenice je tako, na primer, posodil dve termos posodi in sklede za pomivanje posode, poleg tega pa ji je podaril še 10 kilogramov čebule, pol kilograma česna, šop peteršilja, dve vrečki mlečnega popra in kilogram soli. TVD Partizanu Blejska Dobrava je podaril čistila, zaboj piva in dva kilograma zimske salame. TVD Partizan Jesenice, ki je prosilo za dvajset miz, 40 stolov in dva gostinska pulta, pa je ustregel tako, da jim je odobril prenos nekatere odpisane opreme (12 miz, 40 stolov), s tem, da se uniči reverz številka 04762. Glede dodatnih miz in pultov, ki jih TVD Partizan Jesenice še potrebuje, pa je ugotovil, da »bo treba počakati do naslednjega leta«.

TOZD Valjarna debele pločevine

Odbor za gospodarstvo v TOZD Valjarna debele pločevine je na 10. seji 29. septembra potrdil operativni plan za oktober v višini 6580 ton. Glede izvajanja operativnega programa za september pa je ugotovil, da ga noben oddelek na dosega. 29. septembra je namreč proga za planom zaostajala za 802 toni, adjustaža za 684 ton, odprema pa za 767 ton. Zaostajanje so povzročile okvare potisne in kalilne peči ter težave z novo žarilno - kalilno linijo, kjer je bila pločevina za termično obdelavo sicer izvaljana, vendar peč še vedno ni delala.

Ugotovil je, da nekateri sklepi s prejšnjih sej še niso uresničeni.

Sklep šeste seje — ureditev kolektorja — bo uresničen v oktobru, sklep osme seje — interni tehnični prevzem naprave za odbizg škaže in drugih strojev — pa se izvaja.

Vodjo odpreme je odbor zadolžil, da izdela poročilo o vzrokih za stojnino pri razkladanju vagonov v avgustu. Za stojnino bo moral namreč TOZD odšteti kar 909.921 din. Sicer pa je bilo iz poročila o delu odpreme v avgustu razvidno, da je normalno delo oviralo pomanjkanje vagonov in materiala.

Krajevni skupnosti Bohinjska Bistrica je odbor kot pomoč za ureditev ceste podaril osem ton odpadne pločevine.

usklajevanje bo najbrž potreben administrativno-koordinacijski aparat. Citat, izjava člana SDS: »Delavcev manjka v proizvodnji, ne v pisarnah! Izjava govori sama po sebi in komentar ni potreben. Sicer pa člani menijo, naj gre stvar na referendum in se po njegovem rezultatu ocenjuje delo predlagateljev.

Na to problematiko se navezuje tudi njihovo stališče v zvezi s točko »Odgovori SDS«, kjer pravijo, da se odgovor o sodelovanju TOZD Žičarna in HVJ lahko poveže z ugotovitvijo SDS pri točkah 3, 4 in 5. Vprašujejo se: »Če toliko časa in energije izgubljamo pri takih problemih, kako bomo rešili večje?«

SDS je kritično spregovorila o problemih znotraj oddelka in meni, da je potrebno uvesti »tršo« roko in da je treba večkrat poseči tudi po kaznih, ki sicer niso priljubljene, so pa učinkovite. Ob pojavih nedisciplinane besede same namreč ne zaležejo. Na sestanku so izrekli tudi kritiko delovodjem, češ da ne delujejo skladno, temveč zelo različno in nedosledno.

Skupina je ponovno zahtevala, da se uredi skladiščenje žice, ki je pripravljena za žarjenje. »Kaos je mila beseda,« pravijo, »za stanje, ki ga je videti na tem prostoru.« Predlagajo, naj se vodstvo TOZD Žičarna in HVJ dogovorita o rešitvi problema in določita izvajalce. Nadalje opozarjajo, da iztrošenost agregatov vedno bolj vpliva na kvaliteto žarjenega materiala in da je zato z reševanjem tega vprašanja oziroma z obnavljanjem agregatov treba začeti čimprej. Opozorili so tudi na potrebo po čiščenju oken v žarilnici in po montiranju dodatne osvetlitve v pisarni delovodij.

SDS lužnica je obravnavala proizvodne rezultate v avgustu in stabilizacijski program. Zavedajo se, da brez kvalitetnega asortimenta ni mogoče doseči boljšega poslovanja. Pravijo, da je treba angažirati službe, da preskrbijo ustrezna naročila, nabavo pa, da preskrbi kakovosten vložek. Povečati je treba tudi delovno in tehnološko disciplino. Tudi ta SDS ocenjuje, da je stabilizacijski program v TOZD dal bolj picle rezultate. Pravijo, da porast porabe energije slabo vpliva na finančno stanje (»saj bo potrebno povečati cene HVT, kar pa ni priporočljivo«).

SDS karisti meni, da bi bilo treba vzpostaviti viličarjev povečati plačilne grupe, ker se niso spremenile že več let, medtem ko so bile drugod v obratu, kot pravijo, skoraj povsod že spremenjene.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD + tehnične službe, ključavničarji 1 in 2, instalacija Jesenice in Bela, montaža 1, žerjavni 1, hidravlika in pnevmatika, elektrodelavnica, elektrožerjavni oddelek, delavnica elektrostrojev 1 in 2 ter RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6.

SDS instalacija Jesenice in Bela v zvezi z novo organiziranostjo sprašujeta, zakaj doslej še ni narejena mikroorganizaci-

Smučarske karte za gornjesavsko dolino

Člane kolektiva Železarne Jesenice obveščamo, da organiziramo nakup smučarskih kart za žičnice HTDO Gorenjka.

Prodajo organiziramo s pomočjo referentov za športno rekreacijo v osnovnih organizacijah sindikata v TOZD in delovnih skupnostih Železarne Jesenice, ki morajo prijave in denar zbrati do vključno 3. novembra.

Cene smučarskih kart so:

- dnevna 2.800 din
- popoldanska 1.800 din
- dopoldanska 1.600 din
- letna 48.000 din

(pri letnih kartah je potrebno predložiti tudi sliko).

Smučarskih kart na sindikatu Železarne Jesenice (tako kot dosedaj) ne bomo več prodajali.

Komisija za športno rekreacijo

Odbor samoupravnih delavske kontrole

TOZD Jeklarne

Odbor samoupravnih delavske kontrole v TOZD Jeklarne je na seji 18. septembra pregledal zapisnike delavskega sveta TOZD, odbora za gospodarstvo in odbora za delovna razmerja ter poslovno poročilo (podal ga je vodja TOZD, dipl. inž. Janez Biček) za prvo polletje 1986.

Na zapisnike samoupravnih organov člani odbora niso imeli pripomb, medtem ko v zvezi s poslovnim poročilom ugotavljajo, da je precej tehničnih problemov, ki povzročajo slabši proizvodni rezultat. Zato je, menijo člani odbora, naloga članov samoupravnih delavske kontrole, vodstvenega kadra in DPO, da poskušajo na sestankih na vse pomanjkljivosti opozoriti, da bi se lahko odpravile. Tako bi izboljšali poslovni rezultat in omogočili tudi boljše osebne dohodke.

CPSI — BL

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja pri delavskem svetu TOZD Valjarna debele pločevine

OBJAVLJAMO

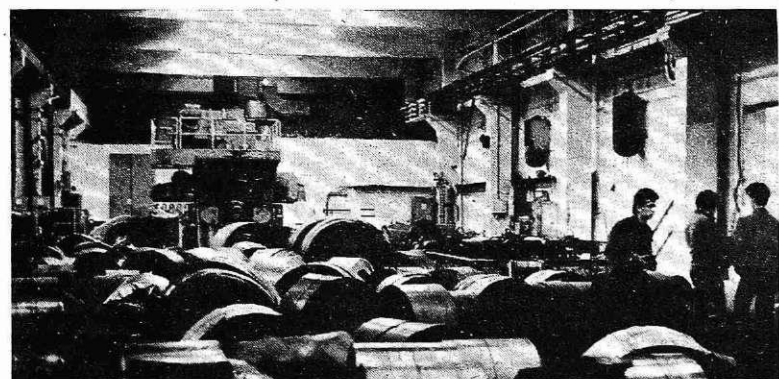
proste dela in naloge:

KADROVEC, upravljalet kalilno - žarilne linije Drever, 1 oseba. Delovne naloge še niso ovrednotene in bodo v razredu vodenje skupine.

Pogoji:

— dokončana TSS — metalurški oddelek.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na posebnih prijavnica, ki jih dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja ali pri tajnicah, v osmih dneh na naslov Železarne Jesenice, kadrovskega sektorja, Cesta železarjev 8.

V hladni valjarni Jesenice (foto: I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

(Iz programa samoupravnih aktivnosti za september)

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna valjarna 1, 2 in 3, adjustaža HVJ, skladišče vložka, žarilnica 1, 2, 3 in 4 lužilnica in kariisti.

SDS vodstvo TOZD ugotavlja, da je bil plan v avgustu po količini sicer izpolnjen (102,59 %), po kvaliteti pa je bil močno pod planom.

SDS hladna valjarna 2 se pritožuje nad zamešnjavami vložka, ki ga dobe iz valjarne na Beli (TVT, lužena MD). Pravijo, da je kontrola materiala na Beli slaba. Glede uresničevanja stabilizacijskega programa v TOZD HVJ SDS adjustaža ugotavlja, da je iz priloge razvidno, da so rezultati bolj picle in da je na tem področju treba več narediti. SDS skladišča vložka v zvezi s samoupravnimi akti, ki smo jih sprejemali na referendumu, ugotavlja, da so sicer primerni, obenem pa pripominjajo, da se »postavlja vprašanje, če je res vzrok za novo organiziranost v Železarni Jesenice samo dosedanja organiziranost, ali pa so vzroki globlji in jih na ta način ravno tako ne bomo rešili«.

SDS žarilnica 1 ima v zvezi s stabilizacijskim programom pripombo: »SDS misli, da se je poraba električne energije na vseh pečeh povečala zaradi daljših časov žarjenja navadnega in kvalitetnega materiala. Konti peč je bila večkrat v okvari, kar je vplivalo na večjo porabo električne energije.«

Tudi SDS žarilnica 2 meni, da je »povečana poraba električne energije na tono žarjenega materiala posledica slabega stanja peči (iztrošenost, okvare) in ne slabega dela posade«. Zanimive so ugotovitve te SDS v zvezi z novo organiziranostjo. Takole pravijo: »Točke 3, 4 in 5 je SDS obravnavala sicer kritično, vendar pasivno. SDS ugotavlja, da v sedanji organiziranosti ni prave povezave in razumevanja za težave drugih, niti med posameznimi oddelki.« Zato se sprašuje, kako bo s tem v novi organiziranosti, ko bodo v eni TOZD nekaj sedanjih. Za

ja TOZD Vzdrževanje. SDS montaža 1 ocenjuje, da so organizacijske spremembe nujno potrebne, obenem pa se vprašuje, zakaj je bilo sploh poprej treba iti v »takšno razdrobljenost, češ da so delavci že pred tem opozarjali, da to ne bo dobro in da se je kasneje izkazala upravičenost takšnih opozoril.

SDS hidravlika in pnevmatika v zapisniku omenja, da so ugotovitve sestanka 22. septembra glede nove organiziranosti podobne tistim s sestanka 24. junija. »Še vedno nam ni povsem jasno«, pravijo, »kakšne boljše strani poslovanja celotne železarne nam bo ta sporazum prinesel, prav tako pa ne vemo, v kakšnem smislu bo osebni dohodek odvisen od poslovanja proizvodnih TOZD.« In dalje: »Prav tako nam še vedno ni jasno, kako je možno izvesti reorganizacijo na tak način, da se pri uvedbi samo petih (šestih) TOZD število delovnih mest ne spremeni. Tako reorganizacija ne bo neposredno vplivala na vzdrževanje samo, bojimo pa se povečanja obsega del in nalog, ki smo jih dosedaj opravljali.«

SDS elektrodelavnica in elektrožerjavni oddelek sta imeli v zvezi z obravnavanimi akti sledečo pripombo: »SDS je na sestanku 24. junija 1986 postavila vprašanje o odločanju z referendumom oziroma preko delavskega sveta. Delavski svet TOZD Remontne delavnice je na 11. seji 26. junija 1986 pripombo podprl. Delovna skupina je prav tako sklenila, da se 211. člen osnutka statuta popravi, vendar pa se 216. člen predloga popolnoma ujema z 211. členom osnutka in do popravka ni prišlo!«

SDS delavnica elektrostrojev 1 je predlagala, naj bi TOZD Tehnične dejavnosti imele predstavnika v poslovodnem odboru. Isto predlagata tudi SDS RTA 2 in 3, ki pa dodajata, da »odgovor v 32. številki Železarja ni zadovoljiv«. SDS sta izrekli kritiko sindikalni organizaciji v RTA. Odločili sta se, da bosta zaradi neaktivnosti sindikalne organizacije RTA sami pričeli akcijo, ker želita povečati aktivnost v svojem okolju. V ta namen nameravata pričeti zbirati odpadne materiale za konto SDS, da bi tako dobili materialno osnovo za razna udejstvovanja. Ocenila je tudi, da je odstop od že tradicionalnih srečanj delavcev merilnih služb Železarne Jesenice, Store in Ravne, ki so bila doslej vsako leto, nesporemljiv, še posebno zato, ker bi morali to srečanje letos sami organizirati. Menijo, da bi bil potreben poprejšnji dogovor o odpovedi teh srečanj in da je pomanjkanje finančnih sredstev samo izgovor. Vzrok za odpoved je po njihovem mnenju neaktivnost izvršnega odbora sindikalne grupe RTA, ki se kaže na vseh področjih.

(se nadaljuje)

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

Srednješolski inovatorji se bodo predstavili v Ljubljani

Tudi CSUI bo k letošnji razstavi inovacij v Ljubljani prispeval svoj delež. Predstavil se bo z raziskovalnim delom jeseniških srednješolcev. Kratki povzetki iz vsebine raziskovalnih nalog vas bodo seznanili z njimi.

Dijaki CSUI Jesenice so v šolskem letu 1985/86 sodelovali na tekmovanju Znanost mladini s tremi raziskovalnimi nalogami.

Prva raziskovalna naloga z naslovom Socialna struktura dijakov CSUI Jesenice predstavlja predvsem delovanje učencev v družboslovnem raziskovanju v okviru marsikotnega krožka. Sodimo, da je potrebno že mladino seznanjati z družboslovnimi problematiko Jesenic, če želimo preseči »tehno-kratski kult fizičnega dela«.

Že empirična ugotovitev, da prevladujejo dijaki iz družin z nižjim socialnim statusom, opozarja na stanje, do katerega ne morejo biti brezbrizni niti pedagogi niti drugi občani. Mentor naloge je bil prof. Aleksander Klinar.

Druga raziskovalna naloga ima naslov Ugotavljanje stanja smreke v okolici Jesenic. Pri tej nalogi so sodelovali učenci naravoslovnega krožka iz četrtega letnika naravoslovnematematične usmeritve. Mentor te naloge je bil gozdarski inženir Emil Golob. Raziskovalna naloga ima terenski in teoretični del.

Pri terenskem delu so raziskovalci skupaj z mentorjem določili šest stojišč. Na teh stojiščih so s posebnimi metodami določevali stanje smreke v jeseniški okolici. Ugotovitve so nato primerjali z drugimi raziskovalnimi nalogami, ki so jih izvedli na Inštitutu za gozdarstvo Slovenije.

Ugotovitve: gozd kot celota še ne kaže izrazitih znakov propadanja,

— posamezna drevesa so že v fazi odmiranja,

— odmiranje se ne pojavlja le v neposredni bližini vira onesnaževanja, ampak tudi v višinskih predelih. Vzrok: prevetrenost doline; veter prenaša strupene pline v bolj oddaljene kraje;

— onesnaževalci: Železarna Jesenice, poleti promet (glavna prometna žila, ki je preobremenjena; zavarovanje vozil pa onesnaževanje poveča), pozimi individualna kurišča,

— propadanje gozda pospešujejo tudi neodgovorna sečnja, poškodbe drevja, ki nastanejo pri spravilih lesa, gradnja gozdnih cest, požari in divjad.

Avtor tretje raziskovalne naloge z naslovom Obravnava učne enote koordinacijske ali kompleksne spojine

z uporabo računalnika je bil dijak drugega letnika naravoslovnematematične usmeritve Sindi Vladikič. Mentorja pa sta bila Marta Česlesnik in Lado Brišar.

Sindi je učno enoto koordinacijske ali kompleksne spojine prenesel na računalnik. Uporabil je vse možne računalniške trike, da bi kompleksne spojine metodološko čim bolj nazorno prikazal.

S pomočjo računalnika učenci lahko utrdijo svoje znanje, učitelj pa ga lahko preveri in oceni.

Raziskovalno nalogo smo preizkusili tudi pri pouku. Uporabljali jo bomo lahko kot učilo pri obravnavi te učne enote.

Irina Vauhnik
CSUI Jesenice

IZ TOZD ELEKTRODE

Tudi mladinci TOZD Elektrode so se uspešno vključili v razprave o reorganizaciji Železarn in se s tem bolj podrobno seznanili. 22. septembra so sklicali sestanek, na katerega so povabili vodja TOZD Janeza Begeša ter sekretarja KS ZSMS Železarn Tonija Čebulja.

Z dejavnostjo v TOZD so lahko dokaj zadovoljni. Imajo lastno oglasno desko, na kateri objavljajo razne prispevke. Predvsem ob praznikih jim na oglasni deski zmanjka prostora.

Za dan žena so organizirali razstavo ročnih del, hkrati pa so organizirali tudi kratak kulturni program, katerega so izvedli učenci OŠ Prežihov Voranc. Letos so imeli že tudi dve prostovoljni delovni akciji, katere so izkoristili za pospravljanje in urejanje skladišča ter za ureditev okolice TOZD. Tudi v družbopolitičnih organizacijah so mladi dokaj dobro zastopani.

Letos nameravajo organizirati še eno delovno akcijo in srečanje, na katerem bodo podelili priznanja najboljšemu športniku in športnici TOZD.

PRVI KORAKI V SVET KNJIGE

Kdaj sem se prvič srečala s knjigo, ne morem natančno povedati, ker se ne spominjam. Po pripovedovanju staršev je bilo to v zgodnjih otroških letih, ko sem gledala razne slikanice in otroške knjige. S pomočjo teh knjig se mi je razvijala bujna domišljija.

Knjiga je spremljala vse moje otroštvo, tako, da sem jih gledala, medtem, ko so mi starši brali pravljice in pripovedke. Še bolj sem se začela zanimati za knjigo, ko sem se naučila brati. Šele takrat sem spoznala, kako čudovita stvar je to. Z njo spoznaš lepe in grde strani življenja, popelje te v svet domišljije, daje ti navdih za razmišljanje.

Po knjigi rada sežem vsakokrat, ko imam čas, saj danes ni težav, da prebereš knjigo, ki si jo želiš.

Tina Kunšič, 6. b
OŠ Tone Čufar

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

BIOLOŠKO VOJSKOVANJE

Vsako izmed njih so napolnili z zmesjo, ki je tehtala 340 g in je vsebovala 96 odstotkov vode in 4 odstotke baci- lov antraksa. Nekoliko izpopolnjeno biološko bombo E-96 so kasneje razvili še Američani. Veliko bombo — kontejner — so odvrgli z višine 10.700 m, na višini 7600 m pa je ta odvrгла bombice, ki so s strupeno snovjo zasitile elipsasto površino 920 x 240 m.

V prvi fazi so uporabljali naboje, ki so razpršili snovi, nato hidravlične atomizatorje, podobne današnjim razpršilom iz vsakdanjega življenja. Pri tem so seveda pokazali veliko iznajdljivosti, število takšnih naprav je naglo raslo. Razpršilce so začeli vgrajevati tudi v letala in 1957. leta je North American Aviation podpisala s Pentagonom pogodbo o izdelavi naprav za masovne napade z biološkimi orožji iz letal, ki bi letela zelo nizko.

Ideja je bila, da bi uporabili izvor tlaka ali kompresor na letalu ter s pomočjo drobne šobe razprševali kužne kapljice premera 5 mikronov ali še manj po velikih površinah. Leto kasneje so opravili šest poskusov nad eksperimentalnim poligonom Dugway v državi Utah. Letalo tipa F-100 A je razpršilo poskusno tekočino na področju, ki je merilo 24 x 39 km. Rezultati naj bi bili pozitivni, saj so ocenili, da bi okužili 99 odstotkov prebivalstva, če bi šlo zares. Bilo je še veliko podobnih prizadevanj in poskusov, ki jih je opravljal ameriški Chemical Corps, predlagali pa so tudi, da bi med kubansko krizo (1962) okužili kubansko prebivalstvo z agensom mrzlice (verjetno v povezavi s tulaermijo). Do tega na srečo ni prišlo, je pa značilno, kako lahko v našem civiliziranem svetu razmišljajo nekateri vojaški skrajneži.

Raziskave so pokazale, da je napovedovanje učinkov snovi, ki naj bi povzročale epidemije med prebivalstvom, dokaj jalovo. Drugače je z obolenji živali in rastlin. Slinavko, parkljevko, kugo in vrsto drugih boleznih pri živalih lahko napovedo dokaj točno, toda tudi tukaj je rezultat včasih zelo problematičen, ker je odvisen od cele vrste faktorjev.

Tudi pri rastlinskih boleznih je podobno. Pyricularia oryzae, na primer, napade riž in druge travnatne rastline samo ob veliki vlagi. Gljivice, ki prizadenejo žitarice, so po učinkih takoj za sintetičnimi herbicidi. Teh je dolga vrsta in jih podrobneje ne bomo opisovali, omenimo naj le nekaj primerov! Sclerotium rolfsii (britansko kodirno ime C) napada sojo, sladkorno peso, krompir in bombažne sadike. Phytophthora infestans pa je povzročila na Irskem lakoto v letih 1845 do 1875, ker je uničila ves krompir.

V petdesetih in šestdesetih letih je ameriška vojska opravila najmanj 31 testov na žitaricah in pri tem uporabljala gljivice iz skladišč v Fort Detricku, arzenalu Edgewood in Rocky Mountain arzenalu v Denverju (Colorado). Ti poskusi so pokazali, da bi že trije grami Pyricularia oryzae (1E) na hektar polja zadoščali za temeljito infekcijo riževega polja z učinkovitostjo 50 do 90 odstotkov! Med vsemi bolezenskimi snovmi jih je preizkušnja prestalo le nekaj. To dokazujejo ameriški standardi, kot kaže, pa tudi v Sovjetski zvezi niso posegli mnogo dlje. Med prilagojenimi snovmi je vsekakor treba omeniti antraks (vranični prisad) (koda: N), ki ga povzroča Bacillus anthracis. Ta je izredno stabilen in se v zemlji lahko ohrani dolga leta, kar je tudi ovira za njegovo uporabnost kot orožje. Antraks so preizkušali na živalih, toda prevladala je njegova potencialna uporabljivost proti ljudem.

Antraks deluje pri poškodbah kože, pri vdihovanju in oralnem vnašanju v telo, vendar se normalno ne prenaša s stiki med ljudmi. Vojaški kemiki so sprva pomislili na uporabo bacilov v raztopinah, s katerimi bi premazali municijo, ali pa okužili vodo.

Prireditve ob tednu otroka

Ob letošnjem tednu otroka so v jeseniški občini za najmlajše pripravili več zanimivih prireditev. Osrednja je bila konec tedna na Poljanah nad Jesenicami, kjer se je zbralo štiristo malih solarjev iz jeseniških vrtcev. Skupaj z vzgojiteljicami so izvedli več družabnih iger, pomerili pa so se tudi v različnih veščinah. V tednu otroka so pripravili več lutkovnih predstav, mladi pa so sodelovali tudi na jesenskem krosu. Konec tega tedna pripravljajo še predstavo za otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Program ob tednu otroka so finančno podprli člani Občinske zveze prijateljev mladine Jesenice.

J.R.

SLAVKO TARMAN

NARAVOSLOVCI IN KIRURGI SKOZI STOLETJA

32

Po dveh dneh se pri pacientu ni pojavilo vnetje, zareze so se zaprle v zdravo oblikovane brazgotine. Napočil je trenutek odločitve.

Zanimiv je zapis prvega asistenta Sawreya, ki je opisal operacijo nosne kirurgije:

»Carpue je izdelal iz voska model nosu, ga položil pacientu na čelo ter z barvnim svinčnikom potegnil rdečo črto. Bolnika so položili na hrbet na operacijsko mizo. Bolnik je zatrdil, da ni potrebno, da bi ga zvezali, kljub Carpuevim trditvam o bolečinah pri posegu. Carpue je z rdečo barvo še zarisal poteze okoli štrclja nosu. Nož je nastavil na rdečo črto, ki se je svetila na čelu, ter zarezal. Bolnik ni trznil. In tudi tedaj ni trznil, ko je rezal nož vzdolž rdeče črte ob ločevanju kože od čelnice. Oči je imel zaprte in jih ni odprl niti tedaj, ko je brizgnila kri iz poškodovane žile. Šele, ko je bila ločena vsa čelna kožna krpa, je bolnik rekel: »Moje čelo je zelo mrzlo.« Carpue je uka-

zal, naj dajo operirancu vroče obkladke na čelo. Nato je obrnil kožno krpo navzdol ter jo položil čez nosni štrclj. Takrat je že minilo devet minut od začetka posega. Carpue pa je vložil del novega nosu v brazdo ob gornji ustnici ter ga z vbodi zašil. Medtem pa je kri curljala po pacientovem obrazu. Ko je to zaključil, je položil niti na obe strani nosu ter čez zalepil obliž. Tedaj je zarezal nosnice ter vanje vložil staničevino. Robove rane na čelu je pomaknil kolikor mogoče skupaj, jih spojil z vbodi in ustalil z obliži. Nakar je obvezal čelo in nos ter opral kri. Sam ni mogel vstati, odnesli smo ga v posteljo. Minilo je sedemintrideset minut od začetka operacije.«

Carpue je prebil nemirno noč, bolnik ni tožil o bolečinah. Tretji dan so odstranili obveze. Nos je imel barvo ostalega obraza. Šesti dan je Carpue odstranil šive. Po osmih mesecih je iz breznosnega pacienta postal človek, ki si ga lahko pogledal brez groze.

Danes nihče več ne dvomi, da je uvedba nosne plastike zgodnji sad Indije in v petem stoletju po našem štetju napisanih del indijskega zdravnika Susruta.

LEDVIČNA KIRURGIJA — DR. GUSTAV SIMON

Ko je profesor dr. Gustav Simon, kirurg v Heidelbergu, v avgustu 1869 prvi uspešno odstranil človeško ledvico in vrnil življenje svojemu pacientki, je bilo njegovo dejanje kakor senzacija na meji poskusnega umora. Danes je tovrstna operacija nekaj običajnega, v tistih časih pa je veljala za izjemno predzrnost.

Doktor Gustav Simon (1824 do 1876) je bil kirurg v heidelberški bolnišnici. Vse priprave v zvezi z operativno odstranitvijo ledvice so trajale skoraj dve leti. Tedaj je bilo dr. Simonu sedeminštirideset let in je bil na vrhu ustvarjalnih moči. S prakso je pričel v Darmstadtu kot vojaški zdravnik. V Rostocku, kjer je služboval kot profesor kirurgije, je mnogo operiral ter stalno napredoval. Bil je izredno vztrajen, hladen in neobčutljiv. Njegov vzor je bil francoski kirurg dr. Jobert de Lamballe, ki mu je pokazal življenjsko pot in tudi pot do uspele operacije ledvic. Leta 1852 je dr. Simon osebno spoznal slovitega kirurga de Lambella v Parizu pri operaciji mehurno-žolčnih ognjokov. Kirurg Jobert je v kirurgijo prvi

uvvedel uspešen način zdravljenja teh ognjokov.

Simon je sledil njegovemu zgledu in uspešno operiral ognjoke pri ženskah. Postopek operacije je posodobil in uvedel dvojni šiv. Dvojni šiv je preprečeval premikanje robov rane in je bil uspešnejši kot Jobertove razbremenjevalne zareze. V osmih letih je postal priznan evropski kirurg.

Velika odkritja in uvedba novih načinov so bila vedno splet naključja, spretnosti in navdiha posameznika. Primer kirurga dr. Simona je prav gotovo eden izmed teh navdihov, ki jim je v sklepnem delu botrovala njegova spretnost in nenazadnje tudi sreča. K njemu je prišla po pomoč bolnica zaradi ognjokov. Pred tem je podrgno leto trpela zaradi velikanske bule na jajčniku. Preden je prišla k dr. Simonu, jo je operiral dr. Walther. Ta pa ni imel praktičnih izkušenj s področja operativne odstranitve jajčnikov (ovariotomije). Z ozirom na nujnost se je Walther vseeno lotil izreza bule. Ko je odprl trebuh bolnice, je ugotovil, da je bula popolnoma zrasčena z materico in je bil primoran odstraniti tudi to.

Toda zarastki so se razširili tudi na levi sečevod. Teh pa dr. Walther ni opazil. Z bulo je izrezal tudi večji del sečevoda. Odtočni kanal med levo ledvico in mehurjem je bil uničen, s tem pa tudi naravna pot izločanja seča.

Proizvodnja v septembru

TOZD Plavž je letos prvič presegla planske obveznosti, **TOZD Hladna valjarna Bela** pa je po dolgih letih pod planom; to so ob nedoseganju planskih obveznosti **Železarne osnovne značilnosti proizvodnje v septembru**.

Normalno bi bilo, da proizvodnja v prvem popočitniškem mesecu poraste, vendar letos, podobno kakor lani, na žalost ni bilo tako. Pri povrnem pregledu proizvodne tabele sicer lahko ugotovimo, da smo delali dobro, saj smo v skupni in gotovi proizvodnji za prodajo presegli z gospodarskim načrtom predvidene rezultate. Vendar temu ni tako, kajti ponoviti moram, da je merodajen operativni program, sprejet na odboru za gospodarstvo Železarne Jesenice, ki upošteva bistvene spremembe, ki so se pojavile v posameznem mesecu. Tako je bil septembrski operativni program obeh proizvodnj precej višji od gospodarskega načrta, predvsem zaradi končnega ali pa prestavljenega rednega letnega remonta v Valjarni bluming štel, Valjarni debele pločvine in Valjarni žice in profilov.

Izpad proizvodnje Železarne v septembru je nastal predvsem zaradi prenizke proizvodnje hladno valjanih trakov. Na drugi strani pa je v tem mesecu TOZD Plavž prvič letos dosegla z gospodarskim (enak operativnemu programu) načrtom predvideno proizvodnjo.

Tudi pri izvozu ne dosegamo načrtovanih ciljev, zato je odbor za gospodarstvo Železarne Jesenice na pobudo komercialnega sektorja, z namenom, da bi povečali izvoz v zadnjih treh mesecih letošnjega leta, sprejel sklep o dodatni stimulaciji za vse zaposlene v Železarni, če presežemo zastavljene cilje.

Skupno proizvodnjo smo glede na operativni program izpolnili 98 odstotno, gotovo proizvodnjo za prodajo pa 94,6 odstotno. Precejšnje »zasluge« za nedoseganje planskih obveznosti imata preveliko število zastojev in pomanjkanje delavcev.

Dotok tujega vložka je bil v predvidenem obsegu, vendar je za Hladno valjarno Bela nekoliko kasnil in je tako prišlo do delnega izpada proizvodnje.

TOZD PLAVŽ

Že v uvodu je omenjeno, da so plavžarji delali dobro in prvič letos presegli z gospodarskim načrtom predvideno proizvodnjo, saj so proizvedli 14.280 ton surovega železa (grodlja).

TOZD JEKLARNA

Jeklarna je delala dobro, saj je z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo presegla. Podrobneje pogledano pa sta jeklarni (martinarja in elektro jeklarna) obratovali zelo različno, saj so martinarji svoj načrt presegli, v elektro jeklarni pa so zaostali, predvsem zaradi precejšnjega odpisa (približno 700 ton) neustrezne proizvodnje in večjega števila kratkotrajnih zastojev.

Izpolnjevanje kvalitetnega programa je bilo v tem mesecu razmeroma dobro, še vedno pa je rak - rana slabši izplen.

Kontilij je z operativnim programom predvideno proizvodnjo močno presegel, saj je odliči 4.675 ton gredic ali 133,5 odstotka.

TOZD LIVARNA

Z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo so livarji izpolnili s 102 odstotkom. Tujim naročnikom je bilo odpremljeno 46,5 tone odlitkov ali 93 odstotkov.

TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Obratovanje te TOZD je bilo v tem mesecu tako spremenljivo, da lahko v športnem žargonu govorimo o dveh popolnoma različnih polčasih. V prvem je bilo obratovanje zelo slabo, tako da je moral odbor za gospodarstvo Železarne Jesenice na izredni seji sprejeti sklep o izrednih okoliščinah, nato pa se je položaj bistveno izboljšal in je TOZD skupno proizvodnjo z ozirom na višji operativni program dosegel z 98,9, gotovo proizvodnjo za prodajo pa celo s 104 odstotki.

Kampanja potisne peči je trajala od 11. do 24. septembra in je bila v stilu TOZD (prva polovica slaba, druga zelo dobra).

Še vedno pa je bil velik problem brušenje blumov in slabov, ki otežkoča pripravo programov nadaljnega valjanja. Vzroki so zastoji in pomanjkanje delavcev, kar morata nova TOZD Storitve in kadrovske sektor resno upoštevati in temu problemu posvetiti več pozornosti.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Zaradi prestavitve rednega letnega remonta v naslednje leto, je bil operativni program za ta mesec bistveno večji od gospodarskega načrta, čeprav je TOZD še vedno obratovala v sistemu 5+2, zaradi pomanjkanja delavcev.

Predvideni rezultati v skupni proizvodnji niso bili doseženi izključno zaradi prevelikih zastojev elektro in mehanske narave.

Operativni program skupne proizvodnje je bil izpolnjen le 93,1 odstotno.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Tudi v Valjarni debele pločvine je bil za ta mesec predvideni redni letni remont po gospodarskem načrtu prestavljen za nedoločen čas in zaradi tega močno povišan operativni program.

To temeljno organizacijo že dolgo pesti utesnjenost prostora, predvsem zaradi novogradnje (kalilna peč), ki bi morala biti zaključena že julija, pa še do danes na žalost ni. Ni problem samo utesnjenost, ampak tudi pomanjkanje hročil navadnih kvalitet in debelin, ki ne potrebujejo termične obdelave. Ker takih hročil ni, valjavci ne morejo izpolnjevati svoje planske obveznosti.

Operativni program skupne proizvodnje je bil izpolnjen 99 odstotno, gotove za prodajo pa 102,1 odstotno, tudi zaradi nižjih uslug prevalljanja.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Po dolgih letih Hladna valjarna Bela ni izpolnila planskih obveznosti in je tako imenovani črni september te TOZD dejansko pokvaril celoten rezultat Železarne. Skupna proizvodnja je bila dosežena samo 74,6 odstotno, skoraj enako pa tudi gotova za prodajo (74,4 %).

Vzroki za nedoseganje planskih obveznosti so poleg subjektivnih tudi pomanjkanje delavcev v adjustaži, pomanjkanje dinam trakov v začetku meseca (izpad avgusta v Jeklarni), prepozen dotok toplovaljanih trakov iz ČSSR ter povečani zastoji in predelava SISL linije.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Tudi delavci te TOZD so v tem mesecu doprinesli, da ni bilo izdelanih dovolj hladno valjanih trakov in s tem izpad Železarne. Izpad pa ni nastal zaradi pomanjkanja vložka, temveč predvsem zaradi pomanjkanja delavcev, slabšega, nižje produktivnega asortimenta naročil, ter v manjši meri zaradi povečanega števila zastojev.

Operativni program skupne proizvodnje je bil dosežen le 81,4, prodaja pa 81 odstotno.

TOZD ŽIČARNA

Kljub delu na proste sobote žičarjem ni uspelo doseči z gospodarskim načrtom predvidenih ciljev skupne (95,9 %) kakor tudi gotove proizvodnje za prodajo (93,9 %). Vzroki za nedoseganje so že kar dolgočasno enaki: izjemno pomanjkanje delavcev na ključnih delovnih mestih in naročil trgovskih kvalitet patentirane žice.

TOZD PROFILARNA

Zaradi pomanjkanja delavcev je bil operativni program precej nižji od gospodarskega načrta. S pogodbenim delom so med mesecem ta problem precej rešili, zato je tudi proizvodnja boljša od operativnega programa (skupna 114,3 %, gotova 110,2 %), pa še vedno precej slabša od gospodarskega načrta, ki je bil pri skupni proizvodnji izpolnjen 88,9, pri gotovi pa 83,5 odstotno.

Najbolj boleče za TOZD in Železarno je, da vsak izpad proizvodnje prizadene konvertibilen izvoz.

TOZD VRATNI PODBOJI

Specialni profili, pomanjkanje serijskih naročil, pozno dostavljena naročila in zaradi tega tudi nepravčasna dobava vložka (zamudna pot) je vplivalo na slabo izpolnjevanje obvez v skupni in gotovi proizvodnji, ki sta bili doseženi 75,5 odstotno.

TOZD JEKLOVLEK

V tej TOZD so se tudi v tem mesecu srečevali s podobnimi problemi, kot v juliju, in sicer s krajšimi, vendar pogostimi zastoji na posameznih vlečnih linijah in slabšo kvaliteto vložka, pa vendar kljub vsemu z dobrim delom presegli z operativnim programom (enak gospodarskemu

načrtu) predvidene količine tako v skupni (za 3 %), kakor tudi v gotovi (za 4 %) proizvodnji za prodajo.

TOZD ELEKTRODE

Zaradi nedokončane investicije za aglomerirane praške je bil operativni program enako kot že vse letošnje mesece za 100 ton višji od gospodarskega načrta. V TOZD dokazuje svojo stalno dobro kvaliteto tudi s tem, da vsak mesec izpolnjujejo planske obveznosti. Tako je bilo tudi

TOZD ŽEBLJARNA

Tudi žebjarji so v tem mesecu izpolnili planske obveznosti (100 %) v skupni in gotovi proizvodnji za prodajo. Pri dobrih rezultatih te TOZD pa moti, da bi bila lahko proizvodnja dražjih navojnikov precej večja od dosežene(?).

Miloš Piščanec

Pod žerjavom (foto: I. Kučina)

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMO ZA SEPTEMBER

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA						GOTOVA PROIZVODNJA						ODPREMA
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3		Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	13.900	13.900	14.279,6	102,7	102,7		—	—	—	—	—	—	
JEKLARNA	39.250	39.250	39.751,1	101,3	101,3		—	—	—	—	—	—	
— SM	22.800	22.800	24.679,1	108,2	108,2		—	—	—	—	—	—	
— EL	16.450	16.450	15.072,0	91,6	91,6		—	—	—	—	—	—	
— ASEA	7.050	7.050	6.648,9	94,3	94,3		—	—	—	—	—	—	
— LM	9.250	9.250	8.215,6	88,8	88,8		—	—	—	—	—	—	
— BBC	150	150	207,5	138,3	138,3		—	—	—	—	—	—	
LIVARNA	160	160	163,2	102,0	102,0	50	50	46,5	93,0	93,0	46,5		
— jeklo	158	158	161,0	101,9	101,9	50	50	46,5	93,0	93,0	46,5		
— kovino	2	2	2,2	110,0	110,0	—	—	—	—	—	—	—	
BLUMING-ŠTEKEL	25.900	29.500	29.180,1	112,7	98,9	5.410	5.410	5.627,4	104,0	104,0	5.363,0		
— bluming	11.150	14.750	13.544,3	121,5	91,8	350	350	193,9	55,4	55,4	232,8		
— štel	12.550	12.550	13.021,9	103,8	103,8	2.860	2.860	2.819,7	98,6	98,6	2.917,2		
— štel storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— termična obdelava	2.200	2.200	2.613,9	118,8	118,8	2.200	2.200	2.613,8	118,8	118,8	2.213,0		
VALJARNA ŽICE	4.600	6.550	6.097,6	132,6	93,1	850	1.000	1.361,8	160,2	138,2	1.496,2		
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	3.150	6.300	6.234,1	197,9	99,0	3.000	5.150	5.260,3	175,3	102,1	4.901,8		
— valjarna debele pločvine	3.150	5.300	5.405,7	171,6	102,0	—	—	—	—	—	—	—	
— valjarna debele pločvine storitve	—	1.000	828,4	—	82,8	—	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA BELA	8.500	8.500	6.338,5	74,6	74,6	7.530	7.380	5.492,3	72,9	74,4	5.329,5		
— hladna valjarna Bela	7.650	7.500	5.796,1	75,8	77,3	—	—	—	—	—	—	—	
— hladna valjarna Bela storitve	850	1.000	542,4	63,8	54,2	—	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.050	2.050	1.668,7	81,4	81,4	1.910	2.000	1.613,3	84,5	80,7	1.683,3		
— hladna valjarna Jesenice	2.050	2.050	1.657,2	80,8	80,8	—	—	—	—	—	—	—	
— hladna valjarna Jesenice storitve	—	—	11,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
ŽIČARNA	3.500	3.500	3.355,6	95,9	95,9	2.490	2.490	2.337,0	93,9	93,9	2.406,4		
— žičarna	3.500	3.500	3.355,6	95,9	95,9	—	—	—	—	—	—	—	
— žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
PROFILARNA	1.800	1.400	1.600,5	88,9	114,3	1.630	1.235	1.361,1	83,5	110,2	1.359,5		
— HOP	1.655	1.300	1.522,5	92,0	117,1	1.525	1.170	1.285,6	84,3	109,9	1.278,6		
— HOP storitve	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— ronle	65	65	69,2	106,5	106,5	65	65	69,6	107,1	107,1	75,0		
— diski storitve	35	35	8,4	24,0	24,0	—	—	—	—	—	—	—	
— deli za cestno ograjo	40	—	—	—	—	40	—	5,9	14,8	—	5,9		
SKLADIŠČE 38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VRATNI PODBOJI	130	130	98,4	75,7	75,7	130	130	98,3	75,6	75,6	115,4		
JEKLOVLEK	1.590	1.590	1.637,4	103,0	103,0	1.570	1.570	1.632,9	104,0	104,0	1.448,0		
ELEKTRODE	1.900	1.800	1.912,6	100,7	106,3	1.700	1.600	1.644,7	96,8	102,8	1.597,9		
— elektrode + varilna žica	1.410	1.410	1.409,5	100,0	100,0	1.410	1.410	1.407,8	99,8	99,8	1.381,3		
— varilna žica storitve	—	—	2,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— varilni prašek	180	80	129,1	71,7	161,4	180	80	129,1	71,7	161,4	108,8		
— suha el. masa	50	50	67,2	134,4	134,4	50	50	67,2	134,4	134,4	67,2		
— ognjevarni material	260	260	304,1	117,0	117,0	60	60	40,6	67,7	67,7	40,6		
ŽEBLJARNA	660	660	660,0	100,0	100,0	660	660	660,0	100,0	100,0	570,5		
SKUPAJ	107.090	115.290	112.977,4	105,5	98,0	26.930	28.675	27.135,6	100,8	94,6	26.318,0		
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	250	250	192,0	76,8	76,8	192,0		
SKUPAJ	—	—	—	—	—	27.180	28.925	27.327,6	100,5	94,5	26.510,0		
Storitve	—	—	—	—	—	890	2.035	1.393,4	156,6	68,5	1.083,9		
SKUPAJ	—	—	—	—	—	28.070	30.960	28.721,0	102,3	92,8	27.593,9		

Razstava Delavska ustvarjalnost ob dnevu inovatorjev

V pšetek, 10. oktobra, so v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah ob dnevu inovatorjev — 12. oktobra — odprli razstavo s skupnim naslovom DELAVSKA USTVARJALNOST, ki sta jo pripravila Društvo izumiteljev in inovatorjev tehničnih izboljšav in Foto klub Andrej Prešern Jesenice. Krajši kulturni program ob otvoritvi je izvajal moški pevski zbor Vintgar z Blejske Dobrave.

Društvo izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Jesenice si prizadeva, da bi tudi na ta način spodbudil inovacijsko dejavnost, predvsem pa inovacijsko zavest v organizacijah združenega dela, v vzgojnoizobraževalnih organizacijah in med posamezniki. Na razstavi delavske ustvarjalnosti, kakor je v otvoritvenem govoru dejal predsednik Sašo Piber, naj bi prikazali izvirne inovacijske dosežke in raziskovalne naloge delavcev v združenem delu, učenec osnovnih šol in Centra srednjega usmerjenega izobraževanja. Na ta način bi pokazali del prizadevanj za izboljšanje sedanjih razmer in potrdili že velikokrat poudarjeno zahtevo, da se moramo opreti na lastne sile in bilj izkoristiti neizrabljeno znanje in inovatorstvo. »Organizatorji razstave,« je nadaljeval, »smo bili prepričani, da je ta namen jasen vsem, ki smo jih povabili k sodelovanju. Vendar udeležba oziroma število razstavljalcev kaže, da temu ni tako. Od 26 pozvanih so se odzvali le štirje (eden od njih kljub prijavi in dogovoru do otvoritve ni dostavil eksponatov), ostali pa na vabilo niti odgovorili niso, zato je v tem trenutku težko oceniti dejansko stanje inovacijske dejavnosti v naši občini.

Prepričani smo, da imajo tudi tam, odkoder nismo dobili odgovorov, inovacijske oziroma tehnične predloge, vendar je nezainteresiranost vodilnih delavcev tista ovira, ki onemogoča prikaz prizadevanj na razstavi. Poznavalcu se nehoti zazdi, je menil, da imamo med seboj še vedno zagovornike osnov Taylorjevega načela »eni mislijo, drugi delajo«, namesto zagovornikov sodobnega, socialističnega načela »vsi mislimo, vsi delamo«.

Morda se tudi motimo, vendar pa nas primerjalni podatki v razvitejših občinah opozarjajo na naš zaostanek. Eden izmed kazalcev razvitosti inovacijske dejavnosti je število inovacijskih predlogov na sto zaposlenih. V Železarni Jesenice, kjer je inovacijska dejavnost še najbolj razvita, pride 1,7 predloga na 100 zaposlenih, za ostale organizacije združenega dela ni podatkov. V mariborski občini, na primer, pa imajo nekatera podjetja tudi prek 20 predlogov na sto zaposlenih. Tudi v radovljiški občini ta čas razstavljajo svoje inovativne dosežke in že udeležba na razstavi dokazuje, da gredo naši sosedje na inovacijskem področju s hitrejšimi koraki naprej.

Predsednik Piber je dejal, da otvoritev razstave ni pravi čas niti pravo mesto, da bi analizirali vzroke za zaostoj na tem področju, čeprav bi morali inovacijske in druge družbene aktivnosti presojati po doseženih rezultatih. Tako pa se še kaj radi zadovoljujemo z deklarativnimi mislimi, sklepi in besedami »skušali bomo, zavzemali se bomo...«

Brez ustvarjanja ustreznih pogojev in motiviranosti inovativnosti, predvsem množične inovativne dejavnosti, si ne moremo zamišljati napredka. Veseli pa nas, da se inovacijska miselnost razširja tudi že med šolsko mladino. Tako sta na vsakoletni razstavi izumov in tehničnih izboljšav na Reki RAST YU poleg delavcev Železarnes Jesenice razstavljala tudi Sebastjan FON, učenec osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela in Alen ŠEST, učenec osnovne šole Tone Čufar Jesenice. Alen Šest je za svoj avtomatski vlažilec zemlje in za svojo zbirko izumov in razmišljanj prejel tudi diplomu in srebrno plaketo RAST YU, ki mu jo je predsednik Piber ob velikem navdušenju številnih navzočih ob otvoritvi tudi predal.

Predsednik je ob koncu otvoritve dejal, da človekova ustvarjalnost sega tudi na številna druga področja delovanja in zato vsako leto povabijo k sodelovanju tudi druge oblikovalce in ustvarjalce. Tako so letos povabili k sodelovanju fotomaterije jeseniške občine, ki so večinoma povezani v Foto klub Andrej Prešern Jesenice. Značilnosti inovatorjev in ostalih ustvarjalcev so si tako podobne, da lahko ugotovimo, da družina inovativno mislečih ljudi le ni tako majhna, da ne bi zmogla potegniti voza po poti inovacijske družbe.

Na letošnji razstavi DELAVSKA USTVARJALNOST se z eksponati, projekti in raziskovalnimi nalogami predstavljajo:

ŽELEZARNA JESENICE:
1. Izdelava pnevmatske naprave za kompletiranje westingcevi avtorja Lada Skubeta
2. Zmanjšanje specifične porabe zemeljskega plina na liniji CRNO

avtorjev Dušana Thalerja, Klemenca Klemenca in Braneta Divjaka;
3. Obnova konzole emisijskega kvantometra ARL 29000 avtorjev Silva Bradaškja, Antona Korena, Bogdana Briclja, Mirana Briclja, Saša Dolžana in Zdravka Koširja;
4. Konstrukcijske spremembe sestavnih delov plavža 2 ter spremenjen način priprave za generalni remont avtorjev Alojza Koželja in Ivana Berlota.

DELOVNA ORGANIZACIJA KOVIN JESENICE (eksponate so dostavili šele po otvoritvi):

1. Mini hidrocentrala avtorja Čeda Miloševića;
2. Prtljajnik za kolesa, skupinsko delo;
3. Mreža za vibro sita, skupinsko delo in
4. Stroj za izdelavo VAC koluti, skupinsko delo.

TEHNIČNI BIRO JESENICE:

1. Projekt Linija za vzdolžni in prečni razrez trakov projektanta Jaka Langusa,
2. Projekt Oskrba snežnih topov z vodo in električno energijo projektantov Miloša Gregorčiča in Janeza Debelaka,

3. Projekt Ekscenter plošča projektanta Slavka Zupana in

4. Projekt Rekonstrukcija vodikarne projektanta Jožeta Eniko.

CENTER SREDNJEGA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA JESENICE:

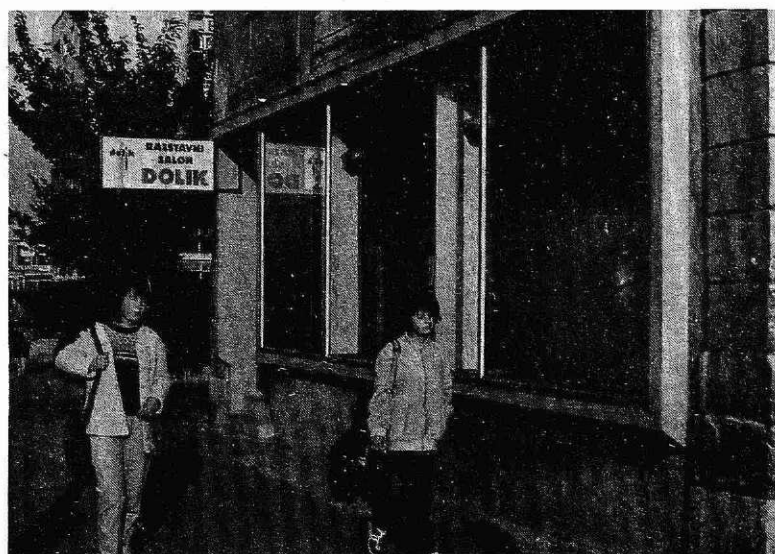
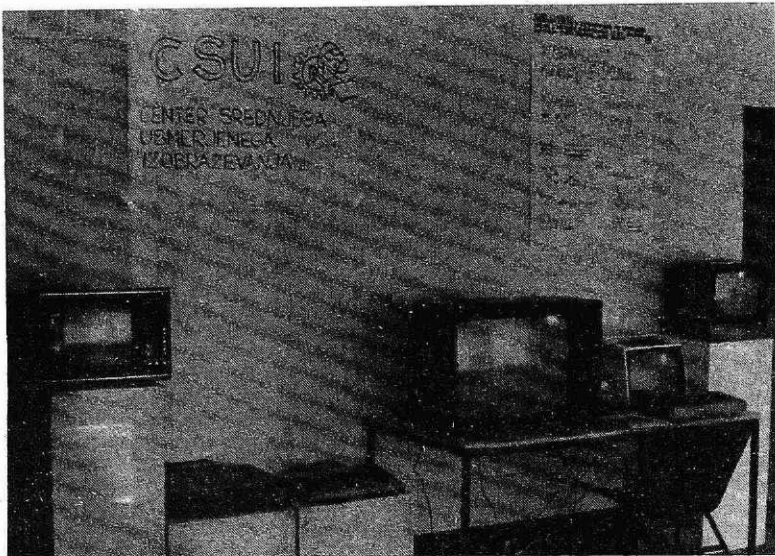
1. Z raziskovalno nalogo Kakšno je stanje iglavcev v gozdovih jeseniške občine — mentor Emil Golob,
2. Raziskovalna naloga Socialna struktura dijakov CSUI Jesenice — mentor Aleksander Klinar,

3. Raziskovalna naloga Koordinacija in sistemi spojin z računalniško obdelavo — mentorja Marta Čelesnik in Lado Brišar.

Na razstavi je izobešenih tudi 8 fotografij na temo delo in rezultati dela, ki so jih prispevali avtorji:

— iz Foto kluba Andrej Prešern Jesenice Franc Črv, Branko Čušin, Adi Fink, Ivko Gregori, Franc Kolman, Andrej Malenšek, Barbara Malenšek, Alojz Mulič, Jani Novak, Vitomir Pretnar in Franc Sluga in člani foto krožkov osnovne šole Tone Čufar Jesenice in osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela.

Razstava DELAVSKA USTVARJALNOST bo v razstavnem salonu DOLIK Jesenice na ogled do vključno 22. oktobra, in sicer vsak dan, razen ob sobotah popoldne in nedeljah, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Razstveni salon DOLIK (foto: S. Kokalj)

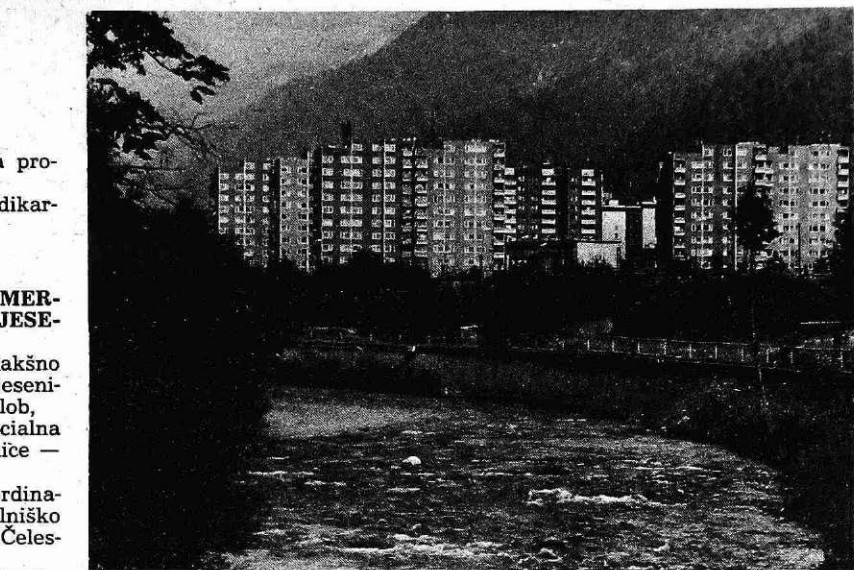
Preverjanje znanja rezervnih starešin

Jesen je običajno čas, ko se zberejo rezervne starešine in potrjujejo svoje znanje. Tako sta tudi KO ZRVS Mirka Roglja - Petka in KO ZRVS Stane- ta Bokala v soboto, 11. oktobra, organizirala pohod s streljanjem.

V izredno lepem sončnem vremenu so se ob 9. uri zbrali na Mlačah v Mojstrani. Takoj so začeli streljati s polavtomatsko puško. Starešine so pokazali zelo dobro znanje in zato tudi rezultat ni izostal; 90 odstotkov jih je streljalo za oceno prav dobro in odlično. Po opravljenem streljanju so po skupinah odšli na poldrugo uro dolg pohod. Med pohodom so morali na petih kontrolnih točkah reševati še naloge o poznavanju rokovnja s karto in kompasom, topografskih znakov in taktične naloge.

Cilj pohoda je bil na Mlačah, kjer je vse udeležence čakal pasulj. Posedli so se okrog kotla in se pogovarjali. Ko so bili vsi zbrani, so najboljši dobili knjižne nagrade.

Organizacija preverjanja je bila zelo dobra, vendar se je udeležilo premalo starešin iz obeh krajevnih skupnosti. Zelo pohvalno je, da so se preverjanja udeležili tudi člani komiteja za SLO in DS iz krajevnih skupnosti Mirka Roglja - Petka.

Jesenian razglednica (foto: I. Kučina)

Nič se ne premakne

V torek, 7. oktobra, je Klub samoupravljalcev Jesenice v sodelovanju z občinskim svetom Zveze sindikatov Slovenije Jesenice organiziral razgovor o uveljavljanju družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu. V razgovoru je sodelovalo 20 udeležencev, vodil pa ga je predsednik občinskega sindikalnega sveta Marjan Drole.

Namen razgovora je bil ugotoviti vzroke za vedno večje odstopanje od družbenih ciljev pri uveljavljanju družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu in opredeliti, kako bomo delali v prihodnje, če želimo izboljšati položaj na tem področju.

Božo Pančur, predsednik skupščine Samoupravne stanovanjske skupnosti Jesenice, je dejal, da delamo velike napake že pri načrtovanju stanovanjske gradnje. Načrti posameznikov, ki sodelujejo pri gradnji — komunalna skupnost, sklad za pridobivanje in opremljanje zazidljivih zemljišč pri upravnem organu in razni izvajalci — so samo formalno usklajeni, v praksi pa se razhajajo. Zato se pogosto dogaja, da se dogovorjeni roki izgradnje podaljšujejo, s tem pa se zaradi visoke inflacije povečuje tudi končna cena stanovanj.

V jeseniški občini gradimo vse manj stanovanj, ker imamo vedno manj denarja za izgradnjo novih stanovanjskih enot. Načrtovanje sredstev je precej kočljiva zadeva, ker v jeseniški občini samo dva vira dosledno izpolnjujeta dogovore o financiranju stanovanjske gradnje; to sta Železarna Jesenice in sredstva solidarnosti.

Železarna načrtuje letno štiristo stanovanj, iz sredstev solidarnosti pa jih načrtujemo dvestopetdeset na leto. Druge delovne organizacije niso tako zainteresirane za financiranje stanovanjske gradnje, ker jim nihče ne zagotavlja, da bodo stanovanja, za katera so prispevale denar, njihova lastnina. Na podlagi solidarnosti namreč delavci po desetih letih bivanja v stanovanju, ki je last delovne organizacije, pridobijo pravico, da stanovanje obdržijo, tudi če se zaposlijo drugje. To je lažna solidarnost, ki temelji na izkoriščanju šibkejših delovnih organizacij.

Izpostavil je tudi problem organiziranosti družbene kontrole in strokovnega nadzora nad delom izvajalcev. Najprej bi morali ugotoviti, kdo lahko kliče na odgovornost izvajalce, ki ne spoštujejo dogovorjenih rokov. Doslej se še ni zgodilo, da bi bil izvajalec na sodišču ali da bi plačal kaznen zaradi neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti. Prav zato prihaja do razmer, da ima stanovanjska skupnost dovolj denarja, vendar stanovanj ne more kupiti, ker niso pravočasno zgrajena.

Strokovni sodelavec samoupravne stanovanjske skupnosti Leopold Zonik je potrdil besede Boža Pančurja, ko je ugotovil, da v naši občini ni družbene kontrole niti v stanovanjski skupnosti niti v družbi kot celoti. Poudaril je, da sredstva za izgradnjo novih stanovanj so, vendar niso dobro razporejena. Tako, na primer, sredstva iz bruto osebnega dohodka za urejanje zazidljivih zemljišč ne zadostajo, medtem ko ima stanovanjska skupnost dovolj denarja, ki bi ga lahko v obliki premostitvenih kreditov namenila za ureditev stavbnih zemljišč. Seveda pa je za to potrebno soglasje organizacij združenega dela, ki prispevajo sredstva za stanovanjsko skupnost.

Božo Pančur je predlagal, da bi del sredstev za družbena stanovanja kot posojila namenili za gradnjo zasebnih etažnih stanovanj. S tem bi skrb za nadzor teh gradenj, pa tudi za vzdrževanje že zgrajenih stanovanj, prevzeli posamezniki, kar bi verjetno v precejšnji meri zmanjšalo vzdrževalne probleme, s katerimi se srečujemo ob sedanji minimalni akumulaciji. Denarja za vzdrževanje

praktično ni, to pa povzroča propadanje družbenih stanovanj, ker škoda iz leta v leto narašča. Kako naj delovne organizacije vzpodbujajo nove gradnje, če je očitno, da stanovanj nimamo s čim vzdrževati.

Vsi razpravljalci so se strinjali, da je smoterno izkoriščanje družbenega stanovanjskega fonda splošni interes celotne občine. Predstavnik izvajalcev, Jože Zidar, je dejal, da je samoupravna stanovanjska skupnost tista, ki bi morala poiskati možnosti za smoterno uporabo zbranih sredstev.

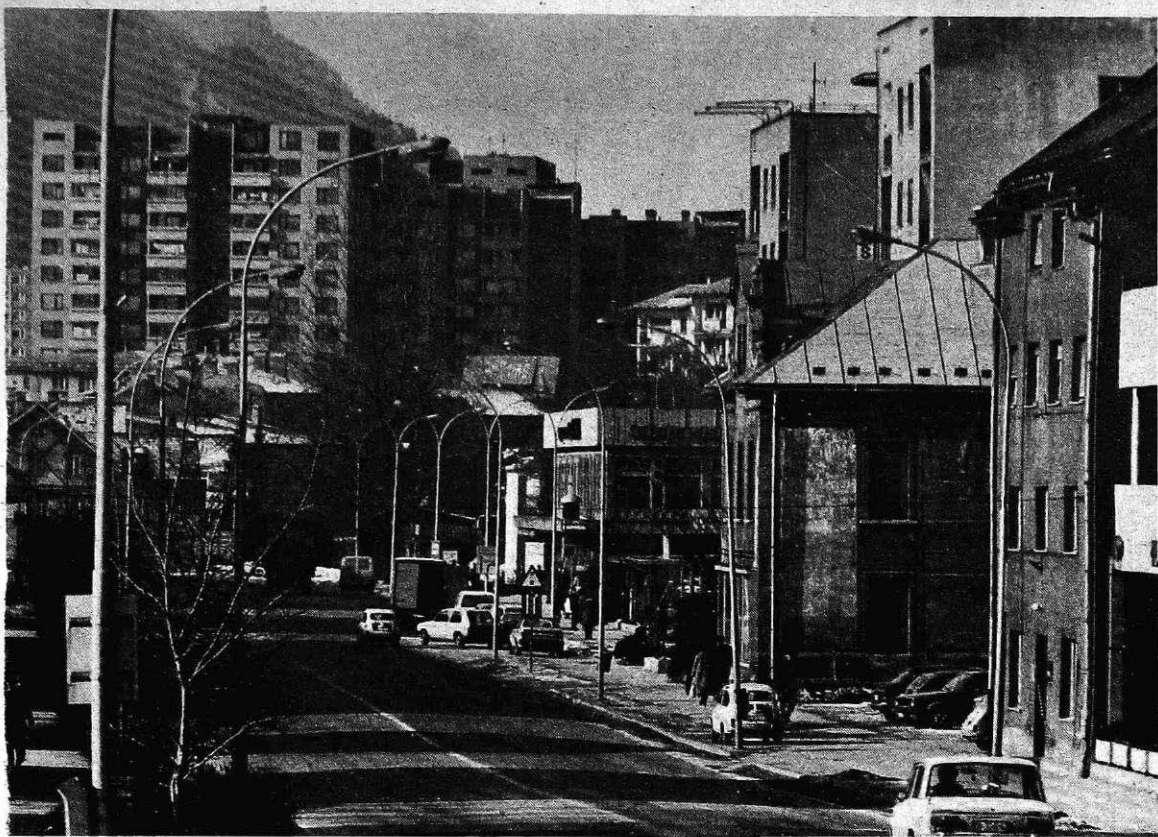
Predsednik odbora za obnovo pri Samoupravni stanovanjski skupnosti Jesenice Alojz Rakoše je spregovoril o hišni samoupravi, ki v zadnjem času nazaduje, namesto da bi imela večji pomen. Ne samo, da hišna samouprava ne deluje tako, kot bi morala, ampak je v mnogih stanovanjskih objektih sploh ni. Jasno pa je, da hišne samouprave ne more biti brez informacij. Neizpolnjen pretok informacij je tista šibka točka, ki bi jo morali najprej odpraviti, če želimo, da bo hišna samouprava v odločanju dobila mesto, ki ji pripada. Zato bi morala biti organizirana ustrezna strokovna služba, ki pa je v tem trenutku nimamo. Pri samoupravnih interesnih skupnostih je sicer že dalj časa opredeljeno mesto referenta za hišno samoupravo, vendar še vedno ni zasedeno. Samoupravljanja po hišah ne bo mogoče oživiti samo z organiziranjem ustrezne službe, ki bo skrbela za pravilno in popolno obveščanje stanovalcev ter za povratni tok informacij, vendar bi bil to prvi korak k uresničevanju zakonsko določenih vloge hišne samouprave kot nosilca odločanja.

Razpravljalci so se dotaknili tudi izvajanja pogodb med skupnostjo stanovalcev in Dominvestom ter ugotovili, da ne uresničuje sprejetih pogodbenih obveznosti. Ob tem so se vprašali, ali enajst delavcev te organizacije lahko opravi prevzeto delo, ki bi ga po republiških normativih pri takem številu stanovanj, kot ga imamo na Jesenicah (okrog 5300), moralo opravljati 16 delavcev? Ali pa je morda Dominvest preveč neodgovoren, ker je prevzel delo, ki ga ni sposoben opraviti, posledici pa sta slaba kvaliteta in neizpolnjevanje dogovorjenih rokov?

Ob koncu je Vera Pintar ugotovila, da niso povedali nič novega. Omenjeni problemi so bili obravnavani na številnih sestankih že pred dve ma letoma, vendar jih do danes še nismo začeli reševati. S tem se je strinjal tudi Viktor Brun, ki je citiral Titove besede: »Preveč govorjenja in premalo akcije je nevarno!«

Status quo v stanovanjski politiki nam nazorno ilustrira primer jeseniške Železarnes. V tej naši največji delovni organizaciji je bilo pred deseti mi leti sedemsto do osemsto prošenj delavcev, ki niso imeli rešenega stanovanjskega vprašanja; število stanovalcev ni danes prav nič manjše, čeprav v Železarni že dalj časa večinoma zaposlujejo delavce, ki nimajo večjih stanovanjskih problemov. Božo Pančur meni, da je za to kriva pomanjkljiva zakonodaja v zvezi s prijavljanjem občanov, ki posameznikom omogoča, da so uradno občan jeseniške občine, čeprav dejansko živijo drugje. Vprašanje, kaj storiti, da bi se stanje izboljšalo, pa še vedno ostaja brez odgovora.

Tanja Kastelic

Jesenice — Titova cesta (foto I. Kučina)

Skrbno in programsko uporabljena sredstva prvega in drugega občinskega samoprispevka

Pri tehtanju motivov za in proti odločitvi za pričetek javne razprave o etjem občinskem samoprispevku je bil nedvomno eden od pomembnih motivov tudi ta, da so bila s prvim in drugim občinskim samoprispevkom prava sredstva dobro naložena in da so gradbeni odbor, načrtovalci in izvajalci odgovorno opravili svojo nalogo. S tem pa smo tudi zelo izboljšali pogoje za delo vzgojnoizobraževalnih in vzgojnoizobraževalnih organizacij v občini, zlasti, ker smo zaradi izredno hitrega in velikega porasta prebivalstva v občini po osvoboditvi pri tem zelo zaostajali.

Splošne in strokovne ocene ob oncu drugega občinskega samoprispevka so, da so bila sredstva obeh amoprispevkov dobro naložena in so oziroma bodo vsi programi nogađenja, dograjevanj, obnov in podabljanja osnovnošolskega in gojnovarstvenega prostora uresnili do konca letošnjega leta. Da so nogli vse te naloge, je bilo potrebo združevati tudi sredstva amortizacije vzgojnoizobraževalnih organizacij, nekaj pa je bilo tudi namenjenih sredstev izobraževalne skupnosti in občinske skupnosti otroškega arstva ter posojil in drugih sredstev. Iz poročil gradbenega odbora vzgojnoizobraževalnega zavoda Jesenice je razvidna obsežna desetleta dejavnost in dosežki iz obeh občinskih samoprispevkov.

PRVI OBČINSKI SAMOPRISPEVEK (v višini dveh odstotkov)

Iz zbranih sredstev prvega občinskega samoprispevka (1976 — 1981) bil zgrajen šolski center na Plavju, to je osnovna šola Tone Čufar s 4 učilnicami in 10.400 kvadratnimi metri osnovnošolskega prostora ter gojnovarstvena enota s 15 oddelki ziroka igralnicami za predšolske otroke. Sredstva samoprispevka so la 56 odstotkov od vseh vloženih edstev.

DRUGI OBČINSKI SAMOPRISPEVEK (v višini 1,5 odstotka)

Dograjevanje in posodabljanje osvne šole 16. decembra Mojstrana: 1982 — ob šoli zgrajena vzgojnovarstvena enota s tremi igralnicami, azdelilna kuhinja, garderobe in sanitarije v skupni površini 314 kvadratnih metrov. 1985 — zgrajeni dve novi učilnici a šolo (naravoslovna učilnica, učilica in kabineti za tehnično vzgojo), rderobe, kuhinja, jedilnica, komunikacije in klet v skupni površini 580 kvadratnih metrov. Preurejena je bila tudi celotna gradba šole, in sicer knjižnica, glasena in likovna učilnica in kabineti skupni izmeri 290 kvadratnih metrov. Zamenjana je bila streha na šol in telovadnici. Iz lastnih sredstev a združenih sredstev amortizacije snovnih šol so bile na vzhodni in ahodni strani šole zamenjane zunaje stene, ker šola ni bila toplotno izolirana, dotrajano pa je bilo tudi tavbno pohištvo. Pridobljena sta bi tudi trim kabinet in garaže. Dograjevanje in posodabljanje osvne šole Karavanških kurirjev 2B Koroška Bela:

1983 — rušenje stare telovadnice, gradnja zaklonišča, ki se uporablja za garderobe, kuhinje, jedilnice, ki je hkrati tudi večnamenski prostor v skupni površini 1172 kvadratnih metrov.

1984 — zgrajen nov objekt s 14 učilnicami in kabineti za predmetni pouk, knjižnica, čitalnica, skupna predavalnica, video studio, večnamenski prostor, komunikacije in sanitarije v skupni izmeri 1794 kvadratnih metrov. Do konca letošnjega leta bo zgrajena še telovadnica z garderobami, sanitarijami in komunikacijami v izmeri 862 kvadratnih metrov. Urejene bodo tudi zunanje površine v izmeri 9000 kvadratnih metrov, od tega bo 3500 kvadratnih metrov funkcionalnih površin.

Iz sredstev amortizacije je bila leta 1984 zamenjana streha na obeh starih stavbah, v letu 1985 pa okna na stavbi, zgrajeni leta 1941. Letos bodo v tej stavbi obnovljene tudi sanitarije in podi. V podružnični šoli na Blejski Dobravi so bile obnovljene učilnice in sanitarije.

Do konca letošnjega leta potekajo še obnovitvena dela v stari stavbi — v učilnicah in na hodnikih ter hišniško stanovanje.

Za celotno investicijsko vrednost po programu drugega samoprispevka, je bilo iz sredstev samoprispevka zbranih 88 odstotkov vseh sredstev, ostalo pa iz drugih virov.

Sredstva iz samoprispevka so se zbiral na posebnem žiro računu pri Službi družbenega knjigovodstva Jesenice in so bila koriščena strogo namensko, to je po sprejetem programu. Pri obeh samoprispevkih je izvajanje programa nadzoroval gradbeni odbor.

Dograjevanje in posodabljanje osnovnošolskega in vzgojnovarstvenega prostora v zadnjih petih letih (brez sredstev samoprispevka):

Z lastno in združeno amortizacijo in namenskimi sredstvi izobraževalne skupnosti in občinske skupnosti otroškega varstva so bila opravljena naslednja dela:

— osnovna šola Jeseniško — bahnjskega odreda Kranjska gora: 1983 in 1984: na podstrešju šole so bile zgrajene štiri učilnice, trije kabineti, sanitarije in garderobe na hodnikih, skupaj 554 kvadratnih metrov (iz združene amortizacije šol).

— osnovna šola Tone Čufar Jesenice:

1983urejene zunanje površine — kanalizacija, ureditev in asfaltiranje igrišč,

1984 urejen večnamenski prostor — dvorana in tri dodatne garderobe za učence,

1985 — 1986 se nanovo urejata še dve naravoslovni učilnici (iz lastne amortizacije).

— osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice:

— 1984 — 1985 zamenjana okna na severni strani stavbe in v pritličju. Obnovljene so bile vodovodne instalacije v sanitarijah in razredih.

1986 zamenjava dotrajanega centralnega ogrevanja, urejena priključka na vročevod in toplotna postaja (iz namenskih sredstev občinske izobraževalne skupnosti).

— osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica:

1984 zamenjana po po viharju poškodovana streha (iz sredstev rezerv šol v VIZ, namenskih sredstev za elementarne Cnesreče in sredstev zavarovalnice),

1985 je bila urejena učilnica za računalništvo in preurejene garderobe in ena igralnica za vzgojnovarstveno enoto.

— osnovna šola Polde Stražišar Jesenice:

1984 je bila zamenjana streha nad delavnici pod posebnimi pogoji (na Ledarski 5), obnovljen je bil tudi pod v pritličju šole na Cesti železarjev.

— vzgojnovarstvene organizacije vse iz sredstev lastne amortizacije in sredstev za vzdrževanje:

1981 je bila zamenjana streha na stavbi VVE Julke Pibernik,

1983 — 1984 je bil nanovo urejen oddelek v VVE Mare Šivic v stavbi krajevne skupnosti Podmežakla,

1984 je bila narejena drenaža okrog stavbe VVE Angelce Očepek,

1982 — 1983 so bili preurejeni po sanitarnih predpisih prostori v VVE v stavbi krajevne skupnosti Blejska Dobrava,

1985 je bila urejena pralnica v šolskem centru na Plavju,

1983 so bili popravljeni in zakrpani tlaki v VVE Julke Pibernik,

1986 je bila izvršena zamenjava radiatorjev in cevi v VVE Julke Pibernik,

1985 je bila stara stavba VVE Julke Pibernik priključena na vročevod.

— delavska univerza Viktor Stražišar Jesenice:

izpopolnjena je bila oprema za tiskanje (iz lastne amortizacije). Verjetno ta prikaz ne potrebuje komentarja, saj je vsakemu lahko jasno, da smo v občini to zmogli le s pomočjo obeh občinskih samoprispevkov, s pomočjo delovnih ljudi in občanov. Tako smo najmlajšim občanom, otrokom in vzgojnovarstvenih organizacijah in učencem osnovnih šol omogočili bolj humane pogoje varstva, vzgoje in izobraževanja, za kar bi brez pomoči občanov rabili mnogo več časa. S tem smo tudi pospešili hitrejši in skladnejši razvoj občine, saj so bila sredstva samoprispevka in drugače združena sredstva uporabljena za celotno občino. Tako družbeno pomoč za pospešitev razvoja uveljavlja vedno več slovenskih občin, tako, na primer, pobratena občina Trbovlje ta čas pripravlja že svoj peti občinski samoprispevek. Zato bi moral tudi naš tretji občinski samoprispevek, ki bo namenjen za dozidavo trakta k Centru srednjega usmerjenega izobraževanja in potrebe krajevnih skupnosti, dobiti vso podporo delovnih ljudi in občanov.

0 prispevnih stopnjah

To je tema, o kateri zelo radi razpravljamo, saj s svojim delom ustvarjamo sredstva, ki jih posredno ali neposredno trošimo. Del tega, kar ustvarimo, dobimo kot osebni dohodek, del posredno prispevamo za zdravstvo, šolstvo, otroško varstvo, kulturo, telesno kulturo, socialno skrbstvo, raziskovanje, zaposlovanje.

Tudi tu smo potrošniki, nekateri bolj, drugi manj, a skorajda vsi. Del tistega, kar ustvarimo, pa namenjamo za to, da bomo jutri še bolje in lažje, predvsem pa bolj uspešno delali. Seveda pa moramo, preden se v OZD odločimo o tem, kaj in koliko bomo delili, pokriti predvsem porabljena sredstva. In teh je zelo veliko, tako, da so sredstva, ki jih s prispevnimi stopnjami namenjamo za dejavnost družbenih dejavnosti v občini, manjša.

Za začetek pogledimo nekaj števil. Porabljena sredstva jeseniškega gospodarstva v prvem polletju 1986 so bila 106.004.000.000 din, dohodek jeseniškega gospodarstva pa 19.467.000.000. Sredstva za SIS družbenih dejavnosti v občini v prvem polletju so bila 2.312.028.508 din kar je 2,18 odstotka vseh porabljenih sredstev ali 11,87 odstotka razporejenega dohodka jeseniškega gospodarstva.

Če pogledamo podatke malo bolj podrobno, vidimo, kje lahko vplivamo s svojim delom — pri ustvarjanju nove vrednosti — z gospodarno rabo porabljenih sredstev, predvsem materiala in surovin. Seveda tudi z racionalno rabo sredstev družbenih dejavnosti.

V zadnjem času vedno bolj pogosto govorimo o razbremenjevanju gospodarstva in pri tem mislimo predvsem na prispevne stopnje. Vendar je to le en vidik razbremenjevanja, saj so sredstva, ki jih namenjamo za našo posredno potrošnjo (šole, vrtci, bolnice, kulturne in športne ustanove) manjši, čeprav zelo pomemben del sredstev gospodarstva.

Za občino Jesenice lahko rečemo, da ima dokaj visok družbeni standard, saj je delež otrok v celodnevni šoli zelo visok, v vrtcih pa je več otrok, kot je republiško povprečje. Tudi dostopnost zdravstvenih storitev v zdravstvenih domovih in bolnici je zelo dobra. Zaradi varčevanja v preteklosti nismo povečevali deleža za te dejavnosti, ampak je od leta 1980 padal, zato ne moremo govoriti o razbremenjevanju le enostransko. Če želimo razbremeniti gospodarstvo, potem moramo tudi reči, česa ne bomo imeli. To pa je zelo težko in odgovorno delo, ki se ga očitno ne želimo lotiti, saj je lažje govoriti, dajmo SIS manj denarja, pa bo. Dejstvo pa je, da smo po višini prispevnih stopenj med 66 občinami v republiki na 64. mestu, po obremenitvah za občinske SIS pa na zadnjem mestu na Gorenjskem.

Sedanja obremenitev osebnega dohodka in dohodka, s katerim pokrivamo dejavnost OZD na področju družbenih dejavnosti v občini, je 19,71 odstotka. Glede na to, da je letošnja obremenitev (prispevne stopnje so se spremenile 1. maja 1986, do tedaj je veljala obremenitev 19,56 odstotka) pod povprečnimi lanskoletnimi, hkrati pa s sedanji obremenitvami ne pokrivamo sprejetih resolucijskih obveznosti, dotok sred-

stev pa je manjši od načrtovanega, bodo od 1. novembra do 31. decembra 1986 veljale višje obremenitve, in sicer v višini 22,36 odstotka. Povečale se bodo obremenitve za uredničevanje programov zdravstvene in izobraževalne ter telesnokulturne skupnosti, zmanjšale pa za otroško varstvo, kulturo, socialno skrbstvo in zaposlovanje. Za raziskovalno skupnost bo ostala obremenitev nespremenjena. Od 1. januarja 1987 pa naj bi veljala poprečna letošnja obremenitev v višini 20,37 odstotka.

S temi spremembami bomo lahko uresničevali letošnje resolucijske naloge, to pa je predvsem poravnava zaostanka osebnih dohodkov delavcev v negospodarstvu z osebnimi dohodki v gospodarstvu ter poravnava obveznosti do solidarnosti v republiki, ki so letos za več kot trikrat večje kot v preteklem letu.

P.S. Za skupno strokovno službo SIS občine Jesenice je v letošnjih finančnih načrtih SIS družbenih dejavnosti v občini namenjeno skupaj 0,82 odstotka sredstev vseh SIS v letu 1986. Skupaj so programi SIS družbenih dejavnosti ovrednoteni v višini 5.477.720.517 din.

R.K.

HM, HM...

Po predvidevanjih naše planske službe se bodo v letu 1987 pojavili veliki fiksni stroški novih naprav (amortizacija, zavarovanje, obresti) — mišljena je predvsem Jeklar-2 — medtem ko bo precej manjši pozitivni učinek teh naprav na strani prihodkov.

Ob tem pa planska služba tudi opozarja, da vsi vrednostni podatki temeljijo na cenah in ostalih pogojih poslovanja za leto 1986 in da so fiksni za vsa leta srednjeročnega obdobja — s tem, da sta izjema cena električne energije in amortizacija, kjer je upoštevana realna rast ter obrestne mere za domače kredite, ki so 10 odstotkov in izključujejo inflacijo.

Če k tako izračunani bilanci dodamo izjavo direktorja Slovenskih železarn, Igorja Uršiča, na seji izvršnega odbora Splošnega združenja črne metalurgije 9. oktobra (povzamemo po Delu z 10. oktobra), da nove obrate v jeklarnah gradimo ob 65 odstotnih obrestih, da je to gospodarsko nesprijemljivo in moramo že zdaj priznati, da se bodo takšni obrati srečevali s hudimi težavami, potem — komentar najbrž niti ni potreben.

Planska služba se drži predpisane metodologije, ki določa, da naj bo učinek inflacije izločen iz planskih dokumentov.

Orejnhk

Delovne ljudi in krajeane krajevne skupnosti Edi Giorgioni Javornik - Koroška Bela vabimo, da se udeležijo

Zbora krajanov

— v torek, 21. oktobra, ob 18. uri v prostorih Metalne Maribor na Potokih,

— v sredo, 22. oktobra, ob 18. uri v prostorih gasilskega doma v Javorniškem rovtu,

— v četrtek, 23. oktobra, ob 18. uri v domu upokojencev na Javorniku — za naselje Borovlje in Tomšičevo cesto ter Cesto v rovtu,

— v ponedeljek, 27. oktobra, ob 18. uri v predavalnici osnovne šole na Koroški Beli za naselje Koroška Bela.

Zbori krajanov bodo obravnavali priprave na volitve samoupravnih organov v krajevni skupnosti in informacijo o pripravah za izvedbo tretjega občinskega samoprispevka.

Vabimo krajeane, da se zborov udeležijo v čimvečjem številu.

Skupščina delegatov KS
Edi Giorgioni
507Javornik - Koroška Bela

Vabimo vse krajeane in delovne ljudi v krajevni skupnosti Edi Giorgioni Javornik - Koroška Bela, da se v ponedeljek, 20. oktobra ob 18. uri udeležijo

Letne seje krajevne konference SZDL Javornik-Koroška Bela

Programska konferenca bo v prostorih delavskega doma Julke in Albina Pibernika na Javorniku.

Obravnavali bodo tudi predlog izvedbe tretjega občinskega samoprispevka za potrebe šolstva in krajevnih skupnosti v občini Jesenice.

Predsedstvo KK SZDL
Javornik - Koroška Bela

SREČANJE VODNIKOV SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Vodniki (foto: P. Dimitrov)

Veriga Lesce in Plamen Kropa sta četrtega oktobra izvedla četrto srečanje vodnikov planinskih pohodov SOZD Slovenske železarnice.

Ob dogovorjeni uri smo se zbrali pred Verigo Lesce, nato pa smo se odpeljali v Begunje, kjer smo si ogledali muzej talcev in spoznali, kako so naši rodoljubi trpeli ob mučenju v teh zaporih. Mnogo naših partizanov in somišljenikov pa so ubili.

Uradni razgovor je bil v gostišču Jožev v Begunjah. Janko Kralj, vodja pohodov iz delovne organizacije Veriga Lesce, je poudaril, da je prav, da se ob koncu vsake pohodniške sezone zberemo in spregovorimo, s kakšnimi težavami smo se srečevali pri organiziranju pohodov. Ugotovili so, da je bila tudi letošnja sezona uspešna in takih si še želimo. Dodal je, da je letos v pohodih preko 23.000 železarjev, predelovalcev in njihovih svojcev obiskalo vrhove Julijcev, Kamniških Alp, Karavank, Savinskih Alp in Koroskih gor. Ta podatek pove, da naši železarji in predelovalci potrebujejo to dejavnost, ki je v Slovenskih železarnah najbolj množična. Zato moramo do našo dejavnost še vzpodbujati in jo širiti.

Vodja ravnateljskih železarjev — starosta med vodniki Franc Telcer, je podal nazoren pregled pohodov v letošnjem letu in v prejšnjih letih. Naša železarna je izvedla 17 pohodov, na katerih je bilo 9.051 udeležencev, železarna Ravne 14 pohodov z 3.558 udeleženci, železarna Store 10 pohodov z 4.145 udeleženci, Veriga Lesce dva pohoda z 849 udeleženci, Plamen Kropa en pohod s 345 udeleženci in Tovil Ljubljana en pohod s 426 udeleženci.

Na vseh 45. pohodih je bilo doslej 23.174 železarjev in predelovalcev. Stevi-

lo pohodnikov v letošnjem letu je za 123 večje od preteklega leta. Tudi nadmorska višina je v letošnjem letu za 1.860 m višja, kot v preteklem letu.

Pobudnik organiziranja množičnih pohodov, Gregor Klančnik, je dejal, da smo z izvedbo pohodov dosegli visoko raven v okviru Planinske zveze Slovenije in smo najbolj aktivni in številni v športnorekreativnem delovanju delavcev SOZD. Dodal je, da izvedba posameznih pohodov zahteva veliko dela posameznikov in sindikalnih delavcev v delovnih organizacijah, zato zaslužijo vsi pohvalo in zahvalo, da je ta aktivnost na tako zavirljivem nivoju.

V razpravi je bilo omenjeno, da naj bi delegati posameznih delovnih organizacij na seji komisije za šport in rekreacijo pri SOZD Slovenske železarnice zahtevali več denarja za izvedbo pohodov, ker s tem, kar imajo, ne pokrivajo niti polovice stroškov, čeprav udeleženci pohodov ob vpisu plačajo 500 din za delno kritje stroškov pohoda. Menimo, da bo v naslednjem letu več denarja in da bomo ob zaljubljenosti sezono ugotovili, da je naša dejavnost napredovala.

Znani jeseniški planinec Jaka Čop je pokazal čudovite barvne diapozitive, s katerimi nam je pričaral čudoviti planinski svet triglavskega kraljestva. To je za res enkratno doživetje, gledati posnetke fotografra — umetnika.

Za tem je sledilo družabno srečanje ob zvokih Tončkovega tria. Proti večeru smo se zadovoljni poslovili od prijaznih gostiteljev, vsi vodniki pa smo bogatejši za spoznanje, da z izvedenimi pohodi razveseljujemo množico železarjev, predelovalcev in njihovih svojcev.

Pavel Dimitrov

Uspešen »Lov na lisico«

Preteklo soboto se je na Poljanah pomerilo 61 radioamaterjev iz osmih slovenskih klubov, organizatorji pa so bili prijetno presenečeni tudi nad udeležbo tekmovalcev iz Bosne in Hercegovine ter Črne gore.

Tekmovalci so se pomerili v šestih kategorijah. Med seniorji je bil najboljši član celjskega kluba, med juniorji pa tekmovalec iz Bosne in Hercegovine. Prvo mesto v ženski kategoriji je zasedla članica kluba radioamaterjev iz Domžal, Domžal-

čan pa je prevzel tudi vodstvo v kategoriji pionirjev. Vodstvo med veterani si je pridobil tekmovalec iz Titogradu.

Domačini — člani radiokluba Železar z Jesenic — na tekmovalcu niso nastopili. Toliko bolj pa so se izkazali kot organizatorji. Da je sobotni »lov na lisico« uspel v tolikšni meri, je tudi zasluga jeseniške železarnice, vezistov narodnoosvobodilne vojne Gorenjske, radiokluba Lesce in TIMINGA v Mojstrani. BP

HM, HM...

Praksa je za nas marksiste kriterij resnice, ne oziraje se na to, da nas kdaj praksa (eksperimentiranje) drago stane.

To vprašanje sta zelo natančno pojasnila naša velika učitelja Marx in Engels v svoji znameniti drugi tezi o Feuerbachu:

»Vprašanje, ali človeškemu mišljenju pripada predmetna resnica — sploh ni vprašanje teorije, temveč praktično vprašanje. V praksi mora človek dokazati resnico, to je, dejanskost in moč, tostranost svojega mišljenja. Spor o dejanskosti mišljenja — ko je

izolirano od prakse — je čisto sholastično vprašanje.«

Takšno vrednotenje prakse kot kriterija resnice se prav gotovo kaže tudi v zapisniku odbora za gospodarstvo v TOZD Vratni podboji z dne 8. oktobra, kjer piše: »Operativni plan bo potrebno zniževati, tako kot v TOZD Profilarna, saj imaš s tem vso možnost za večji osebni dohodek.«

Nobenih razlogov ne vidimo, da bi v takšno stališče odbora za gospodarstvo sploh lahko podvomili. Odbor za gospodarstvo je samoupravni, torej naš, delavski organ.

Orejhnik

Izlet za člane društva upokojencev Jesenice

Društvo upokojencev Jesenice vabi člane na izlet v Novo Gorico, Ajdovščino in Vipavo v četrtek, 23. oktobra, z vlakom z Jesenic do Nove Gorice, z odhodom ob 6. uri. Iz Nove Gorice bo odpeljal v Ajdovščino, kjer bo ogled tovarne »Fructal«, ogled gradu Zemono in mesta Vipava. Ogledali si bomo tudi izvir reke Vipava. V Šempasu bo izužatno kosilo s pokušino vina v tamkajšnji kleti.

Vsak udeleženec izleta prispeva 3.000 din. Razliko v ceni izleta bo plačalo društvo.

Prijave z vplačilom sprejema Jurij Dolenc v prostoru doma društva na Jesenicah, Pod gozdom 13, v četrtek 18. in petek, 17. oktobra, od 16. do 18. ure.

Člani, ki se za izlet zanimajo, se prijavite že prvi dan.

Izvršni odbor društva upokojencev Jesenice

Osma redna seja predsedstva OS ZSS Jesenice

V torek, 7. oktobra, je predsedstvo občinskega sveta zveze sindikatov Slovenije obravnavalo analizo razprave o rezultatih gospodarjenja v združenem delu, uresničevanje zakona o stanovanjskem gospodarstvu in informacija o pripravah na tretji občinski samoprispevek.

Obravnavanje in ocenjevanje rezultatov dela in poslovanja v organizacijah združenega dela ob tromesečjih in ob zaključnem računu naj bi se zaradi težjih pogojev gospodarjenja in odstopanj od sprejetih stabilizacijskih ciljev in letnih planov razširilo na redno mesečno ocenjevanje rezultatov dela, zlasti pa stabilizacijskih ciljev in letnih planov. To pa se v organizacijah združenega dela različno uveljavlja, pri čemer so premalo prodorne tudi osnovne organizacije zveze sindikatov. V nekaterih primerih delavci zelo redno in konkretno obravnavajo in ocenjujejo rezultate svojega dela in tudi ustrezno ukrepajo. Še najbolj je to opazno v Železarni Jesenice. Obravnavanje in ocenjevanje gospodarjenja pa bi moralo dati tudi določene zaključke, za katerih uresničevanje bi se potem morale zavzemati vse socialistične sile.

Posebno pozornost bi morali nameniti devetmesečnemu obravnavanju in ocenjevanju rezultatov dela v organizacijah združenega dela, ker bodo osnova za načrtovanje za naslednje leto. Menili so, da bi izvršni svet skupščine občine moral poleg spremljanja družbeno-gospodarskega razvoja in nadzorne funkcije bolj posegati v razvoj posameznih področij, pri čemer so mislili na velike naložbe in spremembe ob gradnji karavanskega predora. Predvsem bi morali spodbujati in povezovati interese in sredstva za skupno nastopanje gospodarstva v občini pri večjih naložbah, da bi več ustvarjenega dohodka ostalo v občini, namesto da se

in se bo prek različnih dislociranih enot prelival v druge občine. Gospodarstvo občine je premalo vključeno v projekt karavanskega predora. Poudarili so tudi, da bi morali vse investitorje in poslovna združenja pri gradnji predora v občini politično povezovati.

Člani predsedstva so opozorili tudi na nekatere probleme v zvezi z upadanjem delegatskega vpliva v družbenih dejavnostih in na krepitev nekaterih od delegatskega sistema od tujenih centrov moči. Omenjen je bil primer zdravstvenih organizacij združenega dela, ki imajo svoje srednjeročne plane, medtem ko ga zdravstvena skupnost še nima, niti niso podpisane pogodbe, kar v delo in poslovanje zdravstvenih organizacij vnaša določen nemir in nezadovoljstvo.

Na seji predsedstva so predlagali, da o vseh perečih problemih poglobljeno spregovorijo pristojni sveti oziroma komisije občinskega sveta zveze sindikatov.

Razprave o uresničevanju zakona o stanovanjskem gospodarstvu niso dosegle željenega obsega. Še najbolj organizirano so se tej razpravi odzvali v Železarni Jesenice, kjer pripravljajo tudi širšo in poglobljeno razpravo. O tem tudi na seji izvršnega sveta skupščine občine niso razpravljali, ker sta se poročili o stanovanjskem gospodarstvu v občini, ki sta ga predložila samoupravna stanovanjska skupnost in DOMINVEST, precej razlikovali oziroma razhajali in ju morajo v obeh organizacijah uskladiti. Precej pričakujejo

od razgovora, ki ga je skupaj z OS ZSS Jesenice sklical Klub samoupravljalcev, ki naj bi izluščil in poudaril, na katerih področjih bi morali bolj delati. O tem bodo govorili tudi na pristojnem svetu občinskega sveta ZSS.

Člani predsedstva so se seznanili z informacijo o pripravah na tretji občinski samoprispevek in aktivnostih koordinacijskega odbora za pripravo in izvedbo tretjega občinskega samoprispevka pri občinski konferenci SZDL Jesenice. V javno razpravo o samoprispevku se bodo vključile tudi osnovne organizacije zveze sindikatov, podrobno informacij z predsednikom osnovnih organizacij ZSS pa bodo posredovali na delovnem sestanku s predsedniki pred pričetkom javne razprave. Omenimo naj, da je predsedstvo že na eni svojih prejšnjih sej podprlo pripravo gradiva za tretji občinski samoprispevek.

Na seji so bili seznanjeni tudi z izidom referenduma v Železarni o spremembah v organiziranosti temeljnih organizacij v sestavi delovne organizacije Železarna Jesenice in o vzrokih, da v eni od TOZD referendum ni uspel (9. oktobra so ga tudi v tej TOZD uspešno ponovili). Predvsem je šlo za nekatere specifične probleme te TOZD, na katere so dobili delavci dodatno razlago oziroma možne predloge za rešitev. Poudarili so tudi, da pisanje v Delu in Dnevniku, v zvezi z neuspešnim referendumom v tej TOZD, ni bilo korektno in je bilo za delavce celo žaljivo.

Člani predsedstva so bili opozorjeni na dokaj težak položaj delovne organizacije Kovinar Jesenice, vendar bodo o tem spregovorili na prihodnji seji.

Nekaj podatkov o zaostajanju osebnih dohodkov delavcev v negospodarstvu

Te podatke smo zbrali na podlagi podatkov OZD na področju družbenih dejavnosti in uradnih podatkov službe družbenega knjigovodstva in statistike za leto 1985.

Povprečni osebni dohodek v negospodarstvu občine v letu 1985 je bil 54.379 din — od 45.577 din v gradbe-

ništvu do 75.755 din v finančno-tehničnih in poslovnih storitvah. Seveda povprečni osebni dohodek ne po-

ve kaj dosti, če ne vemo, kakšna je kvalifikacijska struktura zaposlenih v teh dejavnostih, kar nam pokaže kvalifikacijski količnik. Čim nižji je količnik, slabša je izobrazbena struktura (več je nekvalificiranih, polkvalificiranih kadrov), čim višji je, več je med zaposlenimi delavcev s srednjo, višjo in visoko izobrazbo.

Če je kvalifikacijski količnik za gospodarstvo občine Jesenice 1,8, potem je za posamezne OZD na področju družbenih dejavnosti naslednji (za leto 1985):

povprečni OD v letu 1985

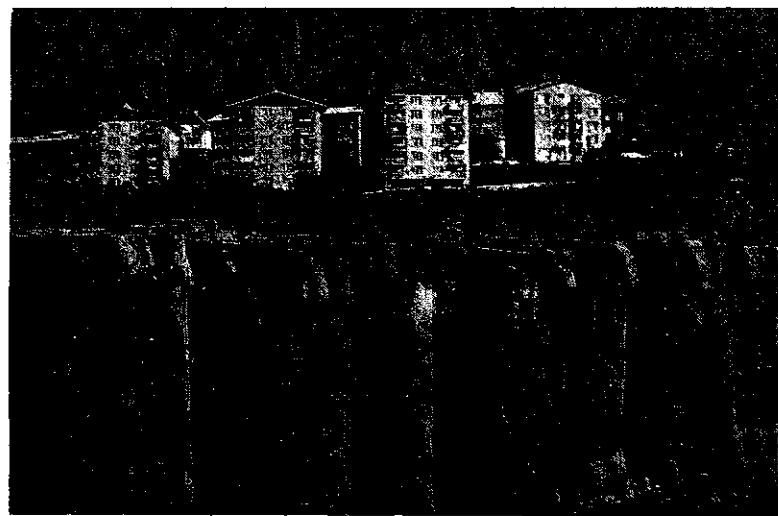
Bolnica Jesenice	2,14	55.135
Obratna ambulanta	2,42	60.058
Zdravstveni dom	2,37	58.583
Dom dr. F. Berglja	1,81	47.735
VIZ Jesenice	2,25	64.350
VVO Jesenice	1,94	56.153
LRP Triglav	2,84	71.101
Gledališče T. Čufar	1,92	52.380
Knjižnica	2,24	61.092
Športno društvo	1,76	48.130
Center za socialno delo	2,55	71.440

Ti podatki kažejo, da osebni dohodki v negospodarstvu občine zaostajajo za osebnimi dohodki v gospodarstvu. Če pogledamo Dom dr. Franceta Berglja, kjer je kvalifikacijski količnik še najbolj blizu tistemu v gospodarstvu (1,81—1,80), je razlika v povprečnem osebnem dohodku 6.644 din (na škodo Doma dr. Franceta Berglja).

Prav zato je v letošnji resoluciji zapisana naloga — uskladitev osebnih dohodkov delavcev v negospodarstvu z osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu občine — da bi del pretekle obveznosti poravnali v tem letu in si za leto 1987 začrtali skladnejše gibanje osebnih dohodkov v negospodarstvu s tistimi v gospodarstvu občine.

Najboljša primerjava je tista ob zaključnem računu, s tem, da je potrebno v negospodarstvu upoštevati še eno posebnost. Delavci v gospodarstvu poračunajo osebni dohodek ob zaključnem računu, delavci v negospodarstvu pa oblikujejo osebne dohodke med letom v skladu z oceno izvršnega sveta oziroma komiteja za gospodarstvo in družbeno planiranje o gibanju osebnih dohodkov v gospodarstvu občine, dokončni poračun pa lahko opravijo šele v naslednjem letu, ko so znani podatki iz zaključnih računov gospodarstva občine. To pa je šele aprila naslednjega leta in poračuni gredo v podatke tekočega leta, čeprav pomenijo dejansko obveznost za nazaj.

R. K.

Kokile

Slaba vzgoja, objestnost ali kaj?

Pogovarjam se z ljudmi, očividci, ki so letovali ob jadranski obali. Berem časopise... in kar ne morem verjeti: Gre za enajst znanih primerov (kolkor vemo?), ko so nemški (ZRN) mladi, stari med 19 in 24 let, poleti zažigali dinarske bankovce v kavarnah, barih in na drugih javnih mestih v Počreču, Rovinju, Medulinu, Splitu, na Korčuli, v Dubrovniku, Puli in v Opatiji — in morda še kje?!

Verjamem, da so to počeli pijani pobalini, ki prihajajo k nam s polnimi prtljajniki konzerv, kave in drugih artiklov, ki se dajo dobro vnovčiti; in le z nekaj njihovih deusche mark. Ne morem pa verjeti in se načuditi, da so to lahko počeli v kar enajstih znanih primerih na naši obali? Tudi, če so vzrok le maligani, ki so jih boja preveč zaužili, ne morem verjeti, še manj pa, da je to zaradi slabe oziroma pomanjkljive domače vzgoje?

Ne morem verjeti in nihče me ne bo prepričal, da je bilo vse skupaj le slučajnost — v vseh enajstih znanih primerih? Mladci bi kot pripadniki prijateljskega naroda z razvito solsko in najsodobnejšo izobraževalno ureditvijo že morali toliko poznati zgodovino in zemljepis, če že nimajo osnovnih manir, da Jugoslavija ni noben protektorat iz kaplarjeve ere, ko bi si lahko privoščili tudi takšno pobalinstvo!

Dinar je zakonito plačilno sredstvo v 22-milijonski neodvisni, evropski državi! To bi moral vedeti

vsak, ki prihaja k nam, tudi nemški mladi — tudi pod težo prepoceni maligani. Četudi je naš dinar, žal, v primerjavi z mogočno DM, sila šibak in razvrednoten, ga mora večina naših delovnih ljudi s težkim delom prisluziti in se z njim preživljati. Kdor zažiga dinar, ponižuje naše ljudi in njihovo delo in žali njihovo čast! Nihče nima te pravice, kot nima nihče pravice kaj takega početi z nemško valuto in žaliti nemško ljudstvo!

Nihče ne oporeka, da med milijoni turistov ni tu in tam kakšen nebdigatreba. In tudi naši gostitelji niso povsod kos svojim nalogam. To že moramo razumeti. V nemških časopisih kar dosti pišejo o slabih izkušnjah, s katerimi so se soočali njihovi turisti pri nas. Povsem upravičeno! Zanimivo pa bi bilo vedeti, če pišejo (ali pa bodo še pisali) tudi kaj počenjajo nekateri njihovi rojaki, ki grobo zlorabljajo naše gostoljubje; na primer mladi v enajstih znanih primerih zažiganja dinarskih bankovcev? JR

Napol priprte trepalnice prepuščajemo samo se te ščemeče iskric, razbeljena bodalca, žareče cekine, zlate se bolj od najčistejšega zlata. Vsak najmanjši valček nosi po eno slepečo bleščico, miniaturno kopijo nedosežnega originala. Tisoče migotajočih sonc, trepetajočih skozi puščavsko poletni zrak, se prelijeva na modrini. Neizmerno bogastvo, če ne bi bili le odsevi, surrogati, ponaredki; tisoč malih fatamorgan, ki se prebivajo skozi zavese trepalnic, skozi napol privzdignjen zastor zavesti, obešajo se nanj kot kapljice jutranje rose na pomladno kipečem zelenilu brstecih listov; biserne kapljice studenčnice na mladi, voljni in vabeči ženski koži — nešteto krat ponavljana reklama za ... Drobne kapljice na kozarcu osvežitne pijače; vizuelno odžeganje; pasji refleksi Pavlova. Prosojna modrina stekla ali mogoče megličastega ozadja. Osvežujoče brezmadežni akvamarini ali do popolnosti dovršeni azur neba sega globoko v temnejše modrine neskončnega vesolja, ki ga vsiljivo napoveduje plamteča krogla — razvneti obraz Narcisa, ki se samovšečno ogleduje v milijonih zrcalc. Blesteča zlatina in hladila modrina. Zlatomodro ali modrozlato. Modra rimljanska tunika s črtami, izvezenimi iz zlata, rahlo plapolajoča v komaj zaznavnem vetriču. Modra in rumena dasta zeleno. Sonce in voda, klorofil, kisik. Zeleno življenje gomazi, gomazi. Pomirja tudi — ker je zeleno in ker je življenje. Zeleno alge, modrozeleno morje, zelenomodro pa obzorje; rumenozlato sonce. In črna, gosta, težka, temno se lesketajoča; pada v slapovih, v strmenih hudourniških curkih, ki bodo prav kmalu začeli pojemati v rahlo pršenje. Vsiljiva, uzvalovana rdečica tekstila; dražča — tujek. Rdeče in črno. Ogenj in noč. Energija in smrt. Strast in groza. Rdeče tujek. Deroča črna zatemnjuje vse — belino zob,

motni lesk karmina usten, zagonetne globine modrin oči. Samo se črno, rdeče, ki se staplja z zlatomodrozelenim. Pravzaprav ne; ne staplja se, niti se ne prelijeva. Ostaja. Vztrajno in kljubovalno. Trdovratni rdečecrni madež na modrozeleni tuniki, nagubani od rahle poletne sapice. Spopad konkretnega z abstraktnim, resničnosti s sanjami, polteno dosegljivega z lebdeto nedosežnim. Boj na nož, na življenje in smrt, neusmiljen, neprizanesljiv.

Zvočna kulisa pa ta monotoni ostinato neutrudnih škrtatov, ki pilijo v neskončnost. Nervozno in panično piljenje zapornika pred obsodbo; poslednji kanček nade. In mrmrajoči šumi; oddaljen živčav in kot balzam božajoče predenje morja, v vedno enako zanesljivem ritmu. Sem in tja, z brezhibno natančnostjo preciznega mehanizma. Zaziblje v varnost, pomirjačo in ohrabrujočo. Suštenje listov in šum popoldanskega vetriča. In mehko škripanje peska. En, dva in en, dva, bliže in bliže. Glasneje tudi. Konec. Enkratni dogodek, neponovljiv in neponavljajnik. Samo enkrat lahko stopiš v isti pesek. Šumenje vetra. Šum v vetru padajočega slapu, ki nikoli ne doseže tal. Pada, pada in ostaja, viseč, lebdeč v vetru svojega neslišnega sušenja. Pljuča globoko in s šumečo strastjo zajemajo zrak; neslišno bitje srca. Življenjski ritmi, vedno znova se ponavljajoči brez ponavljanj, brez repriz. Vse in vsakdo je premiera in nato se predstava umakne z odra, ker že čaka nova premiera. Čaka na svoj natančno določen trenutek v sinkroniziranem kolesju časa, ki se večno vrti le od premiere do premiere.

Nosnice se širijo, nozdri nileškega konja; pohlepno vsrkavajo razkošno bogastvo poletnih vonjav. Med mogočne hlape oddaljene gladine se boječe in neusiljivo vtihtapljajo komaj zaznavni hlapčki teh malih

morskih kapljic, ki neusmiljeno izginjajo, se nesebično razdajajo vonjavam življenja do neizbežnega konca. Edini smisel njihovega obstoja je v tem izničujočem izhlapevanju, v dokončnem samomorilskem izdihanju vse svoje biti. Za njimi ostane le drobna sled. Voj joda na mokri koži. Voj drobni, rastočih znojnih kapljic, ki vztrajno nadomeščajo izginule sestrice. Novo življenje, trdovratno in kljubovalno odporno; novo upanje. Voj se mokr, vedno bolj znoječe se kože, vznemirljivi hlapi ženske polti.

In ta hladnovlažna koža se mehko vdaja pod pritiskom. Osvežujoči hlad se prelijeva v prste, v dlan in zginja, se razdaja, tudi on. Vročina pa napreduje, zažira se v kožo in se globlje — v telo; preganja vsako sled hladilne opojnosti. Kapljice potu — na tisoče malih bork proti okupatorji vročini — filter, po katerem roka vedno laže drsi, koža se vedno bolj voljno vdaja, vedno mehkeje, bolj in bolj vabeče. Božajoči saten. Gola koža na goli koži. Nežen dotik. Kratak stik.

Vsenaokrog pa hladna modrina in rumeno razbeljena zlatina. Modrozeleno sonce se zlati in žareče morje rumeni. Modre bleščice in plamteče nebo globin. Pekoče rdeče piljenje, piljenje in temni, lesketajoči se šumi. Voj po neskončno temni modrini. Modrikasti hlapi morja in znoj; vroči dihi in hladno in vlažno predenje morja. Rahla, prelivajoča se modrina vetra; božajoči zrak se blešči v oči, vroč in pekoč. Duh po globokem dihu in komaj zaznaven vonj bitja srca nekje v bučcih globlinskih razeljenega slapu. Hladen utopljeneč ščemeče modrine neskončnih vodnjakov oči. In koža se zlati in modri, pne se v curkih, v prsekih pramenih se vdaja, zagreva, bolj in bolj vlažna in voljna, gibka in prožna.

V ustih pa zoprno slan okus, ki se širi, napreduje, neusmiljeno polni poslednje koticke. Slana grenkoba, vsiljivo napadalna, pekoča, nevzdržna, se počasi nabira v odrešilnem pljunku.

IN MEDIAS RES

S fotografije strmi prelep otroški obraz (deklita, deček?). Eksotično čokoladen nadih polti, vranje črni, kovinsko lesketajoči se lasje in zagonetno temne oči; velike in otožne, v katerih se zrcali... Kaj, hudiča, se pa lahko v očeh zrcali? Bržkone le bliskavica reporterjevega fotoaparata. Tako poetično otožen je bolj zaradi te svoje zagorele polti, črnih las, pa močnega loka obrvi in temnih, velikih oči; oči, ki le otožne so lahko, oči, ki nemo obtožujejo in brez besed sprašujejo (retorična vprašanja). Nežna struna farizejske vznesenega sočutja zavibrira preko resonančnega trupa moje emotivnosti. Oko, ki le otožno je lahko, tako mehko, tako lahko potočilo bi solzo. Ooo! Z mehovi pod pasho gredo... Ah, ne. Tisto so bili Vlahi.

Romski problem. Še eden tistih, ob katerih najraje odvrnem pogled ter se trmasto zazremo kam daleč, v mavrične meglice idealizma. Cigani ali Romi. Cigani ali ljudje. Pravijo, da imajo zelo učinkovito organizacijo beračenja v Ljubljani, pa celo ne samo beračenja. V žerjavico gredo otroci. Pravi profesionalci. Tudi v mednarodnem merilu. Pariz, na primer. Drzne in spektakularne kraje v metroju. Novo mesto — največja kolonija; zamečki getov? Najširša družbena skrb in prizadevanja vseh družbenopolitičnih organizacij in skupnosti. SIS za socialno varstvo. Zlasti pa nesebična gorečnost posameznikov. Govori požrtvovalna vzgojiteljska neukrotljivost, skuštranih Romčkov. Težave, asocijalni, odpor staršev; vendar pa otipljivi in ohrabrujoči rezultati. Treba prebiti led nezaupanja. Ne zgubiti upanja; poskusiti se jim neusiljivo približati, jih vključiti v tokove našega družbenega življenja. Prepričevanja. Zlasti osebna zavzetost; pristen človeški stik. Osebnost ženskega Mesije. Inkakodalje. V svetle dalje (manjkajo le še medalje).

Kako drugačen prizor. Jedra be-dra ciganske plesalke, ki jih eksotično nazobčana obleka bolj odkriva kot pa zakriva. Napete, oble prsi, polne ustnice in zamolklo črni lasje. Seksepilna. Utrujen korak postane prožnejši. Kri živahneje zapolje po žilah. Ogenj prvobitno diuje, nebrzdane živalske strasti nekje globoko v drobnoju. Topla noč pod zvezdnatim nebom. V zraku omamno diši po zgodnji pomladi. Taborni ogenj in ognjevit ples dolgotrajnih deklet. Čreda črnogričnatih žrebic. Vse v kratkih, nazobčanih oblekah. Visoka, vitka, dolgonoga črnolaska v središču pozornosti. Kot uročen strnim vanjo. Gleda me! Njene prsi kipijo. Roki kot vitki kači. Zdjaj zdaj se bosta zadržnili okrog telesa, me ovili, stisnili v dušec objem udava, boe. V ogljeno črnih očeh plamteči zubli, odblesk ognja. Po en plamenček — dve mali iskri; nemirni, migljajoči. Boki se zibljejo v hipnotizirajoče enakomernem ritmu tolkal. Vabijo v neznane globine noči. Temna napeta koža se lesketa v odsevu ognja. Znojne kapljice in tisoče drobnih iskric. Duh po rahlo oznojenem ženskem telesu, značilen, oster, vznemirjač. Nozdri se širijo in iskre v očeh. Zadihana od plesa. Prsi se dvigujejo. Ne morem se več obvladati. Roke kar same... Noge pa se še kar predstavljajo po tržaskih ulicah, utrjeno, v ubijajočem enakomernem tempu. Čevlji so že čisto prašni. Od česa le? Saj ni nikjer makadama. Balonček nenadnega navdušenja plahni. Za hip prebujeni utrip valujočega elana strasti prepušča prostor brezvoljnemu malodušju, ki povzroča tisto zoprno mlahavost udov. Le noge me še kar neusmiljeno nosijo; iz navade, kot vnaprej programirana automata. V rokah se mi lepi brošura, črnobela, barva ostaja na prstih, pa je vendarle razmnožena kar solidno. Lep in oster kontrast. Na sliki mlada ciganka v

razgibani pozi neznanega plesa. Ob tabornem ognju še nekaj podobnih žensk, pa tudi precej moških (le kako sem to šele zdaj opazil?). Z rutami preko glave. Dekleta so vse črnolaskke, z dolgimi, svobodno valujočimi kodri, vitkami udi in ravno pravnimi obljinami. Može pa vsi širokopleči, miščasti, pa vendar vitki. Res pravi cvet ciganskih fantov in deklet. Obrnem list. Moja žrebica že ima frajerja. Seveda! Plešeta skupaj. Prijeta za roke odplešeta v nebo. Sledijo jima vsi ostali. V parih. Torej je celo vsaka žrebica imela svojega lastnega žrebca. Najbolj pravično. Kakšen alegorično-mističen konec ob sicer realistični zgodbi. O nekakšnem ciganskem Mesiji. Na koncu naslov in vabilo: Pridruži se nam! Komu, zakaj, kako in čemu? Kakšna bratovščina neki je to? Tamle na vogalu mi je brošuro brezplačno in napol vsiljivo stisnil v roke mlad, stok fant temne polti, bolj malo podoben onim na sliki. Impulz nepotešene radovednosti. Bi se vrnil in ga povprašal, kako in kaj? Ozrem se. Fant je izginil. Ostaja mi le ta zoprno lepljiva črnobela brošura. Le kaj mi bo? Naj jo vzamem domov? Smešno. Ra-je potlačim ta neprijeten občutek nepotešenosti, brošuro pa v prvi smetnjak.

Ampak žrebčke je bilo pa res škoda.

Njegovo početje sta napeto spremljala dva druga stražarja. In že sta ga zgrabila od zadaj, mu spretno podvila roke in jih zvezala. Eden ga je s kopitom udaril po tilniku, da so vsi slišali, kako je zazvenela kost. Obsojenci so obstali in se zganili! V debelem kostanju je tical v višini človeka močan železen klin. Nemočnega in razbesnelega Bernarda so zdaj potisnili tja. Za zvezane roke so ga obesili ravno tako visoko, da se je s prsti še dotikal zemlje.

Vsa skupina je nehala kopati. Prizor jih je ohromel, v očeh pa je poleg groze gorel tudi upor.

Policisti so pobesneli. Kot na povelje so sneli orožje, ga napolnili z dodatnimi naboji, podoficir pa je odsekano revsnil:

— Kopljite naprej!

Telesa so se spet sklonila k delu, čeravno uporni plamen v njihovih očeh ni čisto ugasnil. Kaj so mogli med temi zidovi in med oboroženimi, podivjanimi hudodelci.

Najbrž so zbrani najhujši. Taki, ki jim je smrt poklic, je ugotavljal Aleš, ki je srečal tudi že nekaj boljših.

Zdaj so morali kopati hitreje. To so policisti dosegli s pretepanjem. Padalo je po hrbitih ali kamor že. Aleša je »Konjska smrt« priga-

IVAN JAN

86

MRTVI NE LAŽEJO

povest

njal še posebej. Na kolenih je kopal le počasi, poten in ves slaboten.

»Konjska smrt« pa se je vmes še porogljivo norčeval:

— Veliko prostora ne boš potreboval. A le pohiti! Vsaj zase moraš pripraviti ležišče!

Drugi so se tej pripombi smejali.

Obešeni Bernard pa je skozi rahlo meglico slabosti opazoval, če je kje blizu tudi dobri burgermeister.

Toda ni ga bilo. Bernardu je kar malo odleglo. Kakor obliž na rano je delovalo, ko je videl, da vsi policisti vendarle niso bili taki sadisti kakor »Konjska smrt«!

Kupi izkopanega peska in prsti so rasli, več metrov široka jama je bila vse globlja. Ura na bližnjem zvoniku je udarila vsakih petnajst minut in vse vsakokrat opomnila: Še pol ure!

In ko je udarila spet: Še četrt!

Ko pa je bila jama na oko zadosti globoka, jim je odšla le še nekaj minut.

Kopali so prepoteni in onemogli, kopali, kot ne bi bili več ljudje, temveč neobčutljivi stroji.

A tudi priganjali so jih stroji: policisti, močni sužnji smrti, po večini za vse to že otopeli.

Obsojenci so svoje zadnje moči sproščali v zamahe, s katerimi so si zdaj z nekakšno ihto pripravljali in rahljali zadnje ležišče.

Ob tej novi jami je bilo že več kupov še skoraj sveže prsti.

Bernard je medtem izgubil zavest in stražar, ki je to opazil, je počasi stopil k njemu in prerezal vrv, na kateri je visel. Padel je na tla kakor prazna vreča. To je bilo za nekatere stražarje spet dovolj, da so se veselo zasmejali. Taki prizori so poživljali njihovo strahotno zgodbo-časnno življenje.

— Kako je zdaj miren, je rekel »Konjska smrt«.

Niso ga pustili umreti. Morda je bilo tako povelje, ali pa so hoteli uživati še enkrat.

Bernard se je zavedel prav tedaj, ko so drugi na povelje nehali kopati in so jih spet ravnali v vrsto.

— »Konjska smrt« se je ponorčeval:

— Tako je velik, največji izmed vseh, pa ni nič kopal. Parazit!

To je bil vzrok za zadnji smeh na tej prireditvi, ki jim je razbila puščobo tega dne. Ni jim bilo treba hoditi za partizani po gozdovih, ne polegati po bojiščih in poslušati ruske ali druge topove in strojnice ter se ogibati njihovim izstrelkom. A bilo je nekako prazno.

Med razvrščanjem se je Peter le zrinil do Aleša.

— Kaj je s Filipom? je šepnil.

Aleš je bil presenečen in komaj je še ujel priložnost, da mu je odgovoril:

— Izdajalec je!

— Mir, je zarjul stražar, in skozi zrak je siknil bič, ki je oplazil Aleša in Peterja hkrati.

Zdaj sta Aleša podpirala dva druga zapornika. Peter pa je hodil tik za njim. Ujeta med te zidove, pripravljena na strel in prežeta s tesnobo ob odkritju, da morda samo onadva vesta za Filipovo izdajalstvo, sta komaj prilezla nazaj v celico. Aleš je bil na slabšem. Upanje na Martinovo odločnost je splahnelo in čutil se je kriv. Peter pa je bil kljub Angelini nesečnosti prepričan, da bo nekaj storila. Če se ji ni med potjo kaj zgodilo?

★

Aleša in Bernarda so spet zaprli v isto celico.

— Tole je čudno? Zakaj nas še niso...?

Bernard je molčal, preveč je bil še slab.

Aleš se je nečesa domislil. Da bi ga poživil, je rekel:

— Mi zameriš, da sem kopal na kolenih?

Bernard je odkimal:

— Kaj si mogel drugega. Žal mi je le, da »Konjski smrti« nisem razčesnil glave!

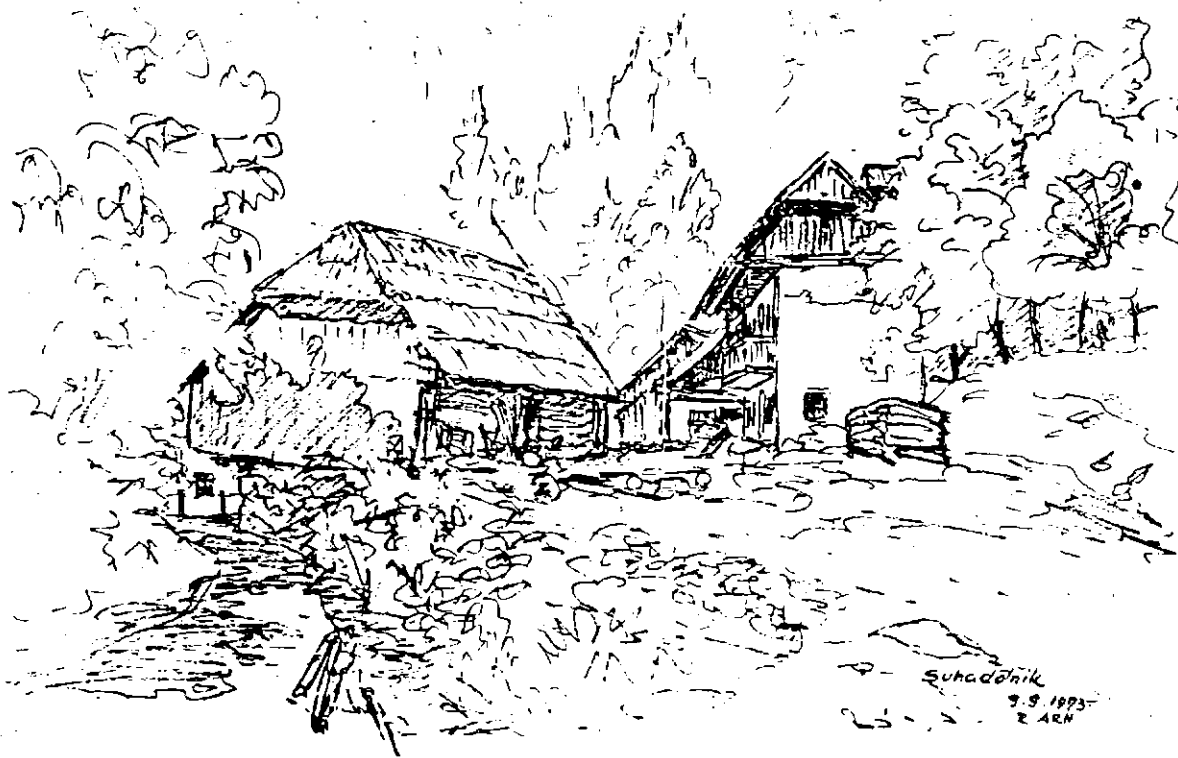
Spet sta nekaj časa molčala. Potem je Aleš pretrgal tiho:

— Tistega, ki mi je nekaj šepnil, si videl? Tudi ta je Filipova žrtev! Peter, iz mojega kraja!

Božidar Lakota

SIZIF

prestavili so te proti tvoji volji rekli so da si dorasel da je čas da se naposled zresniš da pustiš te otročje igre in tako naprej ti pa si se vračal v svoj stari svet še sam nisi vedel kdaj so spregledali tvoje drobne zvijače ustavili so te v kolesje svojega sistema delaš osem ur ob nedeljah imaš prosto poleti dopust ob morju in sedaj takole preprosto misliš na avtobusu ko se vračaš z dela zvečer ko sediš v kavarni ko kadiš smrdljivo zeto ko srkaš dva deci rdečega misliš da bo boljše in boš kupil televizor avto dobiš boljše službo da bo vsaj otrokom boljše da ne bodo trpeli takih muk kot so tvoje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Izvršni svet skupščine občine Radovljica je na 15. seji 7. oktobra preučil poročilo o zavarovalni dejavnosti v občini in na Gorenjskem v letu 1985 in sprejel sklep o osnutku odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o občinskem proračunu (rebalansu) za leto 1986. Predlog nove organizacije upravnih organov in sekretariata občinske skupščine in izvršnega sveta z osnutki odlokov je zavrnil. Obravnaval je poročilo sekretariata za notranje zadeve o stanju in problematiki prijavno odjavne službe v občini in osnutek odloka o prispevku za zagotavljanje sredstev za intervencije v kmetijski proizvodnji in porabi hrane ter oblikovanja in zagotovitvi sredstev za blagovne rezerve v letu 1987. Sprejel je oceno pogojev in možnosti delovanja gospodarstva in družbenih dejavnosti v vojni, oceno ogroženosti občine v vojni in oceno škode avgustovskega neurja.

● Štiričlanska delegacija občine Radovljica je bila pod vodstvom predsednika skupščine Bernarda Toneja prejšnji teden na dvodnevem obisku v pobrateni srbski občini Svilajnac. Udeležila se je slovesnosti in svečane seje občinske skupščine 8. oktobra, ko proslavljajo v Svilajncu občinski praznik v spomin na ta dan leta 1944, ko so enote NOV Jugoslavije osvobodile te kraje. Na slavnosti so podelili plaketo Planinskega društva Beljanica MDB Stane Žagar iz Radovljice, ki jo je prejel predsednik OK ZSMS Radovljica Miha Potočnik.

● Odbor za organizacijsko - kadrovsko politiko in izobraževanje pri občinskem svetu Zveze sindikatov Radovljica je na četrti seji 10. oktobra sprejel stališča o gradivu za sejo koordinacijskega odbora za kadrovska vprašanja pri OK SZDL Radovljica. Oblikovali so tudi predloge za člane odbora za pospeševanje inovacijske in raziskovalne dejavnosti ter možnih kandidatov za plaketo Antona Tomaža Linhartarja in priznanje Kulturne skupnosti Radovljica.

● Na tretji seji sekretariata občinskega odbora ZZB NOV Radovljica so se 7. oktobra dogovorili o pripravi na sklic seje občinskega odbora ZZB NOV, ki bo 13. oktobra. Določili so tudi program letošnjih žalnih slovesnosti ob dnevu mrtvih, ki ga bodo še naknadno objavili v sredstvih obveščanja. Sprejeli so sklep o obiskih članov predsedstva v krajevnih organizacijah ZB NOV v občini.

● Komisija za socialnozdravstvena vprašanja in posebno delovno dobo pri občinskem odboru ZZB NOV Radovljica je 8. oktobra obravnavala in potrdila predloge za priznanja posebne dobe trem upravičencem iz Gorij in Bohinja. Predlogi temeljijo na podatkih njihovih krajevnih organizacij ZB NOV.

● OK SZDL je skupaj z Delavsko univerzo Radovljica direktorjem vseh OZD, predsednikom sindikata v OZD, svetom

krajevnih skupnosti in KK SZDL poslala navodila za družbenopolitično usposabljanje vodij delegacij v petem mandatsnem obdobju. V šolskem letu 1986/87 bodo najprej usposabljali vodje, nato pa še druge člane delegacij na posebnih seminarjih. Seminarji bodo ob četrtkih popoldne in ob petkih dopoldne, program pa bo obsegal 12 ur predavanj in razprav. Prva skupina je že imela seminar 9. in 10. oktobra, druga pa je na vrsti 16. in 17. oktobra v Radovljici.

● Svet za zdravstvo in socialno varstvo pri OK SZDL Radovljica je 9. oktobra preučil vsebino dopisa republiškega sveta v zvezi z zbiranjem sredstev za dograditev Medicinske fakultete v Ljubljani in kirurškega bloka bolnišnice v Murski Soboti. Dogovorili so se, da bodo sklicali posvet, na katerem bodo udeležence seznanili o izvajanju skrbništva v radovljiški občini.

● Koordinacijski odbor za SLO in DS pri OK SZDL Radovljica je 8. oktobra obravnaval pobude o združitvi koordinacijskega odbora za SLO in DS pri OK SZDL in drugih odborov oziroma svetov pri OK SZDL s področja obrambne dejavnosti. Na seji so oblikovali program za usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice v šolskem letu 1986/87.

● Na tretji seji predsedstva in koordinacijskega odbora za splošne in tekoče zadeve ter razvoj kulture pri Kulturni skupnosti Radovljica so 8. oktobra potrdili predlog valorizacije finančnega načrta za leto 1986, predlog sprememb in dopolnil samoupravnega sporazuma o Prešernovih nagradah Gorenjske in predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Ljubljanske banke - TBG Kranj. Razčlenili so tudi dejavnost Zgodovinskega arhiva - enota Kranj na območju občine Radovljica. Ponovno so proučili pobude in možnosti za odkup Linhartove rojstne hiše v Radovljici. Vse predloge bodo obravnavali delegati skupščine kulturne skupnosti na prihodnji seji v začetku novembra.

● Kot kaže, končni lokacijski načrt za južno blejsko obvoznico, o kateri se zadnje čase veliko govori in piše, še ne bo tako kmalu potrjen. To se je izkazalo tudi na zadnji seji zbora združenega dela skupščine občine Radovljica, ko so delegati osnutek tega odloka umaknili z dnevnega reda. Očitno je, da so mnenja deljena tudi na Bledu, kjer se večina bolj zanima za severno kot za južno obvoznico. Zaradi nasprotnih stališč bo moral predloge ponovno obravnavati izvršni svet, verjetno pa tudi vse DPO v občini.

● Zagnanost in vzajemnost, ki ju s prostovoljnim delom dokazujejo vsi člani upravnega odbora Turističnega društva Lesce, sta spet prišli do izraza v nedeljo, 5. oktobra, na veliki delovni akciji v kampu Šobec. Udeleženci so izkopal nad sto posušenih sadik in jih toliko tudi posadili. Gre za sadike smreke in omorike, s katerimi želijo nadomestiti propadajoče borovce. Lani so jih posadili nad 400, letos pa načrtujejo, da bodo posadili še okrog tisoč smrečic.

● Pred dnevi je znani blejski mojster Franc Pelko preizkušal projekt za popolno ozdravitev Blejskega jezera. Gre za odvajanje kanalizacijskih odpadkov iz Zake do Mlinega po posebnem cevovodu na dnu jezera. Naložba bo stala okoli 80 milijonov din. Pesimistom v tolažbo naj povemo, da letos jezero prvič po dolgi letih ni »cvetelo«.

● Tudi letos je na jesenskem sejmu mode v Beogradu Almira iz Radovljice za svojo novo žensko modno kolekcijo pletenin, puloverje in complete, za poletje 1987 prejela najvišje priznanje - Zlato košuto. S tem je spet potrdila visokokakovostno proizvodnjo, ki jo uvršča v vrh jugoslovanske tekstilne industrije, katere ugled seže tudi preko jugoslovanskih meja.

● Od 6. do 7. oktobra je bilo v hotelu Zlatorog v Bohinju delovno srečanje okoli sto prodajalcev iz športnih trgovin v Sloveniji, v katerih prodajajo Elanove in Alpinine izdelke. Predstavniki obeh delovnih organizacij so jih seznanili z novimi proizvodnimi programi in prodajnimi novostmi.

● Ob 50 - letnici namestitve prve avtomatske telefonske omrežne skupine na Bledu so 4. oktobra delavci PTT Slovenije v kazini in v blejski športni dvorani pripravili proslavo, v poštinih prostorih pa filatelistično razstavo.

● V Bohinju je RK ZSMS Slovenije v začetku oktobra organizirala razprave o civilnem vojaškem roku, izobraževanju in stanju v našem šolstvu ter o drugih perečih vprašanjih, ki burijo duhove zlasti med mladimi v naši republici.

● Izšla je druga številka glasila OK ZSMS Radovljica »Naš čas« v nakladi 300 izvodov. Glasilo izdaja Center za informiranje in propagando pri OK ZSMS Radovljica. Tokrat so objavljeni prispevki z letošnje mladinske delovne akcije na Uskovnici, več uspešnih literarnih poizkusov ter organizacijskih in programskih poročil in usmeritev.

● Na sedmi konjerejski prireditvi so 4. oktobra na hipodromu pod Lescami v organizaciji radovljiške podružnice konjerejskega društva za Gorenjsko predstavili nad 120 konj različnih pasem, od čistokrvnih do križancev. To je doslej najbolj množična udeležba. Najboljši rejci so prejeli posebna priznanja.

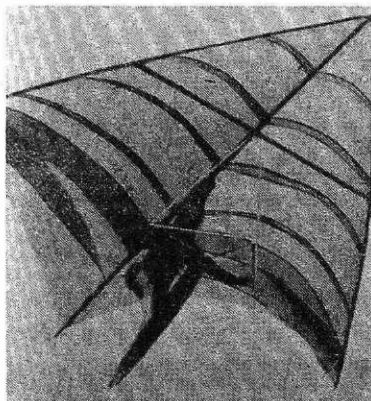
● Od 8. do 10. oktobra je bilo na Bledu posvetovanje o ekonomiji in organiziranju informacijskih sredstev. Organizirali so ga Zveza ekonomistov Jugoslavije, Zvezni svet za družbeni sistem in informiranje ter Zveza računovodij in finančnih delavcev Jugoslavije.

● Knjigarna in papirnica Državne založbe Slovenije je v svojih prostorih v radovljiškem Cankarjevem naselju 10. oktobra priredila literarni večer in srečanje z mladinsko pisateljico Berto Golobovo.

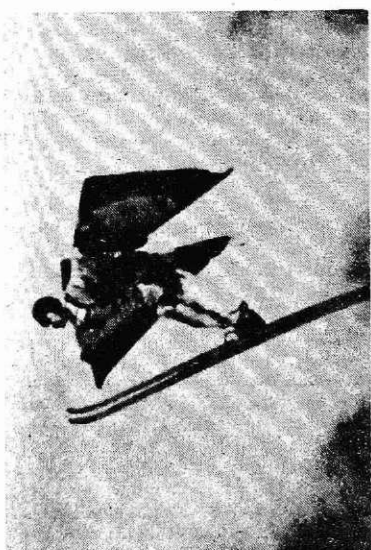
ZMAJARSTVO

Človek si že od nekdaj želi leteti, zato je iskal različne načine, da bi lahko poletel. Sprva so bili ti poskusi bolj podobni skokom kot poletom. Vendar so tehniko vedno bolj izboljševali, predvsem v zadnjem stoletju in danes lahko rečemo, da je letalski šport prav tako dobro razvit kot katerikoli šport na zemlji.

Med letalskimi športi zasledimo več panog in med njimi zmajarstvo. Zmajarstvo je eden izmed najmlajših letalskih športov, ki je v zadnjih desetih letih izredno napredoval. Vendar začetke zasledimo že dosti prej.

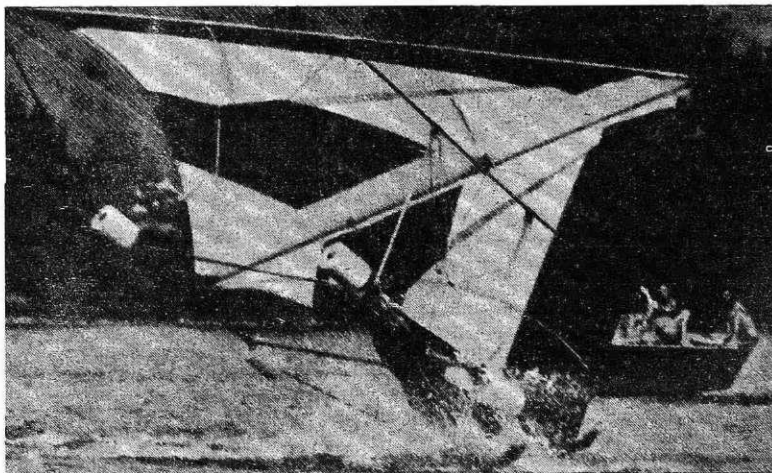

Najstarejši zapisan polet je opravil mehin Pilot Elmer, ko je leta 1010 skočil z 18 metrov visokega stolpa v Malmesburiju in ta poskus tudi preživel. Nato pa sledi do 19. stoletja zatišje, čeprav so verjetno tudi med tem časom poskušali poleteti. V 19. stoletju pa je Oto Lilienthal (1848 - 1896), prvi moderni letalec, izdeloval svoje modele za letenje. Z njimi je opravil tudi veliko poletov. Med nekim poletom, ko je preiskoval nov model, se je ubil.

Ljudje so potem poskušali vzletati na razne načine. Oblačili so široke plašče, v katere so lovili veter in se s smučmi spu-

ščali po strminah. Na ramena pa so si pripenjali krilom podobne priprave ter se s tem spuščali po skalnicah. Tako je leta 1949. Hans Ertl letel 135 metrov daleč. Modernije oblike zmapa pa je iznašel Francis Rogallo okoli leta 1950, ko je delal pri projektu povratka kapsule na Zemljo. S tem pa so zmapu dali le obliko.

Pravega zmapa pa še ni bilo. To se je zgodilo nekaj let kasneje, ko so tej obliki zmapa dodali še trikotnik za krmarjenje. S tem pa so že lahko vzletali in pristajali, vendar samo na vodi, kasneje pa tudi že v večjih višinah. Ta način letenja se je začel v Avstraliji, leta 1972 se je razširil že v Ameriko, leto kasneje pa še v Evropo. Ti zmapji pa niso imeli aluminijastih cevi kot današnji in prevlečeni so bili s PVC materialom, zato so se radi trgali in lomili.

K nam je zmap prvič prišel leta 1974. S tem sta pri nas začela Sorn in Kranjc, ki imata veliko zaslug za to, da se je zmajarstvo pri nas lahko uveljavilo.

Kmalu zatem so začeli pri nas ustanavljati vedno več zmajarskih klubov. Tako, da jih je bilo leta 1985 registriranih 11, in sicer:

KOMET Maribor, MARIBOR Maribor, DELTA KLUB Ljubljana, PREPIH Tržič, IKAR Slovenj Gradec, POSOČJE Kobarid, KAVKA Kamnik, ŠMARNA GORA, KRILA Krško, ACEN, LET Škofja Loka.

V vseh naših klubih je približno 315 članov, vendar se njihovo število vsako leto povečuje.

Med zmapji je vedno več motornih zmapjev. Zaenkrat jih je v Sloveniji osem (v Trzinu tri, v Kamniku dva, v Mariboru en, v Ljubljani en, v Krškem en).

Vsak zmajar mora poleg zmapa imeti še pas, v katerem visi, padalo, višinoмер, kompas, variometer, brzinometer.

Zgodovina svetovnih prvenstev je zelo kratka, kajti prvo svetovno prvenstvo je bilo leta 1977 v Kössenu (Avstrija), drugo

je bilo leta 1979 v Grenoblu (Francija), kjer je zmagal Eugen Mos (ZR Nemčija), drugi je bil Carr (Velika Britanija), tretji pa Thevenot (Francija). Ekipno so bili najboljši Francozi.

Tretje svetovno prvenstvo je bilo leta 1981 v Beppu na Japonskem. To je tudi edino svetovno prvenstvo, katerega se Jugoslavija ni udeležila. Tu je zmagal Peppe Lopez (Brazilija), drugi je bil Pfeiffer (ZDA), tretji pa Slater (Velika Britanija). Najboljša je bila ekipa Velike Britanije.

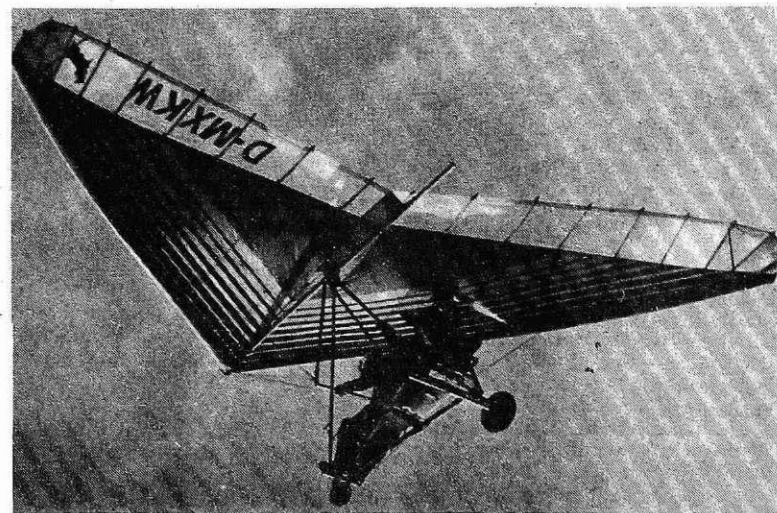
Četrto svetovno prvenstvo je bilo leta 1983 v Schwangovu, kjer je zmagal Moyes (Avstralija), drugi je bil Smith (ZDA), tretji pa Hobson (Velika Britanija). Ekipni prvaki so bili Avstrijci.

Leta 1984 je bilo državno prvenstvo na Veliki planini. Tam je zmagal Vreš iz Prepiha, drugi je bil Volarič iz Lete, tretji pa Šimerl iz Delte. Ekipno so zopet zmagali letalci iz Posočja.

Leta 1985 je bilo državno prvenstvo v Tolminu. Tam je imel največ sreče in znanja Klemenčič iz Posočja, drugi je bil Mlakar iz Krškega, tretji pa Brezar iz Prepiha. Ekipa Posočja je bila zopet najboljša.

Discipline na tekmovanjih so: prosti preleti, prelet s ciljem, prelet s povratkom in trikotnik. Prelet s ciljem, prelet s povratkom in trikotnik so lahko tudi hitrostni.

Kot zanimivost pa še to! Najstarejši

Peto oziroma zadnje svetovno prvenstvo je bilo leta 1985 v Kössenu, kjer je zmagal John Pendry (Velika Britanija), drugi je bil Moyes (Avstralija), tretji pa Honey (Kanada). Ekipni svetovni prvaki so tekmovalci iz Velike Britanije. Naši so bili na vseh svetovnih prvenstvih v sredini lestvice.

Pri nas tudi v zmajarstvu poteka vsako leto državno prvenstvo. Leta 1983 je bil državni prvak Ivan Brauč iz Posočja, drugi je bil Ivan Volarič iz Lete, tretji pa Ivan Konavec iz Posočja. Ekipno so bili najboljši iz Posočja.

Leta 1984 je bilo državno prvenstvo na Veliki planini. Tam je zmagal Vreš iz Prepiha, drugi je bil Volarič iz Lete, tretji pa Šimerl iz Delte. Ekipno so zopet zmagali letalci iz Posočja.

Leta 1985 je bilo državno prvenstvo v Tolminu. Tam je imel največ sreče in znanja Klemenčič iz Posočja, drugi je bil Mlakar iz Krškega, tretji pa Brezar iz Prepiha. Ekipa Posočja je bila zopet najboljša.

Discipline na tekmovanjih so: prosti preleti, prelet s ciljem, prelet s povratkom in trikotnik. Prelet s ciljem, prelet s povratkom in trikotnik so lahko tudi hitrostni.

Kot zanimivost pa še to! Najstarejši

zmajar, ki še leta, je 73 - letni Avstrijec. Najdaljši prelet v Jugoslaviji je opravil Viktor Vreš - 101 km. Najdaljši prelet na svetu pa je 354 km, kar so dosegli v Ameriki.

Irena Sekulič
Novinarski krožek
CSUI Jesenice

HM, HM. . .

Na razgovor o adaptaciji samopostrežne restavracije je bil povabljen tudi vodja FRS, ki svoje odsotnosti ni niti opravičil. Sredi razgovora pa se odprejo vrata in pogrešani presenečeno pravi: »Ja, a niste zgoraj!«

»Kar naprej, tovariš, saj smo zelo pogrešali vaš nasvet glede adaptacije geža.«

»Kaj me briga,« je dejal vodja in odšel.

Vodja je očitno malce pomešal datume. Prejšnjega dne so se namreč v Kazini zgoraj pogovarjali o adaptaciji zgornjih (reprezentančnih) prostorov restavracije Železarne. To je vodjo očitno zelo brigalo.

Mene in še nekaj tisoč zaposlenih, ki jemo v kantinah, pa bolj briga, ali bomo čez leto in dan sploh še kaj jedli.

Zgaga

Vse več je železarjev, ki so že (še) zjutraj utrujeni - od popoldanskega dela.

micro

HM, HM. . .

Premeten beg iz nemške orožniške postaje na Bledu

Če bi Jera Novak z Rečice pri Bledu še živel, bi bila zdaj stara sto let. Bila je dvakrat poročena. Njen prvi mož je med prvo svetovno vojno zmrznil v Karpatih. Po vojni se je poročila s šest let mlajšim Jožetom Novakom iz Tržiča, ki se je leta 1907, sedemnajstleten, zaposlil v jeseniški železarni.

Jera je imela iz prvega zakona dva sina, Franceljna in Mirka, in prav tako dva, Ivana in Jožeta, iz drugega zakona. Živeli so složno in bili srečna družina. Nekaj let pred minulo vojno so si zgradili hiško poleg gostilne Mangart na Rečici. Pri Stričku se je reklo njihovi hiši.

Jerini sinovi so bili bistri. Francelj si je pridobil srednjo izobrazbo, redne zaposlitve pa ni imel. Ukvarjal se je s fotografiranjem in v njegovi zapuščini je veliko slik iz predvojnega življenja. Že pred vojno je bil član partije. Med vojno je bil tajnik občine Ribno. Tu je preveč odkrito kazal svoje sovraštvo do okupacijske oblasti. Gestapo ga je že zelo zgodaj imel na seznamu sumljivih oseb, kar je razvidno iz poročila nemške orožniške postaje Bled z dne 10. marca 1942:

»Občinski tajnik Franc Lakota je za svoje mesto komaj primeren in tudi zanesljiv ni. Često nejevoljno sledi navodilom občinskega komisarja. Kljub ponovnim zahtevam za zamenjavo poudarja Heil Hitler; prevladuje mnenje, da je njegov odnos do Nemcev sovražen. Prej je bil zagrozen pristaš Sokola. Jaz in gestapo veva že nekaj časa za njegov odnos, toda doslej mu ni bilo mogoče dokazati državi sovražno dejavnost...»

Poleti 1942 so partizani v Ribnem ustrelili županovo ženo, ker je bila vohunka. Po tem dogodku so v Ribnem ukinili občino in jo priključili blejski. Francelj se je zaposlil v pisarni zbiralnice mleka oziroma v mlekarni na Bledu, se poročil in do novega leta 1944 stanovan v domači hiši na Rečici. Pred novim letom sta se zakonca preselila k Pavčku blizu orožniške postaje Bled.

Mirko Lakota je bil zaposlen v recepciji hotela Toplice na Bledu. Lastnica hotela Molnarjeva, Blejka, je pred vojno na svoje stroške poslala Mirka študirat gostinstvo in tuje jezike v Anglijo in Francijo.

Ni znano, kdaj je v Stričkovi hiši na Rečici začela delovati partizanska tehnika, katere gonilna sila je bil Francelj. Stričkova družina je prepisovala in razmnoževala članke iz Slovenskega poročevalca, in radijska poročila. Mirko in Francelj sta sama sestavljala propagandne letake.

O delu te tehnike marsičesa ne bomo nikoli izvedeli. Smrt je pokosila vse štiri brate in starše. Jože se je učil krojaške obrti na Bohinjski Beli, kjer se je tik pred vojno smrtno ponesrečil s kolesom. Ivan je bil ključavničarski vajenec in skojevce. Kot kurir Cankarjeve brigade je pri opravljanju dolžnosti padel avgusta 1944 na žužemberskem mostu.

Franceljna Lakota in očima Jožeta Novaka so ustrelili 9. februarja 1944 v Škofji Loki, v skupini petdesetih talcev. Dva dni prej so namreč vosovci sredi mesta ustrelili nekoga esesovca in sledilo je nemško maševanje. Jera je umrla po vojni, Mirko pa pred štirimi leti, toda razen ustnega izročila ni zapustil pisanih spominov.

Gestapo je udaril po tej družini 24. januarja 1944. Tega jutra je Jože Novak odšel na železniško postajo Bled, ker je bil v dopoldanski izmeni v jeseniški železarni. Vsi napori, da bi zvedel, kje so ga aretirali, so bili zaman (niti vprašanje o tem v Železarni ni pomagalo). Nekatera znamenja kažejo, da so ga aretirali jeseniški gestapovci. V begunjski zaporniški knjigi namreč piše, da so Jero in Jožeta Novaka pripeljali v tamkajšnji zapor na ukaz jeseniškega gestapa, pri Franceljnu pa je omenjen radovljiški g-stapo.

Dve uri po Novakovem odhodu v službo so blejski orožniki in policisti obkolili Stričkovo hišo. Preiskali so jo in zaplenili tehnično opremo. V peči so našli Slovenskega poročevalca, ki so ga domači nameravali uporabiti jutraj, ko bi podkurili peč. V tem času sta bila doma le mati Jera in Mirko. Medtem ko so v hiši opravljali preiskavo, je bil Mirko na dvorišču z vklejenimi rokami. Čuval ga je policist iz družine, ki se je pred vojno nastanila na Rečici. Mirko je vprašal sovaščana, kaj bo storil, če bo skušal pobegniti. Policist mu je odgovoril, da ne bo streljal, vendar mu Mirko ni verjel.

Po preiskavi so Mirka odpeljali na orožniško postajo Bled v veliki Kavčičevi hiši, ob cesti Bled-Gorje, kjer se odcepi cesta v Zasip. V stari Jugoslaviji so bili v njej orožniki, po vojni pa miličniki.

V času, ko se je to dogajalo, so bile na blejski orožniški postaji zaposlene tri ženske.

Cilka Krek-Nežka, poročena Pavlenič, je bila doma pri Spodnjem Po-

klarju pod Javorjama v Poljanski dolini. Hiša je stala na samotni v grapi, po kateri teče potok, zato so imeli mlin. V njem sem bil večkrat kot partizan. Po pripovedovanju prvoborcev iz Poljanske doline je ta družina že od začetka NOB krepko delala za partizane. Mi smo hiši rekli v peklu. Pred koncem vojne so jo domobranci minirali in zdaj so tam le še ostanki zidov, družina pa se je preselila v Vrbo, rojstni kraj Francea Prešerna.

Med vojno je bila Cilka zaposlena na Zgoši pri Begunjah. Jeseni 1943 bi morala v nemško delovno službo, obvezno za vse fante in dekleta v starosti sedemnajst let. Po mobilizacijskem pozivu so Cilko dali na delo na orožniško postajo. Vse to moramo vedeti, da bi lahko razumeli, kako je Lakota lahko pobegnil z orožniške postaje, sicer bi ga z bratom in očimom ustrelili v Škofji Loki.

Cilka, ki živi na Selu pri Žirovnici (je upokojenka Železarne), ve o tem naslednje:

»Mirka sta pripeljala dva orožnika jutraj, ko je bilo še temno. Orožnik si je pihal v premaršene roke in rekel kuharici, naj mu da malo tople kave. Kuharica ga je vprašala, ali jo lahko da tudi aretirancu. Lahko, toda grenko, je odgovoril orožnik. V kuhinji sem v skodelico, namenjeno aretirancu, vsula precej sladkorja. Medtem sta orožnika z Mirkom odšla v jedilnico. Kuharica jim je tja prinesla kavo, pogledala Mirka in rekla orožniku: Če ste mu že dovolili, da popije kavo, potem mu omogočite, da jo popije kot človek. Odvežite mu roke. In res mu je snel lisice.

Po petnajstih minutah sem prišla s posodo v jedilnico z namenom, da bi se približala človeku, ki ga nisem poznala, a sem sklenila, da mu bom pomagala. Sam je sedel za mizo, orožnika pa sta stala na drugem kraju v živahnem pogovoru. Zdelo se mi je, da se pričata. Brišem mize in se počasi bližam neznacu. Namignem mu, naj mi zaupa in pove, če kaj želi. Prosi me, naj grem takoj v mlekarno in obvestim njegovega brata, kaj se je zgodilo. Z izgovorom, da grem v pekarno po kruh, sem šla ven. Že pri peku sem zvedela, da so v mlekarni aretirali Franceljna. Vrnila sem se in mu povedala. Vest ga je hudo prizadela. Zdalj mu je bilo jasno, da so vsem na sledi. Nekaj trenutkov sploh ni mogel govoriti.

Moram uiti, pomagaj mi, je dahnil.

Nisem vedela, kako naj mu omogočim beg.

Čevlje sem si že sezul, je povedal. Pogledam pod mizo in vidim, da ima noge le rahlo vtaknjene v čevlje. Roke je imel proste, ker ga orožnika nista več ukenila.

Iz jedilnice sem šla čistit hodnik. Za menoj je po hodniku prišel orožnik in odšel v svojo sobo. V tem trenutku sem slišala, da je v pisarni zazvonil telefon in korake orožnika, ki je bil v jedilnici sam z aretirancem. Priložnost je bila tu, ker je Mirko ostal v jedilnici sam.

Tedaj je, neobdobja, prišla sobarica Rezka, s katero sva skupaj stanovali v bližnji hiši. Odločale so sekunde; Rezka mora proč.

Prosim te, pojdi v najino sobo po med za malico.

Ubogala je. Brez besed je odšla skozi glavna vrata, ki so morala biti vedno zaklenjena. Rezka jih je odklenila in pustala odprta, ker je vedela, da se bo takoj vrnila. Iz hodnika sem skozi odprta vrata hodnika z roko pokazala neznancu, naj potihoma zbeži ven, pot je prosta: S čevlji v rokah je po prstih izginil skozi vrata. Iz pisarne je še vedno odmeval telefonski pogovor.

Slutila sem, kaj bo sledilo. Pograbila sem jerbas in pohitela v klet po krompir. Zgoraj, na hodniku, je orožnik zakričal, da je aretiranec pobegnil. Sprožili so preplah.

Si kaj videla tistega moža, ki smo ga pripeljali? so me vprašali. Zmignila sem z rameni, pogledala v jerbas in rekla: V kleti sem bila.

Tisti dan jim nisem bila sumljiva. Rezka pa so trikrat klicali na zagovor, zakaj je pustila vrata odklenjena. Čez dvajset dni so me aretirali, vendar je bil povod povsem drug. Tistega dne so namreč na Bledu aretirali mojo polsestro Micko Kokalj-Urško s Kucija, ki je tedaj in še sedaj živi na Selu pri Žirovnici. Gestapo je posumil, da sva povezani ne le kot sorodnici, temveč tudi kot aktivisti OF, pa so naju skupaj s Čopovo Francozko z Bleda zasliševali vso noč, vsako posebej v posebni sobi. Iz Begunjskega je bil poslan v Ravensbrück, kjer sem bila do konca vojne. Gestapo nikoli ni zvedel resnice o Lakotovem begu, zbral pa je podatke o moji družini.

Za vogalom orožniške postaje je Mirko Lakota zavil čez Mulejevo dvorišče, kjer je zagledal fantka. Kar med tekom mu je zaklical: »Reci orožnikom, da si me videl bežati proti Zasipu.«

Kako minuto za beguncem so prišli orožniki.

»Si videl kakega moža bežati tod?«

Fantek jim je pokazal proti Zasipu.

Hotel sem govoriti s tistim fantičem, a mi je njegova mati Marjeta Pintar-Mulejeva, povedala, da je že zdavnaj v grobu. Nekaj mesecev po osvoboditvi so se otroci igrali z bombo, ki je eksplodirala, ubila njenega trinajstletnega sina Mihca, več pa jih ranila. Videla je ubežnika v hrbet, ko je poskakoval po velikem kupu z gnojnicami namočenega gnoja, ki je ležal pred hlevom.

Ponavadi človek beži stran od nesreče, Mirko pa je šel v ogenj. Preplezal je neki zid, se na cesti umiril in šel do hiše na drugi strani sedanega hotela Jelovica in blejske avtobusne postaje.

Mirko je potkal na vrata stanovanja Mare Pošič, rojene Vovk, sestre Molnarjeve, lastnice hotela Toplice, pri kateri je bil Mirko v službi.

Iz Italije, kjer živi, mi je Mara Pošič sporočila:

»Bilo je pozimi. Sneg pred hišo je bil precej poteptan, ker so bili v hiši nastanjeni nemški policisti. Mirko je prišel po klancu navzdol naravnost k nam. Rekel mi je: Gospa, ušel sem. Dajte mi, prosim, druge čevlje, da bom zabil sled. Dala sem mu možev čevlje in še površnik. V žep sem mu stisnila skatlo cigaret. Povsem mirno je odšel skozi zadnja vrata. Mirkove čevlje sem takoj nesla v klet, kjer je bila drvarnica. Skrila sem jih pod drva. Nikomur, niti možu, nisem črhnila o tem dogodku. Navzoča je bila le najmlajša hčerka, ki je v kuhinji sedela na kahlici.

Naslednjega dne je po Mirkovem naročilu prišel po čevlje receptor hotela Toplice in jih odnesel v hišo, kjer je Mirko čakal na zvezo.

Na sestanku z dr. Jankom Benedikom, njegovim bratom in nekaterimi blejskimi aktivisti, sestanke smo imeli večkrat tedensko, sem izvedela, da je Mirko ušel in se srečno priključil partizanom na Jelovici. Sama v sebi sem se namuznila. Po vojni se mi je Mirko zahvalil za pomoč.

Od omenjene hiše je šel Mirko do jezera in po sprehalni stezi do hotela Toplice. V njegovih spodnjih prostorih je bila restavracija za funkcionarje, zgoraj pa pisarne in sobe za

stanovanja. V hotelu so Mirka vsi poznali, saj je bil receptor. Posebno dobro sta se že dve leti razumela z nekim policijskim oficirjem, ki je stanovan v hotelu. Mirko mu je bil večkrat za vodnika, ko je šel na ribolov k Savi.

Nekoč je ta policist rekel Mirku, naj ga obvesti, če bo zašel v težave. Te besede so Mirku zvenele po glavi, ko se je bližal hotelu. V zbežanosti je verjel, da mu bo pomagal. No, policista tedaj ni bilo v hotelu, pa ne moremo vedeti, kako bi se v nasprotnem primeru iztekla Mirkova pot.

Medtem ko so po blejski okolici iskali begunca, je bil ta v centru Bleda. Od hotela Triglav je šel po cesti v Želeče, kjer se je oglasil na Burjevi kmetiji, blizu sedanega hotela Golf. Pri Burjevih je Mirko čakal na zvezo. Spal je v sobi in ne v kakšni luknji. Po dveh dneh je odšel na Jelovico, kjer so ga imenovali za komandirja čete v Gorenjskem odredu. Potem je postal referent za kadre pri štabu Gorenjskega odreda, nato je bil na vodilnem položaju v Kokrškem odredu in nazadnje operativni oficir v Škofjeloškem odredu.

Stričkov sosed na Rečici je bil veleposestnik Krištof Šveglj, sin barona Šveglja, lastnika graščine Grimšče. V gospodarskem posloplju te hiše se je zaradi revmatizma dvakrat zdravil vodilni gorjanski partizan Andrej Žvan-Boris. K temu bogatašu, ki je znal več jezikov, so radi prihajali tako Nemci kot aktivisti OF.

Krištofu, ki ni bil poročen, je gosposinjila Ivanka Potočnik, njej pa je pomagala Marija Košenina, poročena Klatzer. Marijo, ki je bila tedaj

stara sedemnajst let, so klicali Mic. Ko je tistega jutra Marija videla, kaj se dogaja pri Stričku, se je usedla na kolo, da o tem obvesti Franceljna Lakoto. Ob vstopu v stanovanje, v katerem sta bila zakonca Lakota še le mesec dni, je Franceljnova žena Doroteja (živi v Kranju) pravkar previjala dojenčka. Marija ji je povedala, da je Stričkova hiša obkoljena, Mirko aretiran, iz hiše pa na tovarnjak nosijo raznovrsne stvari. Ker zaradi dojenčka Doroteja ni mogla iz stanovanja, je prosila Marijo, naj pohiti do mlekarne. Toda bilo je prepozno. Marija je le še videla, kako so Franceljna potisnili v avto, mu natknili vrečo čez glavo in ga odpeljali (kmalu po tistem, ko mi je Marija Klatzer to pripovedovala na Bledu, je umrla).

Jero so aretirali nekaj ur po tistem, ko je z orožniške postaje pobegnil sin Mirko. Iz begunjske zaporniške knjige je razvidno, da so vse tri Stričkove (Jero in Jožeta Novaka in Franceljna Lakoto) pripeljali v Begunje 24. januarja 1944. V Begunjah so jih hudo mučili in soočili. Po vojni, ko se je vrnila iz Ravensbrücka, je Jera edinemu preživelu sinu Mirku in snahi Kmetičevi Ani iz Kranja rekla, da bi bilo bolje, ko bi moža in sina po aretaciji ne bila nikdar več videla. Tako so jima razbili obraza, da ju je na soočenju komaj prepoznala.

Za Franceljna Lakoto in njegovega očima Jožeta Novaka se je trpljenje končalo za Kamnitnikom v Škofji Loki, 9. februarja 1944. (zapis je odlomek iz knjige Krik v Dragi).

Jože Vidic

HM, HM. . .

HM, HM. . .

Pa se vseeno pozna, da je TOZD Hladna valjarna Bela na vzhodnem delu Jesenic. Tako visoke udeležbe, kot so jo oni imeli na ponovljenem referendumu, poznajo le v vzhodnoevropskih državah.

micro

Reportažo o novi tovarni mariborskih obrtnikov (mimo-grede, zasebni tovarni se po novem reče obratovalnica) v TV tedniku je novinar RTV Ljubljana zaokrožil s krilatico: delu čast in zakaj ne tudi denar.

Očitno je oblast rezervirana za nekoga drugega.

boter

Člana močne tolpe

Po arhivih je res zanimivo brskati. Ob branju starih poročil se človek včasih nasmeje, drugič zamisli ali namrši. Ali pa se vpraša, kako je to ali ono v resnici bilo. Oglejmo si eno takih poročil.

Orožniška postaja Radovljica je 20. septembra 1941 obvestila komandanta varnostne policije in varnostne službe na Bledu: »20. septembra je neki trinajstletni fantek iz Lesc prijavil, da se skrivata v gozdu med Lescami in Savo dva sumljiva fanta. Na tisti kraj je odšla orožniška patrulja s psom, dva uradnika gestapa in fantek kot vodnik. Pokazal je na senik v gozdu blizu Save kot skrivališče sumljivih fantov. Senik leži približno 3 km od Lesc proti Savi. Področje smo obkolili in našli oba mladeniča v gozdu, v bližini senika.

Ugotovili smo, da sta člana oboroženih tolp (imena izpuščam, oba pa živita blizu Radovljice, opomba J.Vidic). Imala sta eno srbsko ročno bombo, vojaško puško in 60 nabojev. Mladeniča sta izjavila, da pripadata močni tolpi tridesetih mož, ki vsako noč menja taborišče. Na begu sta bila dva in pol meseca...»

Fantek je ta dva »bandita« prijavil deset dni po tistem, ko so po celi Gorenjski nalepili letake z obvestilom šefa civilne uprave na Bledu Kutshere, da bodo dobili nagrado v znesku do 10.000 dinarjev vsi tisti, ki bodo dali policiji kakršnekoli podatke o partizanih in organizaciji OF. Čeprav je bilo na lepaku jasno napisano, da bo višina nagrade odvisna od tega, »kako se da naznanilo uporabiti in po uspehu«, so si nekateri stremuški izdajalci objav napočeno tolmačili. Mislili so, da bodo za vsako poročilo dobili 10.000 dinarjev. Ker so celo nekatere orožniške postaje tako razumele razglas o nagradi, je komandant varnostne policije in varnostne službe (ta je bil po položaju višji od šefa gestapa, oziroma njegov prvi predpostavljeni) s posebnim dopisom razložil vsem orožniškim postajam, da »se nagrade izplačujejo glede na vrednost pridobljenih podatkov.«

Ni znano, kaj je vodilo tistega fantka, da je prijavil člana »tolpe«. Ta dva sta pri zajetju orožnikom in gestapu izjavila, da sta pripadnika močne partizanske enote. Toda v tistem obdobju so Nemci strogo kaznovali vsakogar, kdor ni prijavil partizanov ali jim je kakorkoli pomagal. Ujete partizane pa so strahotno mučili in leta 1941 vse postrelili. A glejte naša junaka. Le tri mesece sta bila v Begunjah, nato nekaj

VPIS V OBLIKE IZOBRAŽEVANJA IN IZPOPOLNJEVANJA OB DELU ZA ŠOLSKO LETO 1986/87

VIZ – TOZD Delavska univerza Viktor Stražišar Jesenice (Trg Toneta Čufarja 1, ☎ 81-072) vpisuje v:

1. osnovno šolo za odrasle (od prvega do osmega razreda), izobraževanje je brezplačno,

2. USO (usposabljanje) programi za skladiščne delavce:

– vodenje skladišč,

– usposabljanje natakarskih pomočnikov.

Po dogovoru z OZD lahko delavska univerza izvaja tudi druge USO programe (verificirani in neverificirani),

3. programi srednjega usmerjenega izobraževanja:

– evidentiranje za vpis v vzgojnoizobraževalni program prometno transportni tehnik,

– evidentiranje za vpis v program administrator in upravni delavec (od 3. do 5. stopnje),

4. tečajji za usposabljanje za delo:

– varstvo pri delu,

– higienski minimum,

– dopolnilno usposabljanje delovodij in delovnih skupin,

– usposabljanje odgovornih oseb iz OZD po programu pravne ureditve požarne varnosti.

Po dogovoru z OZD lahko delavska univerza organizira tudi druge oblike izpopolnjevanja za delovne funkcije.

5. izpopolnjevanje za osebne potrebe in delo tečajji:

– nemščine, italijanščine, angleščine in francoščine za odrasle (začetni, nadaljevalni in konverzacijski),

– nemščine in angleščine za predšolske otroke,

– jezikovni tečajji po dogovoru z OZD,

– strojeopisja (začetni in nadaljevalni),

– šivanja in krojenja (začetni in nadaljevalni),

– strojno pletenje,

– avtoženi trening,

6. poleg tega opravlja delavska univerza tiskarske storitve za OZD in druge zainteresirane uporabnike.

Vse informacije dobite osebno ali po telefonu 81-072 vsak dan od 6. do 14. ure, razen sobote.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

John IRVING: Garpov svet. Založba Obzorja 1986

Glavni junak tega romana, T. S. Garp, je med drugim tudi pisatelj; glede na to, da ima ena njegovih knjig naslov Bensenhaverjev svet, je očitno, da so dovoljene določene asociacije, ki pa se hkrati vzbujajo in spodbijajo, saj se Garp vseskozi brani podtikanj, da so njegovi romani odsev njegovega resničnega življenja. Prav ta vonj po resničnosti — da ne rečem vonj po krvi — naj bi bil tisto, kar je pomagalo Bensenhaverjevemu svetu do uspeha pri bralcih. Pisatelj 2 (ne John Irving, pač pa T. S. Garp) se nad tem zgraža, pisatelj 1 (torej John Irving) se vseeno poigrava s takimi namigi...

Torej sem že takoj na začetku izdal tisto, kar bo nekatere najbolj motilo: spet imamo pred seboj roman o pisatelju, roman o pisanju romanov. Vendar moram takoj dodati, da je Garp zanimiv predvsem kot človek, da v knjigi njegova človeška usoda prevaga nad pisateljsko: z drugo besedo, to, da je Garp pisatelj, je v nekem smislu nekaj postranskega. Bolj pomembno je, da je sin slavne feministke, rokoborec, mož, oče in gospodinjec; nekdo, ki ga mori nerazumno močan strah, da se bo njegovim bližnjim pripetilo kaj hudega; kar v bralcu zbujajo čisto posebne odmeve glede na to, da do takih (grozljivih) dogodkov potem tudi v resnici pride.

Prav zaradi tega, kar sem pravkar omenil, je Garpov svet po svoje prav navaden, torej na napetostih zgrajen tekst, torej tekst, ki je napisan za bralca. Mislim pa, da je bil vseeno napisan z užitek, da ga je torej pisatelj pisal tudi zaradi sebe. Pretirati, izmišljovati si nenavadna naključja, da z njimi prekosiš fantastičnost resničnosti. Naključ tistim, ki menijo, da nobena izmišljilja ne prekaša resničnosti, kar zadeva fantastičnost.

Težko je pravično spregovoriti o tej knjigi potem, ko si jo prebral do konca. Namreč, ko jo prebereš, si povsem pod vtisom melodramatičnosti, ki prevladuje v drugi polovici knjige. V prvi polovici je morda prav toliko bolečega, pa vendar, tam prevladuje nekakšen črni humor. V Garpovem svetu in v Garpovih romanih se vrstijo mnoge hude reči: nasilne smrti, posilstva, pohabljenja. Ta poteza nas malce spominja na Vonnegutove romane. Neka bralka napade Garpa, češ da se v neki svoji knjigi norčuje iz trpečih ljudi, Garp pa ji odpiše: ali niste opazili, da se s smehom branim pred pretiranim sočutjem?

Res sta v tem romanu groza in smeh vseskozi drug ob drugem, kakor svetloba in senca. In zdi se mi, da utegne biti tak smeh — smeh, ki ne izhaja iz slepote ali iz sprenevanja — sproščen in pristen. Da ne bom ovinkaril, naj povem primer groze iz Garpovega sveta. Ellenjamesovke, tako naj bi se imenovala dekleta, ki so si iz protesta dale odrezati jezike. Resnični Ellen James, deklici, po kateri si je to gibanje nadelo ime, je jezik odrezal moški, ki jo je posilil. Sama Ellen James pa ni ellenjamesovka, njihovo početje obsoja kot noro in bolešno. In vendar, prav te ženske igrajo posebno vlogo v romanu, saj se zbirajo okrog Garpove matere, ki je nekakšna po sili feministka in fanatično sovražijo Garpa, ki se kot pisatelj okorišča s slavo njihovega idola...

Ko sem že večkrat omenil feminizem, naj dodam še to. Garp sam je seveda s svojim življenjem in s svojimi bistvenimi lastnostmi nekakšen polemichen odgovor na feminizem. Garp je namreč zelo podoben hodobnemu, nasilnemu in posiljevalskemu moškemu, kakršnega slikajo na steno feministke; pravzaprav ima precej ženskih potez: glede na to pač, da je doraščal brez očeta, ni nič čudnega, da je v življenju sprejel vlogo gospodinjca, medtem ko njegova žena predava primerjalno književnost na univerzi. To, da je hkrati rokoborec in proti koncu življenja celo rokoborski trener, ga seveda le dopolnjuje.

Morda večina bralcev niti ne bo opazila, da stopa s tem romanom na literarno prizorišče razmeroma nov lik, ki kajpak ni brez sociološke osnove: moški, ki je sicer "pravi moški", ki pa ne sprejema tradicionalnih moških vlog.

Ob nekaterih izrazito ženskih romanih (n.pr. ob Črnehi princu) sem si dovolil opazko na račun avtoričinega razmeroma skromnega zanimanja za moderne družbene teme. Sploh za povdaranje zasebnega na račun javnega. V Garpovem svetu pa so javne družbene teme nekako neopazno pomaknjene v ozadje, dasi bo pronicljiv bralec kajpak opazil, da je avtor kljub takemu videzu o vsem

na tekočem. Njegova tema — odsev feminizma na moškem, ki je v odnosu na to gibanje nekakšna nedolžna žrtev — je povzete drugih velikih sodobnih tem. Teroristke v Garpovem svetu so končno "sorodnice" irskih nacionalistov, protisionistov, rdečih brigadirjev.

In kakšen je moj splošni vtis o romanu, o katerem mi je bilo rečeno, da je nekaj posebnega, sam pa

sem našel v njem odseve starih in znanih bralskih izkušenj? Prav to, kar sem pravkar zapisal, namreč, da gre kljub določenim izrazitim novostim za vztrajno vračanje k starim občutjem. Garpov najljubši avtor je bil Joseph Conrad, mene pa Garpov svet na nedoločljiv način spominja na svet, v katerem so trpeli in čustvovali Dickensovi junaki.

M. H.

ODLOMEK IZ KNJIGE

Bil je fantek; drugi sin. Duncanovemu bratu so dali ime Walt — ne Walter in nikakor nemški Valt; samo čisto navano Walt. Walt: kakor bobrov tlesk z repom po vodi, kakor dobro pomerjena teniška žoga. Padel je v njuno življenje in zdaj sta imela dva fantka.

Garp je pisal svoji drugi roman. Helen je sprejela drugo službo; postala je docentka za angleščino na državni univerzi v mestu zraven ženskega kolidža. Garp in njegova fantka so imeli zdaj moško telovadnico na razpolago in Helen je imela kdaj pa kdaj kakšnega bistrega študenta, da jo je rešil monotonije ljudi; imela je tudi več in bolj zanimive kolege.

Eden od njih je bil Harrison Fletcher, njegovo področje je bil viktorijanski roman, vendar je bil Helen vseč zaradi drugih reči — med njimi: tudi on je bil poročen s pisateljico. Ime ji je bilo Alice; tudi ona je pisala drugi roman, čeprav se prvega sploh ni končala. Ko sta jo Garpova srečala, se jima je zdelo, da bi jo zlahka zamenjala za ellenjamesovko — saj sploh ni govorila. Harrison, ki mu je Garp rekel Harry, še nikoli do zdaj ni nihče tako klical — vendar je imel Garpa rad in je kar užival v novem imenu, kakor da bi bilo kakšno darilo, ki ga je dobil od njega. Helen mu je še naprej rekla Harrison, za Garpa pa je bil Harry Fletcher. Bil je Garpov prvi prijatelj, čeprav sta oba čutila, da ima Harrison rajši Helenino družbo.

Ne Helen ne Garp nista vedela, kaj naj početa s Tiho Alice, kakor sta ji rekla. »Gotovo piše kakšno strašno knjigo,« je dostikrat rekel Garp. »Ki ji je pobrala vse besede.« Fletcherjeva sta imela enega otroka, hčerko, ki je bila po letih nerodno med Duncanom in Waltom; nakazovala sta, da bi rada še enega otroka. Vendar je najprej na vrsti knjiga. Alicin drugi roman; ko ga bo napisala, bosta imela še enega otroka, sta govorila.

Para sta kdaj pa kdaj skupaj večerjala, vendar sta bila Fletcherjeva popolnoma negospodinjka — kar pomeni, da nobeden ni znal kuhati — Garp pa je bil ravno zdaj v taki fazi, da je celo kruh sam pekel in mu je na štedilniku zmeraj kaj vrelo. Helen in Harrison sta v glavnem debatirala o knjigah, o predavanjih, o kolegih; skupaj sta kosila v sindikalni menzi in se zvečer na dolgo pogovarjala po telefonu. Garp in Harry sta hodila na nogometne tekme, na košarkarske tekme in na rokoborske srečanja; trikrat na teden sta igrala squash, Harryjevo igro — njegov edini šport — pa je Garp mirno lahko igral z njim, preprosto zato, ker je bil boljši športnik in zaradi vsega tega teka v boljši kondiciji. Ker je bilo tako prijetno pri teh igrah, je potlačil odpor do žoge.

V drugem letu tega prijateljstva je Harry rekel Garpu, da Alice rada hodi v kino. »Jaz pa ne,« je priznal Harry, »če pa ti — in Helen pravi, da rad — zakaj ne greš z Alice?«

Alice Fletcher se je hihitala v kinu, še posebno, če je bil resen film, in nejeverno odkimavala z glavo pri skoraj vsem, kar je videla. Nekaj mesecev je trajalo, preden je Garp ugotovil, da ima Alice govorno ali živčno napako; mogoče je bilo psihološko. V začetku pa je mislil, da je zaradi pečene koruze.

»A imaš govorno napako, a?« je rekel, ko jo je zvečer peljal domov.

»Ja,« je rekla in prikimala. Dostikrat je samo malo šesljala; včasih je bilo čisto drugače. Kdaj pa kdaj ni bilo sploh nič. Razburjenje je stanje menda poslabšalo.

»Kako ti gre knjiga?« jo je vprašal.

»Dobro,« je rekla. V kinu je izdala, da ji je bilo všeč Odlašanje.

»A bi rada, da preberem, kaj pišeš?« jo je vprašal Garp.

»Ja,« je rekla in pokimala z glavo. Sedela je in s kratkimi, močnimi prsti gubala krilo v naročju, kakor je videl, da tudi njena hčerka mečka obleko — punčka si je kdaj pa kdaj zavijala krilo kakor roletno čez hlače gor (Alice se je prej ustavila).

»A si imela nesrečo?« jo je vprašal Garp. »Da težko govoriš. A imaš od rojstva?«

»Od rojstva,« je rekla Alice. Avto se je ustavil pred Fletcherjevo hišo in Alice je pocukala Garpa za roko. Odprla je usta in pokazala noter, kakor da mu bo zdaj vse jasno. Garp je zagledal vrsto majhnih, lepih zob in jezik, ki je bil debel in svež kakor otroški jezik. Nič posebnega ni videl, vendar je bilo v avtu temno, in ne bi vedel, da je kaj čudno, tudi če bi bil videl. Ko je Alice zaprla usta, je videl, da joka — in se tudi smehljala, kakor da je razkazovanje zahtevalo od nje strašno samozapornje. Garp je pokimal, kakor da vse razume.

»Aja,« je zamomljala. S hrbotom ene roke si je obrisala solze, z drugo pa njemu stisnila roko.

»Harrison me vara,« je rekla. Garp je vedel, da je Harry ne vara s Helen, ni pa vedel, kaj si misli uboga Alice.

»Pa ne s Helen,« je rekel Garp. »Ne, ne,« je rekla Alice. »Že eno drugo.«

»S katero?« je vprašal Garp. »Studentko!« je zacvilila Alice. »Trapašto pičko!«

Že nekaj let je bilo od takrat, ko je Garp nadlegoval Malo negodnico; po tistem pa se je zapletel še z eno drugo varuško; na svojo sramoto je pozabil celo, kako ji je bilo ime. Pošteno je bil prepričan, da si je za zmeraj potešil tek po varuškah. Vendar je bil na Harryjevi strani — Harry je bil njegov prijatelj. Bil je tudi na Alicini strani. Alice je bila živahno ljubka; nekakšna neskončna ranljivost je bila na njej, nosila jo je vidno kakor pretesen puli na polnem telesu.

»Žal mi je,« je rekel Garp. »A lahko kaj naredim?«

»Reči mu, naj neha,« je rekla Alice.

Filmski večeri v Kosovi graščini

Letošnja sezona filmskih večerov, ki jih pripravlja filmska skupina ODEON in galerija Kosova graščina, se bo pričela v petek, 17. oktobra, ob 18. uri.

Tokrat bodo predstavljeni izbrani filmi letošnjega XXII. festivala neprofesionalnega Filma Slovenije — tega so preteklo soboto izredno uspešno izvedli prizadevni člani Kino kluba mladih iz Zagorja.

Film Kolektivni angel avtorja Uroša Smaska, člana Kino kluba Maribor — skupina WORMS, je bil najglašen kar s štirimi zlatimi plaketaми Dr. Karl Grossman, in sicer za najboljši igrani film, za najboljši scenarij, za najboljšo režijo in najboljšo kamero. Film Brat moj, umešnik in sestra Trenta istega avtorja je v kategoriji igranih filmov dobil posebno diplomu. Animirani film 1 + 1 = 3 skupine mladih avtorjev iz Kino kluba RELIK Trbovlje je dobil srebrno plaketo Dr. Karl Grossman.

Animirani film Zamuda, prav tako avtorjev iz RELIKA, posebno diplomu. Animirani film Goba samostojnega avtorja Franca Kopača iz Maribora pa bronasto plaketo.

Vsi ti filmi, poleg še nekaterih drugih, bodo ob posredovanju filmske skupine ODEON sodelovali na festivalih v Brnu na Češkem, Bruslju v Belgiji in Corku na Irskem.

Naslednji filmski večer bo 29. oktobra, predstavili bodo filme treh tržaških Slovencev — Sergeja Cesarja, Sergeja Verča in Aljože Žerjave. Vsi so že sodelovali na jeseniškem festivalu, vendar bodo tokrat prinesli s seboj filme, ki jih na Jesenicah še nismo videli.

Janez Hrovat

Glasbena mladina potrebuje mlade animatorje

Po programski plati je Glasbena mladina Jesenice ena najmočnejših glasbenih organizacij v Sloveniji, kljub temu pa v zadnjem času ugotavljajo, da primanjkuje kadrov, ki bi se ukvarjali z organiziranjem in pripravljanjem njihovih prireditev. Zato so v petek, 10. oktobra, organizirali v prostorih osnovne šole Tone Čufar na Plavžu seminar za mlade animatorje, na katerem so kot predavatelji sodelovali predstavniki Kulturne skupnosti Jesenice, Glasbene mladine Jesenice in Glasbene mladine Slovenije. Seminarja se je udeležilo precejšnje število mladih, predvsem osnovnošolcev in srednješolcev, ki jih zanima animatorsko delo.

Predsednik skupščine Kulturne skupnosti Jesenice Janko Rabič je spregovoril o kulturi v jeseniški občini. Mlade je seznanil z organizacijo, nalogami in dosežki kulturne skupnosti ter jim predstavil probleme, s katerimi se srečujejo v tem trenutku.

Z učenci osnovnih šol in dijaki srednjih šol so se pogovarjali o kulturnih dejavnostih, ki obstajajo na njihovih šolah, o tem, kakšnih dejavnostih si želijo, a jih na šolah nimajo, ter kolikšno kreativnost jim pri teh dejavnostih dopuščajo njihovi mentorji.

Nekdanji sekretar Kulturne skupnosti Jesenice Slavko Mežek je ugotovil, da je večina mladih v osnovni in srednji šoli aktivna na kulturnem področju, ko pa pridejo na fakulteto, izgubijo vse stike s to dejavnostjo. Mladi se ne odločajo za poklice, s področja kulture, to pa kaže na premajhno skrb kulturnih delavcev za pridobivanje in motiviranje mladih strokovnjakov. Tako se pogosto dogaja, da zavzame mesto profesionalnega kulturnega delavca ravno tisti, ki se ni nikdar prej ukvarjal s kulturo. To pa vodi k nerazumevanju problemov in izbiri napačnih načinov za njihovo reševanje.

Spregovorili so o nastanku Glasbene mladine. Ideja o tem, da bi se mladi zbirali in spoznavali tudi ob glasbi, je nastala v Belgiji in se je v petdesetih letih razširila po celem svetu. V Jugoslaviji so to idejo začeli uresničevati v šestdesetih letih; v Ljubljani je bila Glasbena mladina ustanovljena pred dvajsetimi leti, na Jesenicah pa obstaja že deset let. Osnovne ideje te organizacije so: spoznavanje dobre in slabe glasbe, z namenom, da bi ju medsebojno ločevali; druženje mladih, ki se ukvarja z glasbo, na raznih srečanjih in ta-

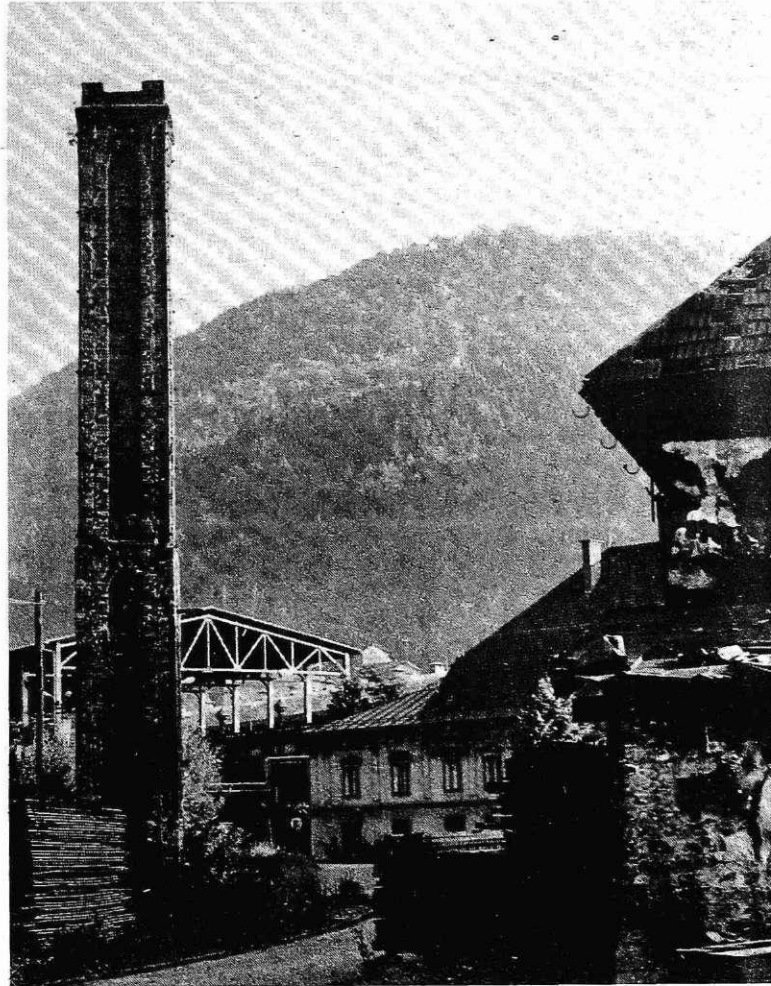
borih; srečevanje s starejšimi, že uveljavljenimi glasbeniki, da bi se od njih učili; glasbena vzgoja in približevanje glasbe mladim.

Kaja Šivic, predsednica Glasbene mladine Slovenije, je udeležence seminarja vprašala, kaj si predstavljajo pod kulturo in kaj pod Glasbeno mladino. Zanimalo jo je, koliko so seznanjeni s kulturnimi programi, ki jih pripravlja Glasbena mladina, in katere prireditve so bile zanje v preteklosti najbolj zanimive oziroma kakšnih koncertov, predavanj, si želijo. Če naj Glasbena mladina organizira prireditve, ki so v interesu mladih, mora najprej vedeti, kaj jih najbolj zanima.

Tudi urednik revije Glasbena mladina Peter Barbarič je želel izvedeti, če mladi poznajo njihovo revijo in kaj v njej pogrešajo. Povedal je, da izhaja Glasbena mladina v nakladi 14.000 izvodov, in sicer osemkrat na leto, razpečuje pa se v glavnem preko šol. V revijo skušajo vključiti vse vrste glasbe, poudarek pa dajejo resni glasbi, jazzu in manj znani popularni glasbi. V uredništvu skušajo pridobiti čim več mladih sodelavcev in jih usmerjati v pisanje o glasbi.

Bodoče animatorje je najbolj zanimala organizacija prireditev. Seznanili so se s pripravi in nalogami, ki jih je potrebno opraviti, da bi bila neka prireditev dobro organizirana. Ob koncertu Lada Jakše so dobili tudi prvo priložnost, da na določenem primeru preizkusijo svoje znanje, pridobljeno na seminarju. Omenjeni izvajalec jim je skušal s pomočjo elektronskega sintetizatorja in saksofona, v kombinaciji s predvajanjem diapozitivov, predstaviti ti dve glasbi in njune široke zvočne možnosti.

Tanja Kastelic

Stara Sava (foto: I. Kučina)

Spet polna dvorana gledališča Tone Čufar

Rekli boste, saj to ni nič nenavadnega. Morda pa le, saj je zelo spodobudno, če v dvorani v nedeljo dopoldne, ko je na sporedu matineja, sedi toliko mladih gledalcev. Tistih, ki se že zgodaj seznanjajo, kaj je gledališče, in spoznavajo čar odrskih desk, lutk in še česa.

Želimo si lahko le, da bodo jutri, ko bodo odrasli, prav tako radi, čeprav ne tako množično zahajali v gledališče.

Nekaj pa le ni v redu. Na tako majhnem prostoru, v prireditvenem centru na Jesenicah, je dovolj časa in prostora za gledališke in filmske predstave. Ker so gledališke matinee vsakih 14 dni, bi se gledališče in kino lahko dogovorila za vrstni red predstav. Gledališče je kinu Kranj

že poslalo svoj razpored, zato bi bilo prav, da se v občini dogovorijo o programu teh prireditev, predvsem za otroke, saj želijo videti gledališke in filmske predstave, naenkrat pa so lahko samo na enem kraju.

Vsi si želimo, da bi mladi radi zahajali v gledališče in kino in si želeli ter zahtevali kvalitetne predstave tako v kinu kot v gledališču.

Tako bi se obrestovala vlaganja v kulturni prostor in dejavnost, kar moramo zahtevati vsi, ki prispevamo in trošimo sredstva na tem področju družbenega življenja.

R.K.

DELO MARKAČIJSKEGA ODSEKA PRI PLANINSKEM DRUŠTVU JESENICE

Več stotisočev slovenskih planincev ter obiskovalcev iz drugih republik in pokrajin ter tujcev je v letošnjem letu obiskalo naše gore. Da je vzpon na željeno goro uspešen, je med drugim potrebno poti, po katerih se vzpenjajo planinci, vzdrževati in obnavljati.

Tudi v planinskem društvu Jesenice poleg drugih deluje tudi markacijski odsek. Njegova naloga je, da vzdržuje in obnavlja poti, menja kline in jeklenice ter jih označuje z markacijami, smerokazi in

podobnim. V letošnjem letu naš odsek vodi Veno Grobete, ki skupaj s sinom Egonom, po potrebi mu priskočijo na pomoč še člani alpinističnega odseka in GRS, zelo uspešno opravljajo to nalogo. Z označevanjem in obnavljanjem planinskih poti je začel že maja, delo pa bo opravljal vse do zime.

Doslej je markacijski odsek obnovil naslednje planinske poti:

— Planina pod Golico — Golica (direktna pot),

— Jesenice — Planina pod Golico (cesta),

— Planina pod Golico — Savske jame — Golica,

— Preval Suha — Koča na Golici,

— Planina pod Golico — Golica (mimo Fenc),

— Hrušica — Planina pod Golico — Črni vrh,

— Hrušica — Mojstrana,

— Planina pod Golico — Hruščanski vrh — Golica,

— Vršič — Škrbina — Mala Mojstrovka,

— Mihov dom — Vršič (gozdna pot),

— Koča pri izviru Soče — Vršič,

— Erjavčeva koča — Vratca,

— Jesenice — Mežakla — Dom na Mežakli — Zakope (partizanska bolnica),

— Izdelava brvi na poti izvir Soče — Vršič.

Za oskrbovanje planinskih poti je potrebno precej denarja za nakup jeklenih vrvi, klinov, spojk, čopičev, barve, izdelavo smerokazov in tabel in drugo.

Da je markacijski odsek opravil tako obsežna dela, se moramo zahvaliti odboru za kadre in družbeni standard Želazne Jesenice, ki nam je pomagal pokriti del naših stroškov. Želimo si, da se naše dosedanje sodelovanje v naslednjem letu še nadaljuje.

Za Planinsko društvo
Jesenice
Pavel Dimitrov

KOSARKA

ČLANICE

**KK JESENICE : KK
MARIBOR — 102 : 38
(49:21)**

JESENICE — telovadnica CSUI, gledalcev 30, sodnika Žibert (Lj) in Uršič (NG)

Jesenice: Lah 8, Deretič 3, Šmitran 14, Felc 30, Bartelj 6, Rozman 4, Stražisar 10, Krznarič 16, Ulčar, Smolej 2, Zrnič 9.

Članice Kosarkarskega kluba Jesenice so v prvem kolu visoko premagale vrstnice iz Maribora. Gostujoča ekipa je na Jesenice prišla s pomladno postavbo, kar pa ne pomeni, da po kvaliteti ne sodijo v prvo slovensko kosarkarsko ligo.

Visok rezultat in razlika sta predvsem posledica zares dobre igre enajstih domačih igralcev. Mariborčanke so izredno težko uspešno izvajale napade proti obrambi, ki jo na zadnjih tekmah igrajo Jeseničanke. Večkrat je njihove napade prekinila sirena, ki je označevala konec napada, ker gostje zaradi izredno gibljive obrambe niso mogle izvesti meta na koš. Poleg tega so imele Jeseničanke odlično skok v obrambi in napadu in tako lahko izvajale hitre protinapade, ki jih brez prekrškov ni bilo mogoče preprečiti. O dobri igri domačink v obrambi priča 77 osvojenih žog, kar tej generaciji igralcev na prvenstvenih tekmah še ni uspelo.

Ostali rezultati:
Iskra Delta Ježica:Comet — 99:58 (54:28), Labod:Cinos — 53:54 (29:31), Čerknica:Kladivar — 62:56 (28:36), Menges:Slovan — 87:63 (47:22), Metka:Porurje — 60:48 (35:33)

V drugem kolu igrajo Jeseničanke v Ljubljani z ekipo Slovana. Z zmago želijo dokazati, da so njihovi načrti o visoki uvrstitvi v tej sezoni realni.

KADETINJE

**KK SAVA COMMERCE : KK
JESENICE — 50:70 (23:23)**

Jesenice: Ališič 14, Strajnar 4, Sečič 18, Hadimuratović 12, Ljušič 2, Zrnič 20.

Kadetkinje jeseniškega kluba so na zadnji tekmi v Kranju visoko premagale gostiteljice. S to tekmo se je tekmovalna sezona za jeseniške kadetkinje končala, saj se niso uspele uvrstiti med prve tri ekipe, ki nadaljujejo tekmovanje v slovenski ligi.

Jeseničanke so bile četrte, prva je bila ekipa Iskra Delta Ježica, druga Odeja Skofja Loka, tretja Sava A, peta Sava B, šesta pa Labod. Jeseničanke se v tem letu pri kadetkinjah niso mogle bolje uvrstiti. Prve tri ekipe so sestavljale predvsem igralke, rojene v letu 1970, v jeseniški ekipi pa ni bilo niti ene igralke tega letnika. Zrničeva, Sečičeva in Ališičeva so letnik 1971, ostale pa so letnik 1972 ali 1973. Vsekakor lahko več pričakujemo od njih v naslednjem letu. Velik uspeh pa je uvrstitev Zrničeve v pionirsko republiško reprezentanco, kar potrjuje, da se na Jesenicih delata tudi z mladimi, saj je v zadnjih letih vedno manjša ena igralka uvrščena v eno od republiških selekcij.

NOGOMET

REMI IN ZMAGA JESENIC

**LTH :
JESENICE
2:2 (2:1)**

Strelca: Lamberger in Džamastagić. Jeseničani so odigrali tekmo brez štirih najboljših igralcev (kaznovana M. Omanović in A. Bešič ter poškodovana Pihler in Čatak) in izgubili prvo točko v letošnjem prvenstvu. To je bila tekma zamujenih priložnosti. Domačini so imeli le tri priložnosti, od katerih so dve zaradi nesigurne jeseniške obrambe izkoristili in osvojili točko.

RETEČE : JESENICE 1:5 (0:3)

Poškodovanim in kaznovanim sta se pridružila še Lamberger in Džamastagić, tako da so Jeseničani odigrali tekmo z nekaj mladinci. Zmagali so lažje, kot so mislili in so tako pred zadnjim kolutom jesenskega dela, še vedno prvi. V zadnjem kolu gostujejo v Svetem Duhu pri moštvu Poleta.

Strelci: Dučanović 2, Lazov, M. Bešič, Zubanovič.

Nastopili so: Tokić, Zubanovič, Marič, Mitrovič, Ibrahimović, Lazov, M. Bešič, N. Omanović, Razboršek, Dabižljivič, Dušanović (Sučur).

NOGOMET — MLADINCI

med tekmo narekovali oster tempo in v lepih kombinacijah premagali domačega vratarja.

TRIGLAV : JESENICE 2:2 (1:0)

Strelca: Stanković, Kondić. Jesenice: Jašarevič, Marković (Fajkovič), I. Mitrovič, A. Dordevski, A. Mitrovič, Basta (Hodžič), Stanković, Kondić, Sučur, Dombić, Dordevski V. (Stefanov).

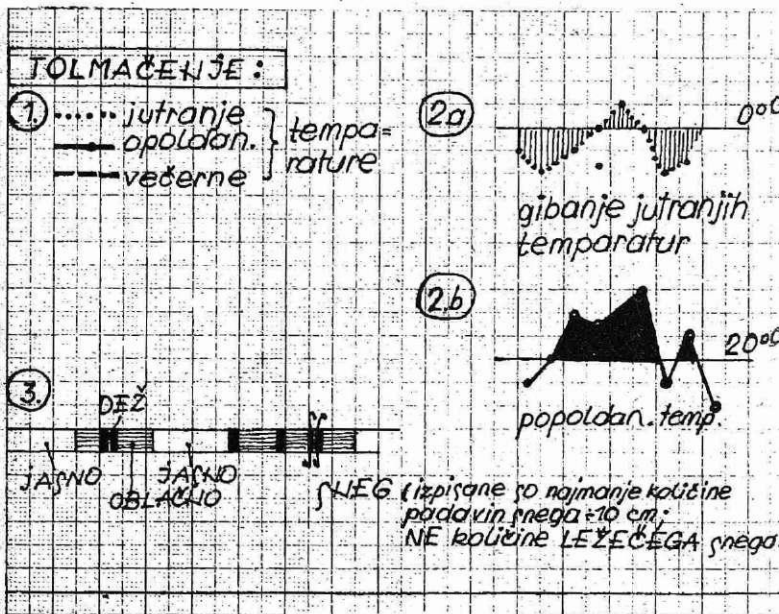
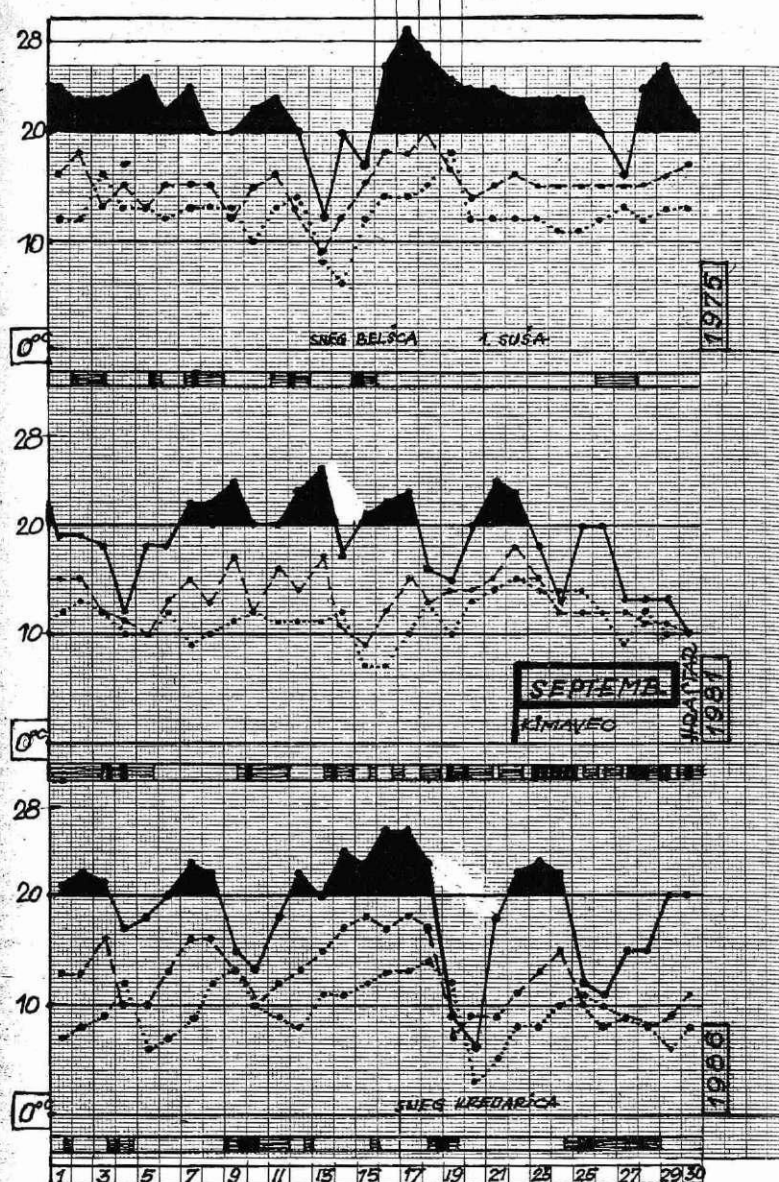
LESCE : JESENICE 0:11 (0:2)

Strelci: Razboršek 4, Hadžić 2, Sučur 2, Dombić 2, Poljanšek 1. Jesenice: Kondić, Marković, Mitrovič I. Dordevski A., Mitrovič A., Poljanšek, Hadžić, Stanković, Razboršek, Sučur, Dombić, (Stefanov, Dordevski V., Fajkovič).

V nedeljo, 19. oktobra igrajo ob 10. uri na igrišču Podmežakla mladinci proti ekipi ALPINE iz Zirov.

Z.K.

Diagram dnevnih temperatur in vremenskega stanja v septembru

ZDENKA TORKAR-TAHIR

32

Razvoj delavskega naselja v Podmežakli

Dojenčke so tesno zavijali. Jim povili roke k telesu in noge eno ob drugo, da ne bi bile krive. A, ko so jih odvili, so bili mokri do vratu.

»Moški se otroka, ki je imel usrano rit, ni dotaknil. Oba sta se drla, dokler ni prišla mama.« Tudi fantiči so nosili dolge srajčke toliko časa, da so se navadili lulat.

»Perilo smo si ženske šivale same. Takrat še ni bilo modrcev. Smo nosile životke, potem pa šnir modrce, ki so segali od bokov pa do prs in smo jih s trakom zategnile. Žene in matere še nismo imele montelnov (plaščev), ramena in pleča smo si pokrile z velikimi volnenimi rutami, od katerih so mahale franže (rese). Montelnov (plaščev) prav tako niso poznali otroci, ki so jim okoli ramen zavili volneno ruto in spredaj vanjo zavezal tudi roke (ker še ni bilo rokavice).«

»Takrat smo peglali (likali) na želez in ogelje.« Železno likalno ploščo je dala v štedilnik, da se je segrela in v žerjavič »rdeča ratala« (postala). Oblike so »flikale« (raztrgane dele z drugim blagom pošile). Po veliki noči, ko je »fajmošter« (župnik) »požegnal« (blagoslovil) zemljo, so rekli otrokom: »Zdaj je pa zemlja žegnana, zdaj lahko hodite bos!«. Tako, da so bili otroci večinoma kar bos. »Ta star smo pa že kakšne šlape (stare čevlje) imeli, če ne cele pa strgane.« Čim višje so čevlji segali čez gleženje, tem bolj nobel (ime-nitni) so bili.«

O tem, kako so preživljali prosti čas, mi je Julijana povedala sledeče: »Mož me je povsod peljal. Hodila sva na Bled, pa gobe nabirali. Plesali smo v kakšni gostilni. Radi smo hodili tudi v kino.«

Žene so prestajale hude čase, ker so ga moške dosti pili. Največ so se zadrževali v gostilni »Pri Herman«, pijačo pa so dobivali tudi v treh vinočih v Kurji vasi.

Prostovoljno delo svobodašev pri urejanju nogometnega igrišča okoli leta 1932

Zabavno je bilo pri Jeleni, kjer so organizirali novoletni in pustni ples. »Smo se napravili (našemili), pusta nesli iz fabrike in ga pokopali ter šli po gostilnah.«

»Med sabo smo se ločili. Ta rdeči smo se zbirali pri Jelen, črni — ajmohtarji pa v Krekovem domu.« Le ti so dobili tak naziv ob priliki volitev, ko je klerikalna stranka svojim privržencem skuhalo »ajmoht« (obaro).

V samem delavsko prosvetnem društvu Svoboda informatorka in njen mož nista aktivno sodelovala, saj sta morala delat »kot črna živina«. Če pa je bila kakšna prireditelj, sta šla rada poslušat.

Fantini naprednega športnega društva »Kovinar« so s prostovoljnimi delom uredili nogometno igrišče (v bližini informatorkine hiše). V Mojstrani, v bukovem gozdu ob Kurji vasi, so fucali. Pozimi so se smučali in sankali še s težkimi sankami.

»Sem skozi okno opazovala mlade pare fantov in deklet, ko se sprehajali in postavali po cesti. In če je bilo treba, so šli kar v gmajno.«

»Za 1. maj smo nagajali žandarjem. Babe smo nosile rdeče rute, fantje pa rdeče nageljne v gumbnicah.« Informatorka, ki pozna razmere, v katerih je živel in deloval več tujakšnjih predvojnih komunistov, saj so bili nekateri pri njej na stanovanju, razmišlja: »Dons si lahko najpred komunist. Včasih so jih lovili in v logar dajali. Leta 1920 so v prvo komunistično zastavo žeblje zabili,« in pravi:

»Vojska je najslabš. Je že boljše, da si lačen.«

O odnosih med starši in otroci, ter o sosedih pa je menila: »Ljudje so od hudirja, hinavci. Eni so bili, kakor se je veter obrnil. Sosedje so vsak le bolj za sebe delali, kakor so vedeli in znali.«

Cesta 1. maja 72

Informatorka: Oblak Rozalija, rojena leta 1918 v Domžalah, prodajalka.

Rozalija je zrasla v številni družini domžalskega gostilničarja in trgovca in že v dvanajstimi leti odšla služiti k bogatim kmetom. Sredi tridesetih let je prišla na Jesenice in služila »pri Merkotu« v gostilni poleg savske cerkve, kjer so se še v dvajsetih letih zbirali in vadili igre člani delavskega katoliškega društva.

O svoji ločitvi od prvega moža pravi: »Ta prva sem bila na Jesenicah tako korajžna (pogumna). Ljudje so me čudno gledali. Da sem to lahko storila, sem morala prestopiti iz rimokatoliške v starokatoliško vero, kjer je bila razveza možna. «Potem se je poročila z Alfonzom, pekomo, zaposlenim v tovarni, »kamor je bilo težko priti. Si moral imeti veze. Zato sem šla prosit, da so ga vzeli. V cinariji (pocinkovalnici) je zaslužil od 1500 do 2000 dinarjev na mesec. Konec leta 1936 sva se vzela, maja naslednjega leta je pa mož ostal brez službe, ker je pobiral prispevke za rdečo pomoč, s katero so podpirali brezposelne komuniste.«

HOKEJ NA LEDU

V soboto, 18. oktobra, ob 18. uri:

Jesenice : Vojvodina

V sredo, 22. oktobra, ob 18. uri:

Kranjska gora Gorenjka : Skopje

Hokej na ledu

Prave preizkušnje šele prihajajo

V letošnjem državnem prvenstvu se jeseniški hokejistom ne godi najbolje. V zadnjih treh letih so premagali Medveščak Gortan, Makotekst iz Skopja in Kranjsko goro, vendar ljubitelji hokeja niso zadovoljni. Jeseniška publika namreč zelo dobro pozna hokejsko igro in njene zakonitosti. Morda je tudi prezahtevna, vendar je res, da so njihovi ljubitelji večkrat delali napake in izgubljali srečanja, ki jih ne bi smeli. Zato je postala še bolj kritična, včasih tudi neizprosna. Pri tem ima odločilno vlogo zastarela način igre, ki se ga jeseniški hokejisti še niso otresli in je vprašanje kdaj se ga bodo.

Rednejši opazovalci in tisti, ki večkrat spremljajo hokejska dogajanja, bodo takoj ugotovili, da je obramba 21-kratnih prvakov velikokrat zbegana. V jeseniških vrstah zelo težko in počasi organizirajo napad. Še vedno je priljubljen način začetka akcije, da nekdo izmed obrambnih igralcev pridrsi s ploščico celo s sredine svoje obrambne tretjine, jo pusti za svojimi vrati, in čaka na srednjega napadalca, ki pridrsi in se šele takrat vse skupaj začne, sekunde pa tečejo... Temu lahko dodamo še tradicionalno mehko igro, zelo skromno igranje »na moža«, ne preveč hitro drsanje in del mozaika, ki si ga kaj hitro ustvari malce boljši poznavalec hokejske igre, je na dlani.

Na drugi strani pa jeseniški navijači spoznavajo, da najhuša nasprotnika njihovih ljubljencev, Kompas Olimpija in Partizan igrata precej drugače. Ljubljanci imajo namreč zelo hitre in srčne mlade igralce, ki se borijo z nezmanjšano vneto od začetka do konca dvoboja. S svojo borbenostjo se velikokrat dokopljejo do ploščice tudi v primerih, ko je vse skupaj na videz že izgubljeno. Tako imajo več možnosti za napad in strele. Beograščani zopet veliko pričakujejo od solidne obrambe, ki zelo hitro in preudarno (ne tako kot Jeseničani) začnejo napad pred svojimi vrati. Z nekaj natančnimi in hitrimi podajami so že v nasprotnikovi napadalni tretjini.

»Igra na moža« Jeseničanom nikoli ni

odgovarjala najbrž tudi zato, ker so bili na domačih ledenih ploskvah tehnično močnejši. Bolje so obvladali palico in ploščico, nasprotniki pa so vse skupaj nadomestili z borbenostjo, ki je podlaga za ostrejšo in bolj sodobno hokejsko igro.

O vsem tem se ljubitelji hokeja vedno več pogovarjajo, vendar prehitro obupajo. Kot da je že vse izgubljeno in se ne da nič več spremeniti in izboljšati.

Tako malodušje je čudno, še posebej, ker smo šele na začetku letošnjega državnega prvenstva, zato se resnično lahko vprašamo, ali ni pre zgodaj za »odpisovanje« jeseniških hokejistov? Hokejsko veščino igralec spozna in jo pridobiva leta in leta. Kondicijo sicer hitro izgubi, toda znanje se ne pozabi kar tako.

To ni tolažba, to je dejstvo. Kdo lahko že v tem trenutku trdi, da se jeseniški hokejisti ne morejo bolj uigrati, zaigrati hitreje in bolj trdo? Če bi se to zgodilo, potem niti Kompas Olimpija niti Partizan, ki sta na začetku pokazala precej več, ne bi bilo lahko.

Seveda pa bodo največ pokazali dvoboji, ki šele prihajajo. Pa ne le v prvem krogu državnega prvenstva. Še posebej bo potrebno programirati formo za drugi krog, ko bo šest najboljših moštev med seboj (po štirikrat) odločalo o tem, kateri dve se bosta pomerili za prva v »super finalu«. Do takrat pa je kar precej časa.

Dvoboj med Kranjsko goro Gorenjko in Jesenicami ni prinesel pričakovane kakovosti. Kranjskogorci so nastopili oslavljeni, brez najboljšega moža, vratarja Češnjaka, manjkal pa je tudi obetavni Tušar in so začeli zelo medlo. Jeseničani, ki se niso veliko trudili, so tako v prvih dveh tretjinah prevladovali in dokaj poceni dosegli visoko vodstvo. Šele v tretjem delu igre sta se moštvu razigrali. Gledali smo hitrejši in trši hokej, tako da gledalci vseeno niso bili nezadovoljni.

Kranjska gora Gorenjka : Jesenice 3:10 (0:4, 1:4, 2:2)

Dvorana v Podmežakli, gledalcev 800, sodniki Grepl (Sisak) ter Bundalo in Razinger (Jesenice).

Streli za Kranjsko goro Gorenjko so bili: Mežnar, J.Šturm in Grbič, za Jesenice pa: Hafner, Šuvak, Mlinarec in Raspet po dva ter A.Razinger in Tišler po enega.

Kazenske minute: Kranjska gora Gorenjka 2, Jesenice 8 min.

Drugi svetovni pokal v gorskih tekih Valtellina 86

V dolini Valtellina v italijanski provinci Lombardija je bil od 2. do 5. oktobra drugi svetovni pokal v gorskih tekih, na katerem je nastopilo 15 držav. V jugoslovanski ženski ekipi so sodelovale Tatjana Smolnikar, Marija Trobec, Ksenja Smolnikar in Minka Baktarevič, v moški ekipi pa so bili Mitja Uršič, Pavle Drobne, Niko Smole, Tadej Kuhar, Borut Podgornik, Darko Melinc, Jaka Škorjanc, Franci Teraž, Ivan Urh in Tone Djurđić. V tehnični ekipi pa so bili Jelka Železnikar, Lojze Pungertič, Lojze Kerštan in Janez Trobec. Tekmovanje so italijanski organizatorji odlično izvedli v Sondriu in Morbegnu. Slovenski predstavniki so nastopili v vseh štirih disciplinah, in sicer so dekleta tekmovala na 7,5 km dolgi progi z višinsko razliko 510 m in se uvrstili na odlično četrto mesto, mladinci so tekmovali na isti progi kot dekleta in so zasedli šesto mesto. Člani na 11 km in 730 m višinske razlike so bili deseti, člani na 15,5 km in 1180 m višinske razlike pa so se uvrstili na enajsto mesto. V skupni uvrstitvi narodov se je jugoslovanska ženska ekipa uvrstila na odlično četrto mesto, pred njo so bile samo Švica, Italija in Zvezna republika Nemčija. Pri moških pa se je pri skupni uvrstitvi narodov jugoslovanska ekipa uvrstila na šesto mesto za Italijo, Švico, Anglijo, Zvezno republiko Nemčijo in Avstrijo.

Na tiskovni konferenci v Morbegnu je bilo rečeno, da imajo vse države finančne probleme in da bi gorske teke sprejele pod okrilje nacionalne atletske zveze ali federacije. Italija je predlagala, da na prihodnjem kongresu mednarodne atletske zveze (IAAF) dobijo gorski teki posebno zvezo. Vse države se sedaj financirajo s sponzorji, Jugoslavlani pa se financirajo čisto sami in delujejo osamljeno. Izjema je le Sevnica Pavle Drobne, kateremu pomaga bife »Niko« iz Sevnice. Smo dežela, ki se ukvarja s teki, tudi v Sloveniji so že podobne tekaške prireditve, toda med njimi ni prave povezave. Atletska zveza Slovenije pa je gluha in slepa za take prireditve, zato so vsa tekmovalna v rokah nekaterih zanesenjakov, kot je mladi Franci Teraž iz Mojstrane. Naslednje leto bo tretji svetovni pokal v gorskih tekih od 20. do 23. avgusta v Lenzerheidu v Valbelli v Švici, počasi pa bo treba misliti tudi na to, da bo morala kandidatura za svetovni pokal sprejeti tudi Jugoslavlja. Trenutno je Jugoslavija edina socialistična država, ki nastopa na tem svetovnem pokalu, že prihodnje leto pa se obeta prihod Sovjetske zveze in Madžarske.

Besedilo in foto: A.Kerštan

KROS V KRANJSKI GORI

Na koncu poletne turistične sezone je ASK iz Kranjske gore pod pokroviteljstvom turističnega društva organiziral kros po ulicah Kranjske gore. Proga je bila dolga štiri kilometre. V prelepem sončnem vremenu je nastopilo 84 tekmovalcev, od cicibanov do članov. Prisotni so bili tudi številni domači in tuji turisti. Zmagovalci so bili: cicibani do 8 let — Zupan; cicibanke do 8 let — Lavtižar; cicibanke do 11 let — Miklič; pionirke — Mlakar; pionirji — Bašelj; mladinke — Žunković; mladinci — Klofutar; člani do 25 let — Lebar; člani od 25 do 35 let — Špolad ter člani od 45 let — Gregorič. Ivan Špolad

NAMIZNI TENIS

Najboljši slovenski pionirji

Na prvem selekcijskem namiznoteniskem turnirju najboljših pionirjev in pionirk Slovenije, ki je bil v Mariboru, je nastopilo 30 igralcev in 30 igralk, ločenih v tri jakostne skupine po deset. Med njimi sta bila tudi dva jeseniška pionirja in tri pionirke.

V prvi jakostni skupini pionirjev je Zmago Pem zasedel osmo mesto, Matej Križnar pa je bil v tretji jakostni skupini zmagovalac brez poraza.

V tekmovalju pionirk sta nastopili jeseniški igralki Urška Samar in Vanja Klemenc, ki sta v drugi jakostni skupini zasedli drugo in četrto mesto, v tretji jakostni skupini pa je Zdravka Soklič dosegla tretje mesto.

/S/

OBCINSKO PRVENSTVO V BALINANJU

V nedeljo, 11. oktobra, so člani Balinarskega kluba Jesenice izvedli občinsko prvenstvo v balinanju, katerega se je udeležilo 15 ekip, žal pa so na letošnjem prvenstvu manjkale ženske ekipe.

Vrstni red ekip: 1. Rekar, 2. TOZD Jakovlek, 3. Kozara, 4. Baza, 5. Revolucije, 6. ŠD Jesenice, 7. Eleršič, 8. DU Javornik - Koroška Bela II, 9. Žvagen, 10. TOZD Klavnic, 11. TOZD Valjarna debele pločevine, 12. Rekar, 13. DU Javornik - Koroška Bela I, 14. Vardar, 15. Marvrič.

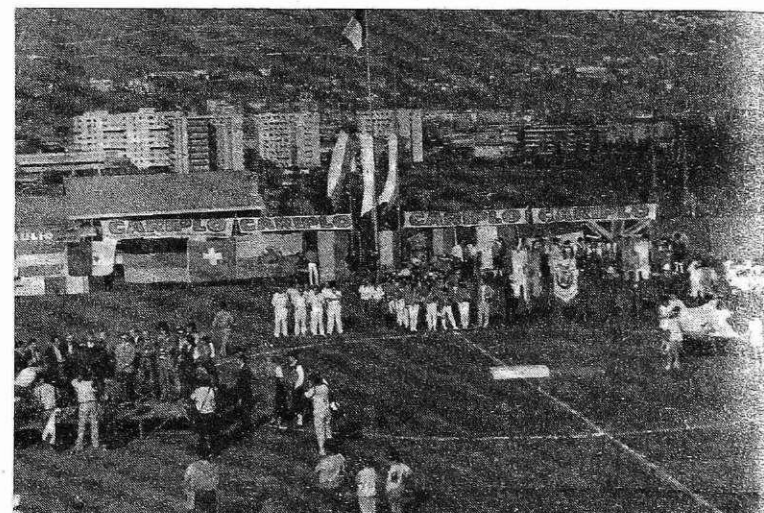
Pokale za prvo, drugo, tretje in četrto mesto je prispevala Zveza telesnokulturnih organizacij Jesenice.

Morbegno — eno izmed prizorišč svetovnega pokala

Slovensko zastopstvo na svetovnem pokalu pred hotelom »Maloia« v Dubinju

Zaključna slovesnost v Sondriu

Proglasitev najboljših ekip

VELIKI USPEHI SLOVENSKEK TEKMOVALCEV

V soboto, 11. oktobra, je v Kromerizu na češkem Franci Teraž dosegel velik uspeh, drugo mesto, na maratonski 30 kilometrov. Zmagal je Karel Krička iz Prage.

Pri ženskah je zmagala Darinka Jeržetič, druga je bila Helena Žigon, tretja pa Majda Močeva.

Gorska štafeta

V nedeljo, 12. oktobra, so v Forni di Sopra v Italiji slovenski tekači v gorskih tekih zopet doživeli velik uspeh. V štafeti 2 x 6 km z višinsko razliko 2 x 500 metrov je v svoji etapi posamezno zmagal Franci Teraž. Tretji je bil Ivan Urh, Pavle Drobne pa šesti.

V hudi konkurenci je to za novo disciplino velik uspeh. Gorski teki se počasi uveljavljajo tudi v Sloveniji, saj so bili vsi trije udeleženci drugega svetovnega pokala v gorskih tekih.

Med ženskami je v svoji etapi posamezno presenetila Marija Trobec z drugim mestom; deseta je bila Marija Kolmanko, štirinajsta pa Minka Baktarevič.

Ekipno je prvo mesto dosegel par Marija Trobec in Franci Teraž. Za svoj uspeh sta dobila prehodni pokal v trajno last.

Tekmovalo je 35 štafet.

Železarni Jesenice in Telesnokulturni skupnosti Jesenice se udeleženci tekmovalcev v gorskih tekih zahvaljujejo za denarno pomoč.

KATARINA — VEČ KOT STO TEKAČEV

Sportno društvo Dolomit je v nedeljo, 12. oktobra pripravilo že šesti tradicionalni gozdni tek po Dolomitih. V kar dobrem vremenu je nastopilo več kot sto tekmovalcev iz vse Slovenije.

Pionirji in pionirke so tekli tri km, mladinci, mladinke in članice pet km, člani pa 7,5 km. Vse proge so bile zelo zahtevne zato so zmagovalci teka vsi ki so prišli na cilj.

Najboljši trije vsake kategorije so prejeli kolajne, organizator tega tekmovanja pa jim bo poslal še fotografijo, posneto med tekom.

Zmagali so: ml. pionirji — Velepec (Jub Dol), ml. pionirke — Seljak (Kokrič), starejši pionirji — Smrkolj (Jub Dol), mladinci — Uršič (Olimpija), mladinke — Trobec (Šetnik), člani o 30 let — Kalan (Sutna), članice do 30 let — Bohinc (Ljubljana), člani nad 30 let — Bertonec (Godešič) in članice nad 30 let — Bašelj (Kranjska gora).

Ker je vsako leto več udeležencev, bodo s takimi teki nadaljevali tudi v prihodnje.